

М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко

БУКВАР

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

*Музика М. Вербицького
Слова П. Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

УДК 811.161.2(075.2)
ББК 81.2Укр-922
3-38

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(Наказ МОНмолодьспорту України від 07.02. 2012 р. № 118)

Експертизу здійснював

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Художники: В. Дунаєва, О. Здор, Н. Михайличенко, Ю. Мітченко,
О. Колесник, Т. Семенова, О. Федько

Умовні позначення:

— текст, який читає вчитель;

— послухайте;

— подумайте;

— повторіть;

— прочитайте;

— розкажіть, назвіть;

— складіть, знайдіть;

— розіграйте;

— розв'яжіть;

┌ . — речення з одного слова (*Літо.*);

┌ ____ . — речення з двох слів (*Моя школа.*);

┌ ____ ____ . — речення з трьох слів (*Діти в школі.*);

[•] — голосний звук;

[—] — твердий приголосний звук;

[=] — м'який приголосний звук;

➔ — позначення злиття звуків,
що читається зливо (ПГ, П'Г).

Захарійчук М. Д., Науменко В. О.

3-38 Буквар : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Грамота, 2012. — 176 с.

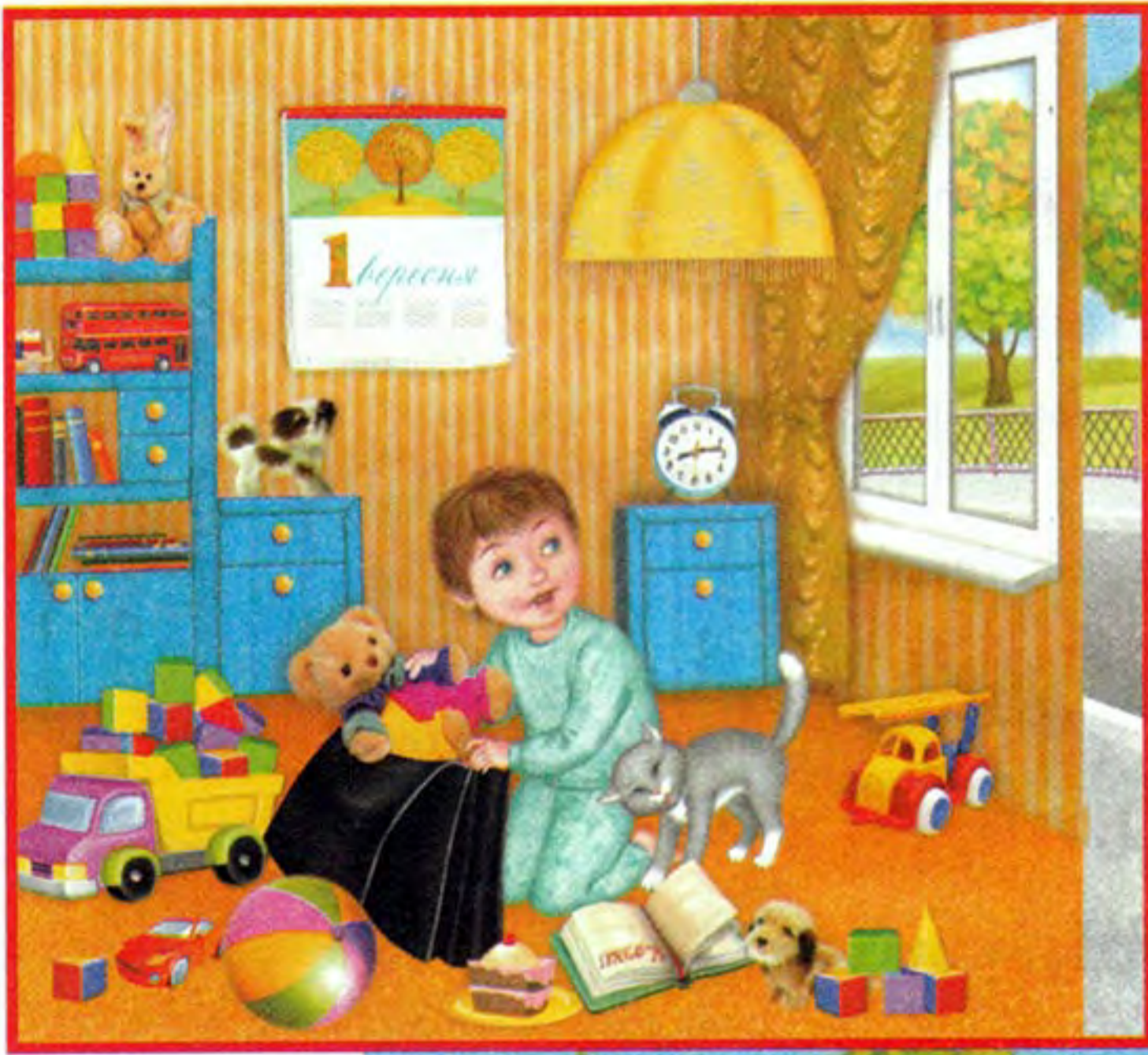
ISBN 978-966-349-347-3

УДК 811.161.2(075.2)
ББК 81.2Укр-922

ISBN 978-966-349-347-3

© Захарійчук М. Д., Науменко В. О., 2012
© Видавництво «Грамота», 2012

Я — школяр

ДО ШКОЛИ

Санько старший від Петруся. Він іде до школи. Заздрісно стало Петрусеві. Забіг у хату, поклав у татів портфель книжечок та й подався до школи.

На вулиці він зустрів Мишка. Допоміг йому в пісочниці печеру збудувати, на вигоні погасав із песиком. Біля ставка подивився, як дід карасів вудить. І нарешті помчав до школи.

Зі школи висипала дітвора. Петрусь побачив і Санька в гурті.

— Куди це ти? — здивувався Санько.

— Я... я... до школи хотів...

— Малий ти ще, бо якби був старший, то б не запізнився.

Раптом Петрусь побачив, що вже й портфеля немає. Десь забув, треба шукати.

За Василем Шклярем

Як Петрусь збирався до школи?

Чому Петрусь не встиг вчасно прийти в школу?

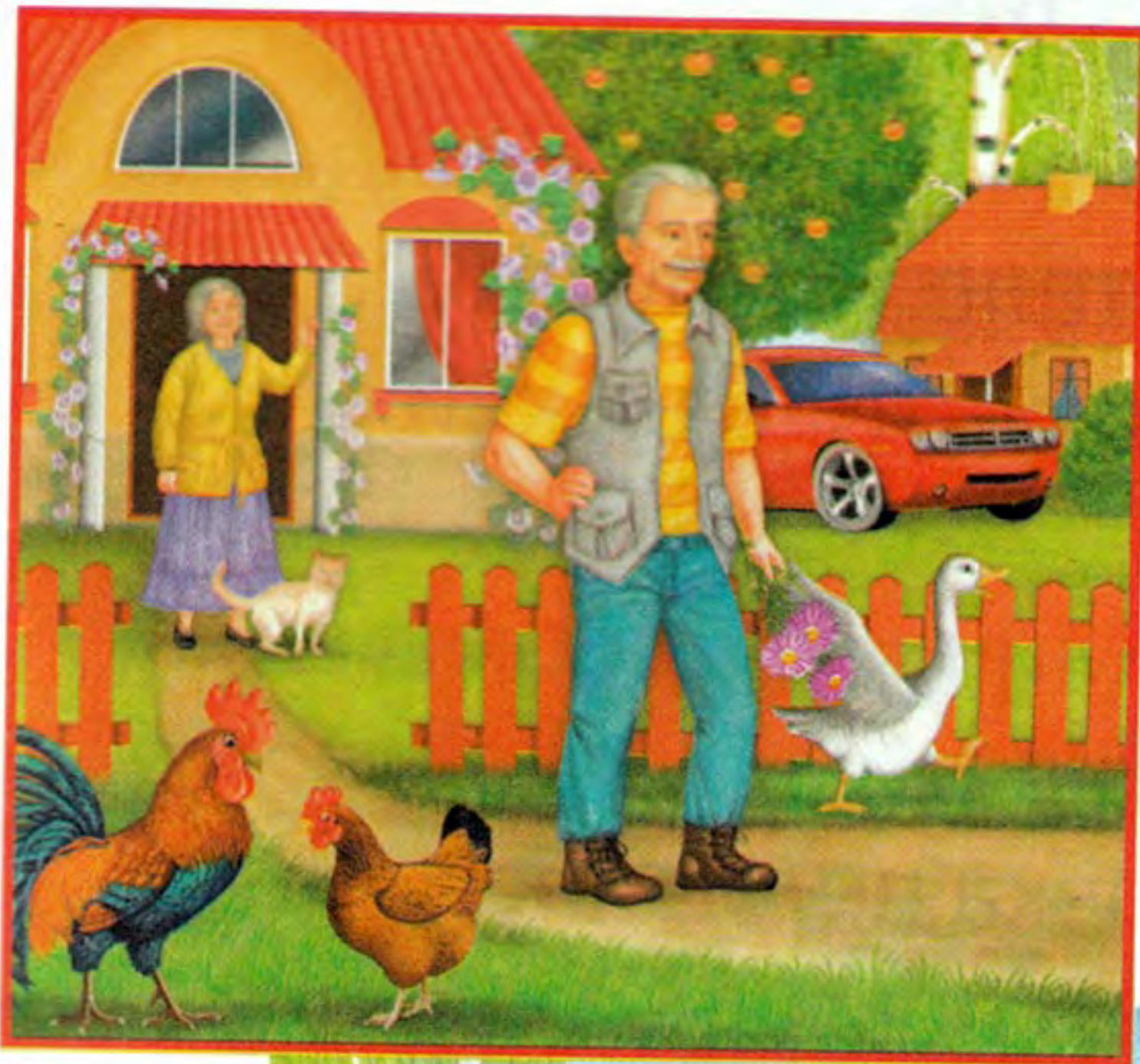

Куди повинен прийти Петрусь, щоб знайти портфель?

Складіть речення з підкреслених слів за поданою на с. 4 схемою.

Я — школярка

склад   слово
речення

—

— +

— + +

┌ — — .

┌ — — — !

ПЕРШОКЛАСНИЦЯ

Наталочка-школярочка
 Вже ростом немала.
 Вона цієї осені
 У перший клас пішла.

В дарунок першокласниці
 Щасливий день приніс
 І соковиті яблука,
 І золото беріз.

Вона ішла веселою
 По райдужній землі.
 І з нею привіталися
 Курлики-журавлі.

Микола Сингаївський

До яких рядків вірша зроблено малюнок?

Моя родина

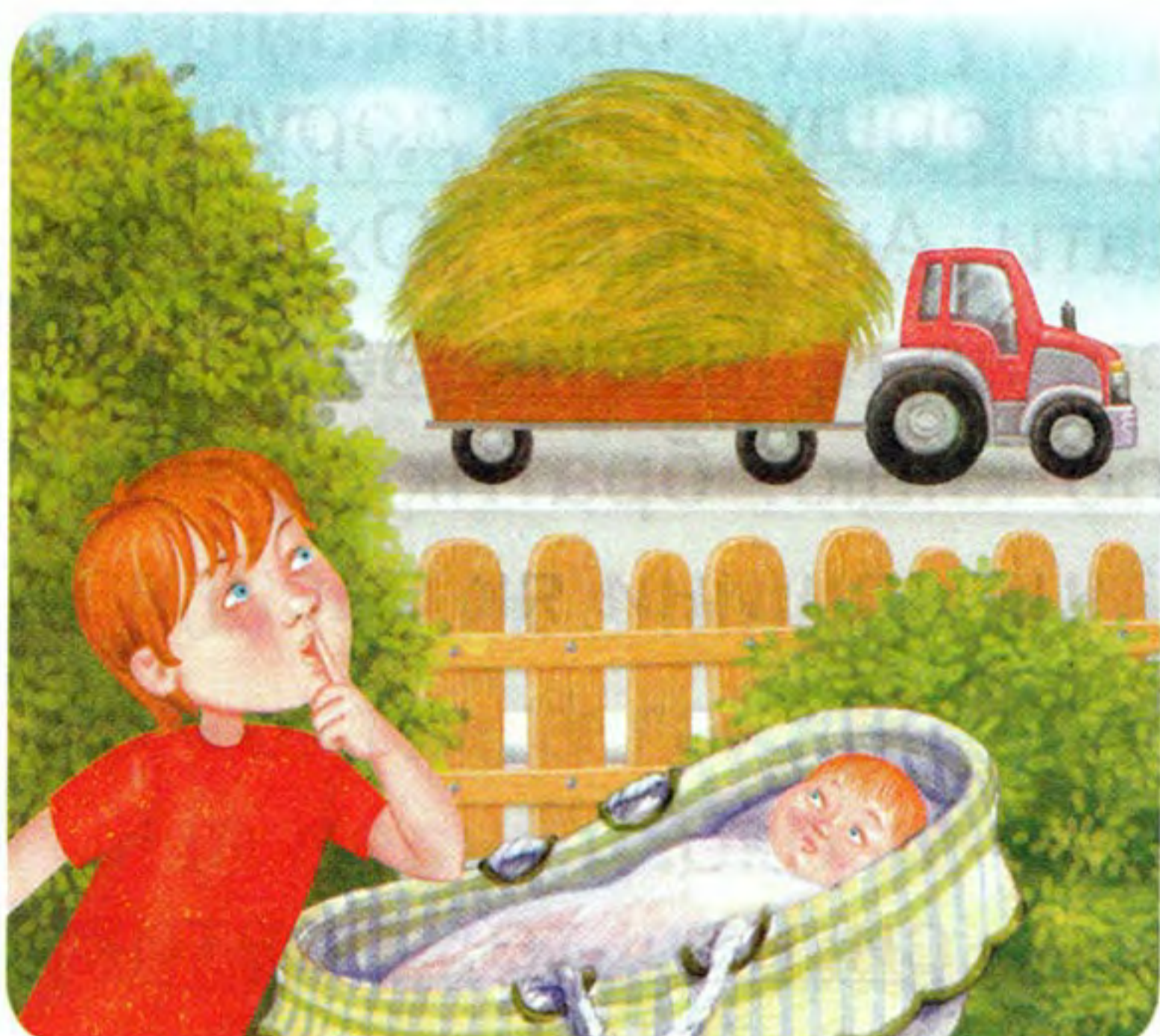

_____.

_____, _____!

НЕМОВНІ ЗВУКИ

┌, —, — — !

┌, — — .

┌ — — ?

┌ — ┌ — .

ЯК ІВАСИК БРАТИКА КОЛИСАВ

 У вихідні дні після обіду мама доручила Івасику заколисати Андрійка. Ох і не легка ж то була справа! Івасик заспівав Андрійкові пісню про кицю: братик заплющив очі. Але на вулиці машини як засигналять: пі-піп, пі-піп!

І розбудили Андрійка.

— Гей, машини, не сигнальте, братику поспати дайте! — попросив їх Івасик.

І машини його послушалися.

Став Андрійко засинати. Раптом за вікном загуркотіли трактори з причепами: тр-р-р, др-р-р!

 — Тихше, тихше, мій братик зараз спить! — сказав їм Івасик.

І трактори проїхали мимо двору з приглушеними двигунами. Однак у цю мить де не взялися літаки: у-у-у, у-у-у!

— Літаки, убік зверніть, братика не розбудіть! — гукнув Івасик.

 І літаки повернули далі від Івасикової хати.

Аж тут як зчиниться галас: ку-ку-рі-ку! ко-ко-ко! га-га-га! кря-кря-кря!

Це песик Сірко по подвір'ю ганяє і півнів, і курей, і гусей, і качок.

— Як тобі не соромно? — нагримав на нього Івасик.

Сірко винувато помахав хвостом.

Івасик разом з Андрійком нарешті заснули.

За Анатолієм Конельським

Як звати братиків? Хто з них старший?

Хто

заважав

Що

заважало

Андрійкові спати?

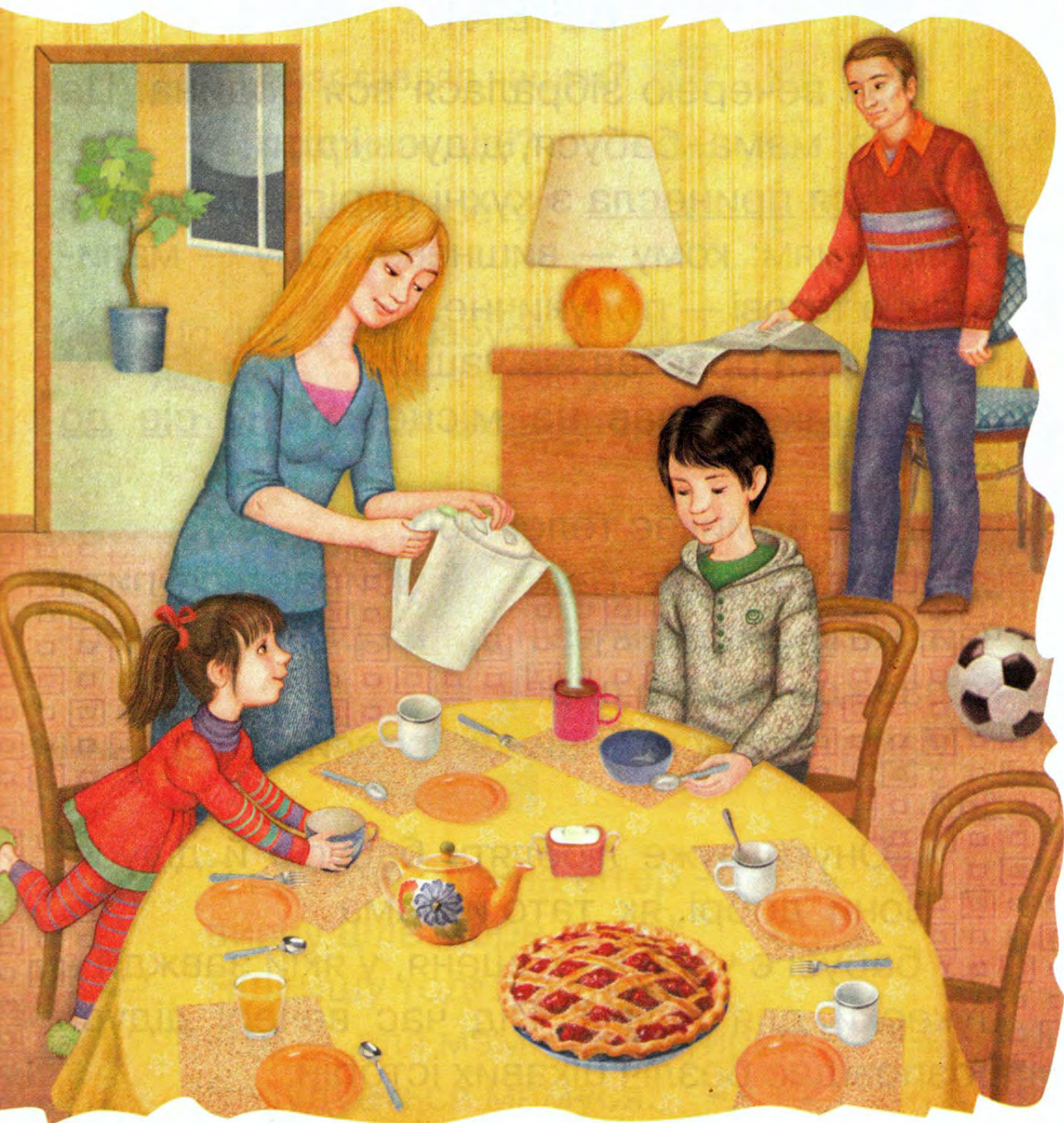
Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 8–9 схеми цих речень.

Моя родина

└──, ──, ──, ── — ХТО?

└──, ──, ──, ── — ЩО?

—|—[´]

—|—|—[´]

—|—|—[´]

[●] [-] [-●] [-●|—●]

┌ — — .

┌ — — — .

┌ — — — .

ВЕЧЕРЯ

За вечерею зібралася вся родина. Це тато, мама, бабуся, дідусь і діти.

Бабуся принесла з кухні пиріг і блюдечка з варенням: кому — вишневе, кому — малинове, а татові — полуничне.

Дівчинка розставляє чашкі.

Хлопчик поклав на місце м'яч і сів до столу.

Дідусь вимикає телевізор.

Тато відкладає газету й збирається пити чай. Кожного ранку він іде на роботу. У нього завжди багато справ.

Мама приносить чайник і розливає гарячий чай.

Онуки дуже люблять бабуся й дідуся. Вони добрі, як тато й мама.

У бабусі є чарівна кишенька, у якій завжди є цукерки для внуків. Під час вечері дідусь розповідає безліч цікавих історій.

За Іваном Андрусяком

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 13 схеми цих речень.

Складіть слова-відповіді.

Хто

приніс варення?

ба ся бу

розставляє чашки?

дів ка чин

розливає чай?

м м а а

відклав газету?

о а т т

Що принесла бабуся до чаю?

Яка була кишенька в бабусі?

Хто розповідав цікаві історії під час вечері?

Я не кину слів на вітер —

вивчу ціле море літер!

Підпишу тоді пакунок:

«Це — для мами поцілунок!»

Зачудується мамуся:

— Де ж він? Щось не розберуся!

Підкрадусь, немов лисичка,

і мамусю — цьом у щічку!

Леся Мовчун

└───┐

[- ● -]

└───┐

[= ● -]

└───┐

[- ● | - ●' | - ●]

«НЕ ДИВИСЯ НА МЕНЕ ТАК, ЇЖАЧКУ...»

Їжачок упав у вовчу пастку. Ведмедик тиждень шукав його в лісі. Їжачка випадково знайшла Білка. Разом вони витягли Їжачка з пастки та принесли додому.

Їжачок лежав і дивився на Ведмедика сумними очима.

— Не дивися на мене так, Їжачку, — сказав Ведмедик. — Усміхнися!

Їжачок спробував, але в нього не вийшло.

— Тепер я тебе частуватиму юшкою, — сказав Ведмедик. — Білка принесла свіжих грибочків, а я зварив юшку.

Він насипав юшку й спробував посадити Їжачка.

— Не можу сісти, мені важко, — сказав Їжачок.

— Я тобі подушку підкладу. Ось так.

Їжачок зробив кілька ковтків і заплющив очі. Вто|мив|ся.

 — Ні, їж! — І Вед|ме|дик став годувати
ї|жач|ка з ло|жеч|ки.

— Не можу біль|ше.

— За мене!

Їжачок ковт|нув.

— За Бі|лоч|ку! За Зай|ця! Він, зна|єш,
як до|по|ма|гав тебе шукати!

— Чекай, — сказав Їжачок, — спо|чи|ну.

— З'їж за Зай|ця, він ста|рав|ся...

Їжачок ковт|нув.

— За Хом'ячка!

— А Хом'ячок що зробив?

— Кожен день прибігав і запитував про тебе.

За Сергієм Козловим

Розіграйте розмову Ведмедика з Їжачком.

Яких друзів Їжачка згадував Ведмедик?

Що вигадував Ведмедик Їжачкові?

Для чого?

Хто

допомагав шукати
Їжачка?

приніс грибочки?

Знайдіть на с. 17 схеми до підкреслених речень.

Мої друзі

[- ● -]

[= ● | - ● - | - ●]

[- ● - -]

[= ● -]

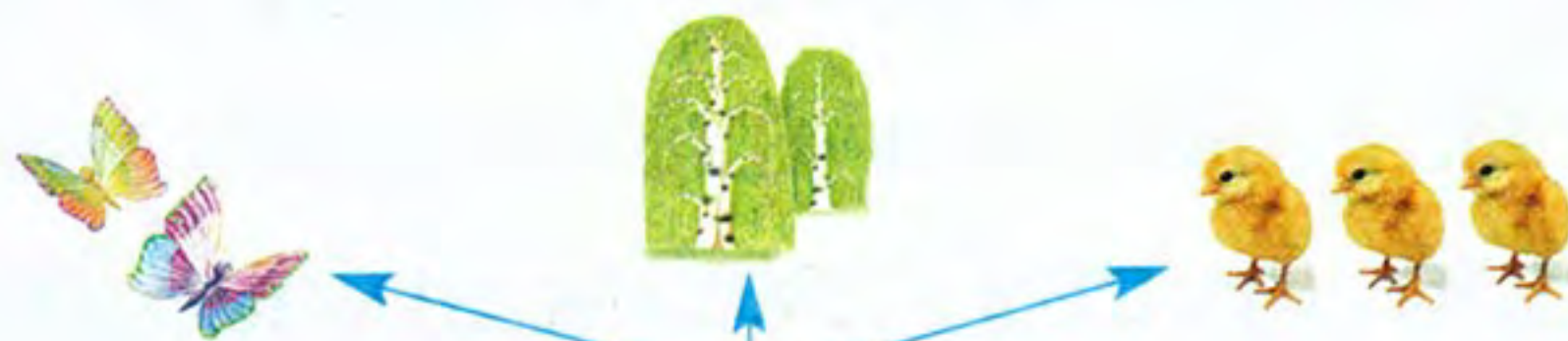
який?

яка?

яке?

які?

СЮРПРИЗ

Буратіно чекав у гості Незнайка й Чиполліно. Він купив торт «Сюрприз». О п'ятій годині прийшов Чиполліно:

— Привіт! А де Незнайко?

— У нього важливі справи, він запізнюється. Друзі намагалися не дивитися на торт.

— Які в Незнайка можуть бути важливі справи? — запитав Чиполліно й відламав шматочок торта.

— Напевно, телевізор дивиться, — сказав господар і теж відламав шматочок торта.

Минуло півгодини, а Незнайка не було.

Нарешті він з'явився:

 — Привіт! Де обіцяний торт «Сюрприз»?

Буратіно й Чиполліно подивилися один на одного, а потім на тарілку... Торт «Сюрприз» безслідно зник!

— Це не тільки сюрприз для тебе, а й для нас... — сказав Буратіно.

І друзі розсміялися.

За Раїсою Куликовою

 Хто прийшов у гості вчасно, а хто запізнився? Чому Незнайко не образився на друзів?

 Складіть речення з підкреслених слів.

Моя школа

[--●'|-●]

[-●'-|-●]

[-●|-●'|-●]

що робить?

що роблять?

НАВІЩО ХОДЯТЬ ДО ШКОЛИ

Як тільки першокласники сіли за **парти**,
вчителька запитала:

— А хто знає, навіщо ходити до **школи**?

Вітя швидко підняв угору руку й відповів:

— Щоб навчитися читати й писати!

— Щоб навчитися рахувати! — додав Юра.

— Молодці! Усі відповіли правильно, —
похвалила дітей вчителька.

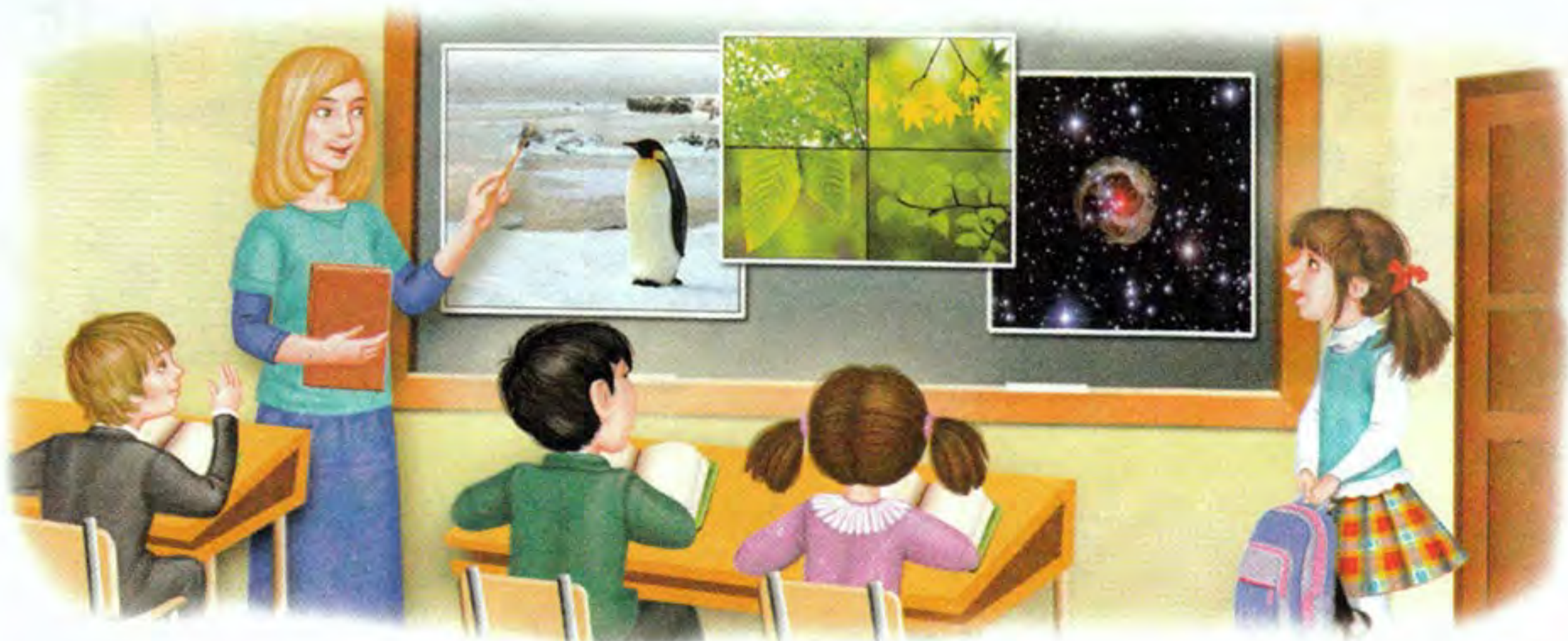
Раптом Марійка підвелася, узяла портфель
і пішла до дверей.

— А куди це ти? — здивувалась учи-
телька.

— А мені не треба до школи ходити. Я вже
і читати вмію, і **писати**, і рахувати.

— Це дуже добре, — мовила вчителька, —
але мені здається, що ти не все ще знаєш

і вмієш. Наприклад, скільки буде, якщо помножимо двадцять п'ять на двадцять п'ять? Або як англійською сказати слово «кішка»? Чи де живуть пінгвіни?

— А хіба про все це дізнаються в школі? — зди|ву|ва|ла|ся Ма|рій|ка.

 — Авжеж! І чому лис|тя зе|ле|не, чому світяться зіркі на небі та ще безліч цікавого й ко|рїс|но|го ти можеш дізнатися в школі. Ну то як, залишаєшся?

— Залишаюсь! — по|го|ди|ла|ся Марійка й сіла за парту.

*За Леонідом Камінським
(Переклад Олени Гончаренко)*

 Про що запитала вчителька першокласників? Що цікавого про школу розказала вчителька? На які запитання вчительки ви хочете дати відповідь?

 Хто прийшов, щоб навчитися писати?
хотів навчитися рахувати?
вже вмів читати, писати й рахувати?

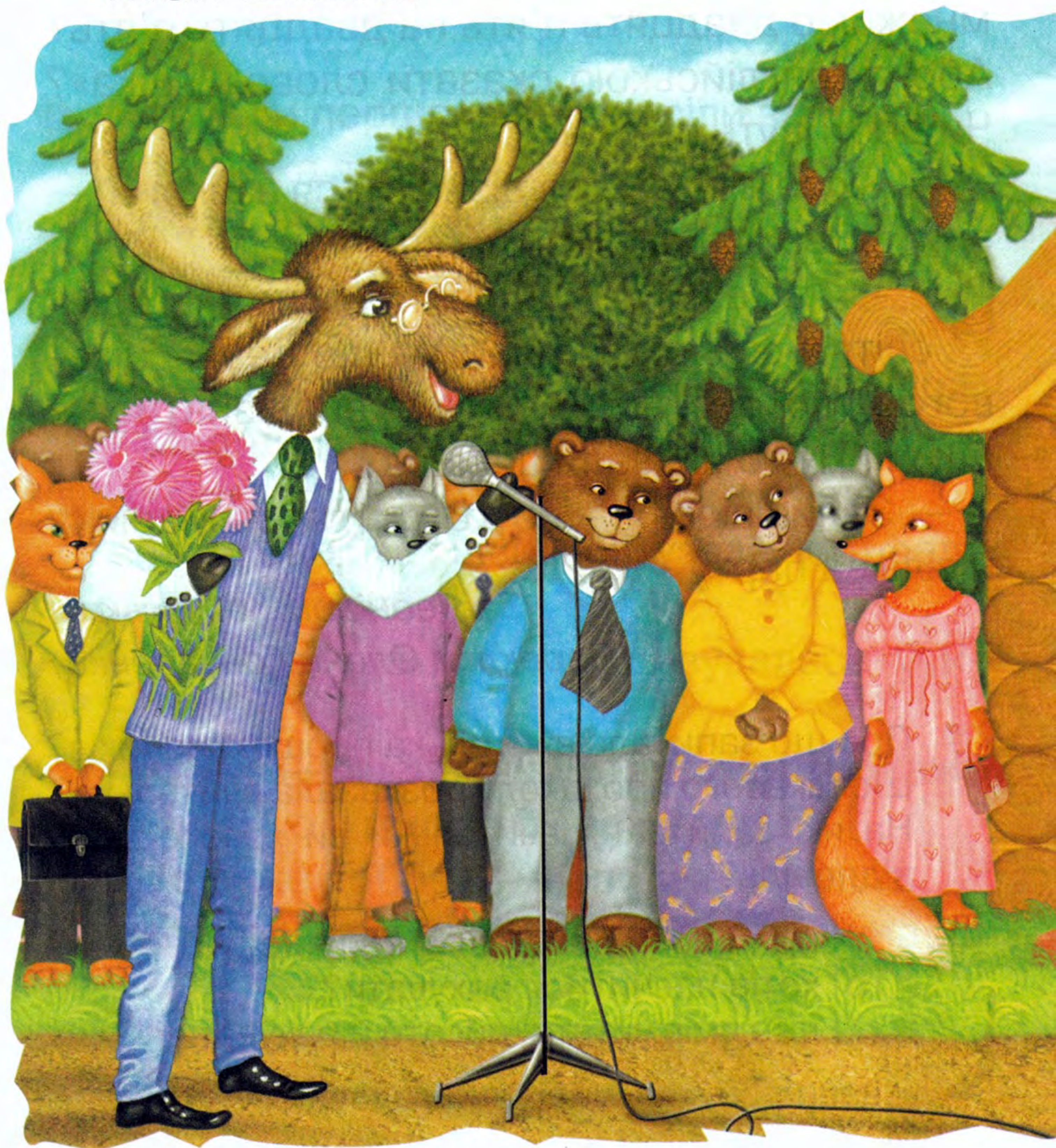
Назвіть звуки у виділених словах.

 Знайдіть на с. 22 схеми, які відповідають виділеним словам.

Складіть слова з букв слова *писати*.

Моя школа

[- ˙ - | - ●]

[- ● -]

[= ● -]

[- - ˙ | - ●]

[˙ - | = ●]

[- ● =]

┌ — — ?

┌ — — !

ЛАСУНКА ЙДЕ ДО ШКОЛИ

Здійснилася найбільша Ласунчина мрія — її записали до лісової школи. Тепер вона школярка.

Увечері гості та родичі вітали Ласунку й радили:

— Ти ж, дивись, біля **ДОШКИ** не гризи крейду!

— Та не дряпай кігтиком на парті своє ім'я!

— І не пробуй на **зуб** книжки!

Що пообіцяє гостям Ласунка?

— Та не бійтесь, не буду! — зашарілася Ласунка.

Уранці мама будила Ласунку, але їй дуже хотілося спати.

— Ну, ще трішки... Дайте мені поспати!

— Піднімайся, доню, а то в школу запізнишся, — сказала мама.

Ласунка швиденько вмилася. Ретельно почистила зуби. Потім одяглася. Узяла букетик квітів і портфелик. Цмокнула маму в щоку й вибігла.

Який гарний уранці **ліс**! Аж ось і **школа**. Вона нова й красива. На двéрях прибіта дощечка: «Лісова школа».

 На галявині перед школою вже зібралися батьки. Біля входу ставали **учні**. Ласунка та́кож стала біля вовчика.

— Як тебе звати? — за́питав вовчик.

— Ласунка.

— Яке солодке ім'я! А я — Гризько.

Тут зі школи вийшов **лось**. Це був директор цієї чудесної лісової школи.

За Мирославою Масловою

 Що гості й родичі радили Ласунці? Чому для вовчика видалося солодким ім'я Ласунки?

Пояснить, як утворене ім'я вовчика.

Що не так намалював художник?

Назвіть звуки у виділених словах.

 Знайдіть на с. 26 схеми, які відповідають виділеним словам. Знайдіть на с. 27 схеми до підкреслених речень.

Мої книжки

[- ● - | - ó -]

ХТО?
ЯКИЙ?

[- ó - | - ●]

[- ● - | - ó]

ЩО РОБИТЬ?

[- ● | - ó]

КАЗКАР

 Давним-давно жив на світі один **казкар**. Він не вигадував свої **казки**. Ні... ці дуже гарні казки росли в нього в саду. Кожного ранку, коли сходило **сонце**, казкар брав лійку й поливав трояндовою водою поки що маленькі казочки. А потім увесь день він виривав злі колючкі. Адже якщо хоч одна колючка торкнеться до красивої казки, вона виросте колючою й злою. А кому ж потрібна красива, але зла казка?

Ось чому так і старався казковий садівник від сходу до заходу сонця.

А казки росли, росли... пускали листочки, цвіли ніжними квітами й починали шепотіти:
— **Порá**, пора, мій добрий казкарю!

 З ким хотіли зустрітися казки?

І казкар відкривав ворота свого саду, кликав усіх дітей міста збирати казковий урожай.

За Овсієм Дрозом

Як називається людина, яка пише чи розповідає казки?

Як казкар доглядав у своєму саду за казками?

Чому казки виростали добрими?

Чи бували ви в саду казкаря? Які його казки ви знаєте?

Чи можуть насправді виростати казки в будь-якому саду? Чому вони виростили саме в саду казкаря?

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 30 схеми цих речень.

Знайдіть на с. 31 схеми, які відповідають виділеним словам.

Хотіла б я уміти швидко так читати, щоб усі на світі книжки прочитати!

Володимир Лучук

Які книжки вам читали? Назвіть їх.

ПРО ТЕЛЕСИКА

 Сниться Оленці: явір тріщить, ось-ось змії перегризуть **дéрево**. Вона хоче допомогти хлопчику. Коли це летить гусеня. Телесик просить: «Гусенятко! Візьми мене на крилятко...»

Оленка прокинулася. Добігла до **берізки** й спинилася. Біля озера ходить хлопчик, а біля нього пасеться **сіре** гусеня.

— Як ти опинився тут, Телесику?

— А я не Телесик, а Юрась.

— А ти хіба не чув про Телесика?

— Я вперше приїхав до бабусі.

 О|лен|ка сту|пи|ла ближ|че до хлоп-
чи|ка й тихо ска|за|ла:

— Хо|чеш, я роз|ка|жу. І Те|ле|сик о|бо-
в'яз|ко|во ста|не тво|їм дру|гом...

За Володимиром Сенцовським

Що приснилося Оленці?

Чи був Телесик Оленці другом?

Чому Оленка сприйняла Юрася за Телесика?

Знайдіть на с. 34 схеми виділених слів.

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 34 схему цього речення.

Моя країна — Україна

└─── .

└─── ──── .

└─── ──── .

└─── .

└─── ──── !

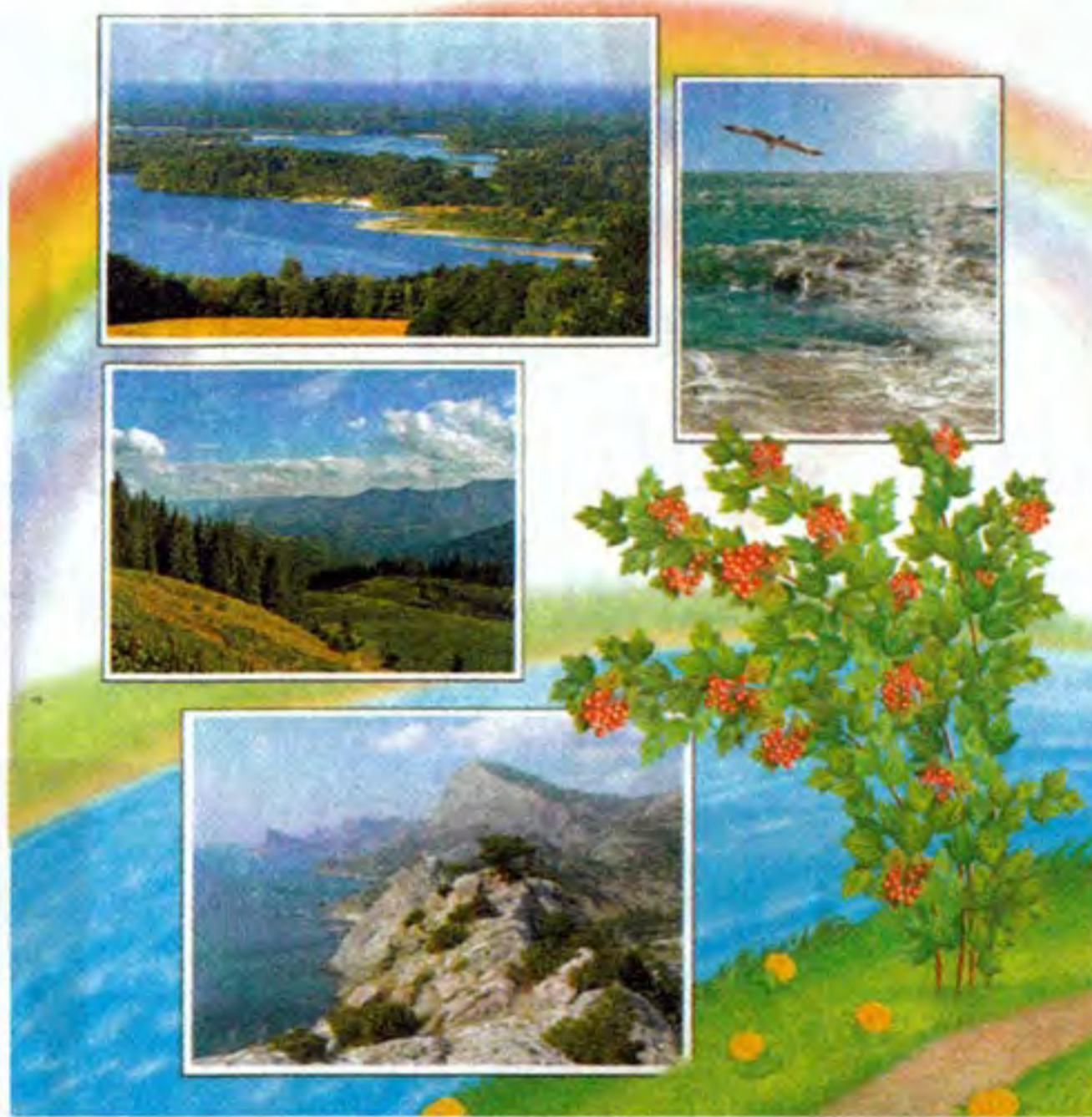
РІДНИЙ КРАЙ

Я тримаю у руці
 Кольорові олівці.
 Хочу я на | ма | лю | ва | ти
 Крим | ські гори і Кар | па | ти.
 Степ, і пагорби Дніпрові,
 І озера, і діброви,
 І ве | сел | ку, і калину,
 Чор | не море, і Ду | най —
 Все це наша Україна,
 Наш чу | до | вий рід | ний край.

Наталія Зарічна

Що хоче намалювати дівчинка?
 Що зображено на фото?

Усно продовжіть речення.

Наша Україна — це _____, _____, _____.

А а

У Тарасика була **абетка**, яка вмiла розмовляти. Кожного ранку вона вiталася з ним: «Привiт! Бiдемо вивчати алфавiт!» А ввечерi прощалася: «До побачення!» Вона спiвала веселих пiсень, хвалила хлопчика, коли вiн правильно вiдповiдав, або поправляла його, коли вiн помилявся. Тарасику було дуже цiкаво з абеткою.

За Наталею Сняданко

[• | - ́ - | - •]

[а | - ́ - | - а]

[• = | - ́ -]

[а = | - ́ -]

[- ́ - | - •]

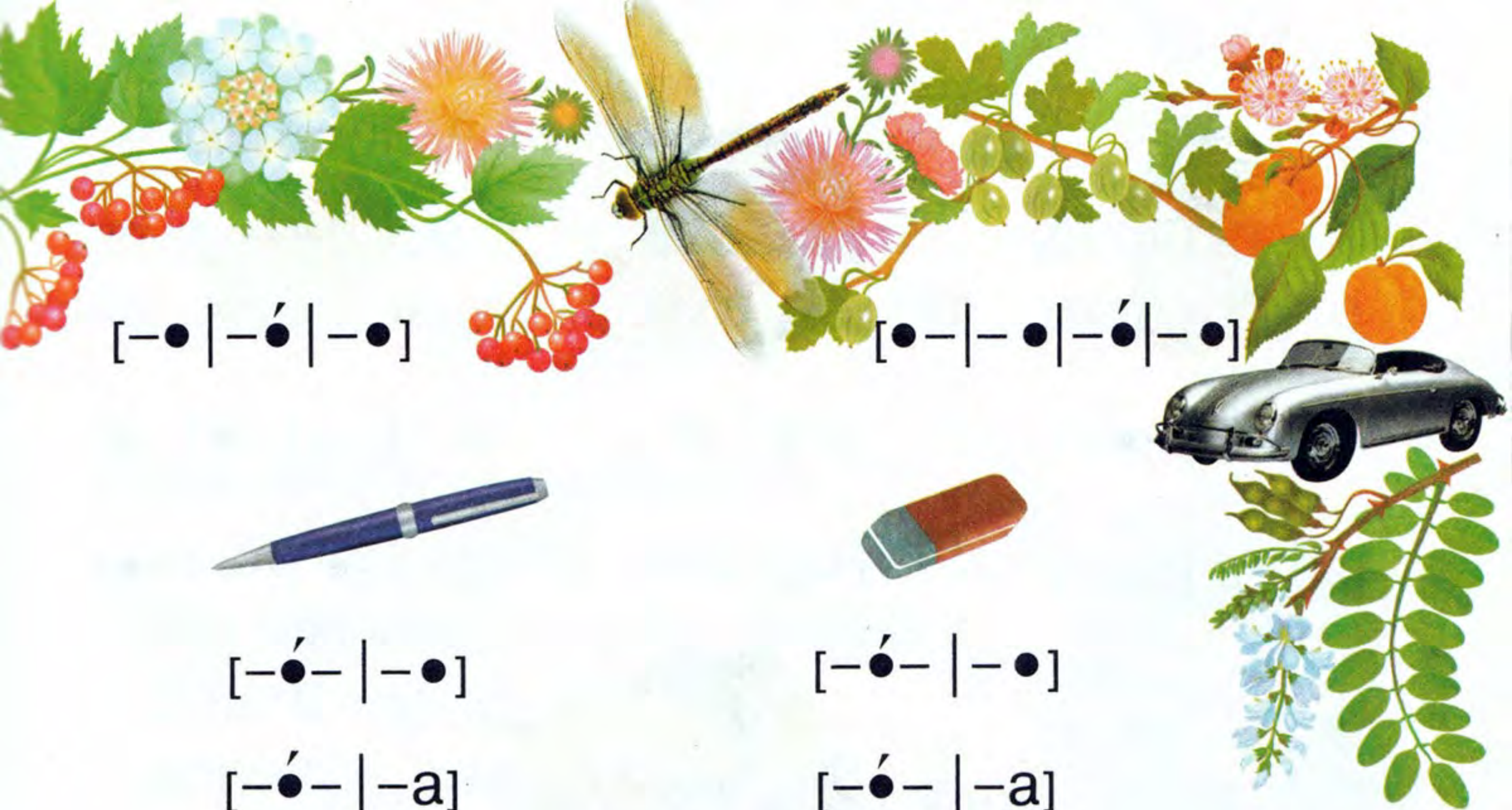
[- ́ - | - •]

[- ́ - | - •]

[- ́ - | - •]

[- ́ - | - а]

[- ́ - | - а]

[- ● | - ó | - ●]

[● - | - ● | - ó | - ●]

[- ó - | - ●]

[- ó - | - ●]

[- ó - | - а]

[- ó - | - а]

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ВЕРЕСЕНЬ

До ву́|тін|ки* у хат|ку
 При|біг|ло зай|че|нят|ко:
 — Будь ласка, доб|ра ву|тін|ко,
 роз|вій над лісом су|тін|ки,
 щоб у лі|ло|вім ве|ре|сі
 не за|блу|див|ся ве|ре|сень.

Валентина Каменчук

* Ву́тінка — качка.

[• | - • | - ó -]

[а | - а | - á -]

[- • | - ó -]

[- а | - ó -]

[• - | - • | - ó | - •]

[а - | - • | - ó | - •]

що?

_____.

які?

яка?

який?

яке?

[• | - - • | - ó | - •]

[а | - - • | - á | - •]

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

аб|ри|ко́|си   про|сі́|ли   шпа|га́т
ман|да|рі́|ни   а|кро|ба́|тів   тан|цю́й|те

Ми проси́ли акроба́тів:
— Не та́нцюйте на ка|на́|ті!
Ми хви́лю|є|мо́сь за ва́с!
З'ї́жте кра́ще ана́нас,
абри́кос, каву́н, маслі́ни,
апелі́сини, ма́ндарини!
Акроба́т усе це з'ї́в
й на шпа́гат одразу́ сі́в.

Марина Дружиніна

Що ще не поклали на стіл для акробатів?

А
нас

у у

 У-у-у!!! — виє-завиває під вікнами вітер.
У-у-у!!! — голодним вовком петляє довкола лісної хати.

Страшно Катрусі й Миколці. Мама з татом ще зранку до міста поїхали. Звеліли дітям бути слухняними. Катруся слухняна — тихенько сидить, а от молодший братик ніяк собі місця не нагріє.

— Бою-у-у-у-ся! — плаче Миколка. — Хочу до ма-а-а-ми!

Сестричка розказала йому цікаву **казку**. Миколка притих, заспокоївся.

За Мариною Павленко

[— — — • | — •]

[— — — ý | — а]

[— • | = • =]

[— ý | = • =]

[— • | — •]

[— ý | — а]

└ — — — — .

[—•|—•=]

[—•—]

— А-у-у-у!

└───┬───┘!

└───┬───┘, └───┘.

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

— У лісі після дощу ви|рос|ло багато грибів, — сказав дід Тиміш. — Ось під-дуб|ки, ось грузді, а оце ось красноголо-вець! Які добрі гриби, їстівні.

За Наталею Забілою

Які гриби в кошику?
Хто розказав про гриби?

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 42–43 схеми цих речень.

Що намалювали діти?

[- ó - - | - •]   [- - ó | - •]

[- ó - - | - y]   [- - ó | - y]

Кого намалювали діти?

[- • | - ó]   [= ó - | - •]   [- • | - ó | - •]

[- • | - ý]   [= ó - | - y]   [- a | - ý | - y]

┌ _____, _____, _____.

┌ !

┌ _____.

при|пі|ка́|ло   scho|vá|ти|ся

 Припікало сонце. Діти сховалися під вербою. І тут прибіг Мишко й ві|си|пав яблука:

— При|го|щай|те|ся!

З поля їхала машина, везла зерно. Молодий шофёр звернувся до дітей:

— Пригостіть яблуками!

Коли машина поїхала, Мишко сказав:

— Давайте в дупло на| мós|ти|мо трави й покладемо́ яблук, вишень, черешень і груш.

На зворотному шляху шофер знову зупинив машину біля верби.

Над дуплом білів папірець: «Смачного!» Він пі|ді|йшов до дупла, а там — і яблука, і груші, і вишні, і черешні!..

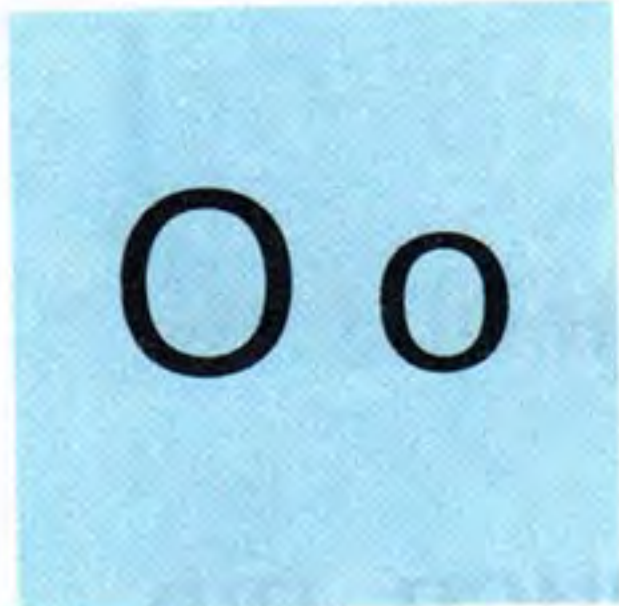
За Володимиром Сенцовським

Чим пригостили діти шофёра?

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 44 схеми цих речень.

СОВИНІ ОКУЛЯРИ

Захотілося читати сові,
та згубились окуляри у траві.
А без них не бачить **сова**
надруковані у книжці слова.

[- ● | - ó]

[- o | - á]

Гей, мурахи, серед листя і трави
віднайдіте окуляри для сови!
А за це вам буде краща з нагород —
довга казочка із низкою пригод.

Вадим Крищенко

[● | - ó]

[o | - á]

[- ● - | - ó -]

[- o - | - ú -]

[- ● | - ó | - ●]

[- o | - ó | - a]

[- ● | - ● | - ó =]

[- o | - o | - ó =]

└, —, — — !

[• | -acute-]

[• | -acute- | -•]

[acute- | -• -]

└ _____ ?

└ _____ .

└ _____ ?

└ _____ .

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

Звич|ка є у со|ве|ня|ти:
 ко|ли вдень ля|га|є спа|ти,
 на|чп|ля|є о|ку|ля|ри...
 Ще й од|ра|зу аж дві пари!
 Ма|лю|ка пи|та|ють: «Нащо?»
 Каже: «Сни так вид|но кра|ще».

Роман Скиба

Для чого совеняті дві пари окулярів?

окуляри — $\frac{1234567}{2345}$, $\frac{26741}{567}$.

—└─! └─.

—└─└─. └─└─└─└─!

[—●—|—ó—]

[—●|—ó|—●]

[—●|—ó|=●]

[—y—|—ó—]

[—a|—ó|—o]

[—a|—ý|=●]

[—ó|—●]

[—●—]

[— —ó—|=●]

[—ó|—●]

[—a—]

[— —ó—|=●]

└─└─└─└─.

і|хав   зна|йó|мив|ся   на|зва
 при|і|хав   по|зна|йó|мив|ся   на|зи|ва́в

КРУТИЙ ГОЛКІПЕР

 У Данила з'явилось нове захоплення. В Інтернеті він грав у **футбол**. Там **Данило** познайомився зі своїм суперником по грі, на прізвисько Чиж. Себе він називав Пеле.

Данило приїхав у гості до **бабусі** й помчав на футбольне **поле**. Під **час** гри він почув, що во|ро|та|рем є Чиж. Йому не вірилося, що може зустрітися зі своїм су|пер|ни|ком.

Після гри **хлопці** сказали голкіперу:

 — Познайомся! Це Пеле.
 — Пеле?! — зди|во|ва|но по|вто|рив
дзвінким го|ло|сом Чиж, знявши кепку. По
плéчáх роз|си|па|ло|ся хвилясте волос-
ся. — Оленка Чижевська. Дуже рада нашому
знайомству!

За Нікою Нікалео

 Скільки разів діти знайомилися? Чому реальне знайомство вікликало в обох захоплення?

 Яким словом можна замінити слово *голкіпер*? Знайдіть його в тексті.
 Знайдіть на с. 48 схеми до підкреслених речень і виділених слів.

И и

ЛИСИЦЯ Й СОРОКА

— Апчхii-и-и-и!..

— Будь здорова, лисонько!

— Будеш тут здорова... Сніг навкруги мокрий, струмки розлилися, з дерев капає. Не тільки лапи — хвіст наскрізь сирий, хоч викручуй та повісь на кущ ліщини сушити.

За Едуардом Шимом

[— ó | — ●]

[— á | — и]

[— = ● | — ó]

[— = ● | — í]

[— ● | — ó | = ●]

[— и | — í | = а]

[— ● | — ó —]

[— и | — ó —]

[— ● | — ó | — ●]

[— а | — í | — а]

[— ó — | = ●]

[— í — | = ●]

[- ó | - •]

[- • | - ó | - •]

└───┬───┐

└───┬───┬───┐

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

по|ба́|чи|ло   за|пи|та́|ло   гриб|кі

Лисеня побачило багато грибів.

— Ви хто? — увічливо запитало лисеня.

— Я — лисичка. А ти хто?

— **Пробачте**, це я — ли-

сичка.

У норі ли|се|ня дов|го ду|ма|ло про ма|лень|ко|го гриб|ка, я|ко|го теж зва|ли ли|сич|ко|ю.

За Богданою Сахно

Як розмовляли лисички? Кого можна назвати ввічливим? Як називаємо виділене слово?

Чому лисички не могли порозумітися?

[- ● | - ● | - ó | - ●]

[- o | - o | - í | - a]

[● | - ó | - ●]

[o | - á | - a]

[- ó | - ● -]

[- ó | - и -]

[- ó | - ●]

[- á | - o]

┌ _____ .

┌ _____ .

┌ _____ ?

┌ _____ , _____ , _____ !

лі | пів
злі | пів

пи | та | ла
за | пи | та | ла

роб | лю
зроб | лю

БІЛИЙ КОНИК

 Анничка си|дить на ґанку, ди|вить|ся на гори. Там, на полонині*, тато пасе отару. Дівчинка за ним дуже скучила:

— Ой, татусю, як довго на тебе чекати!

І вівчар сумує:

— Що там Анничка робить? Зроблю їй коника із сиру. Вона ним гратися буде. Біжи, коню, до Аннички!

Коник опинився біля Аннички.

 — Хто ти? — запитала дівчинка.

— Я коник, мене твій тато зліпив.

Зра|ді|ла Анничка: це ж татко про неї дбає, бо дуже її любить!

— Ич**, який ти, конику, гарний та білий!

Анничка за|смі|я|ла|ся. Як же доб|ре, що є на сві|ті білі ко|ни|ки із сиру!

За Зіркою Мензатюк

 Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 52 схеми цих речень і схеми, що відповідають підкресленим реченням.

* Полоніна — ділянка в горах Карпатах.

** Ич — здивування, те саме, що ач або іч.

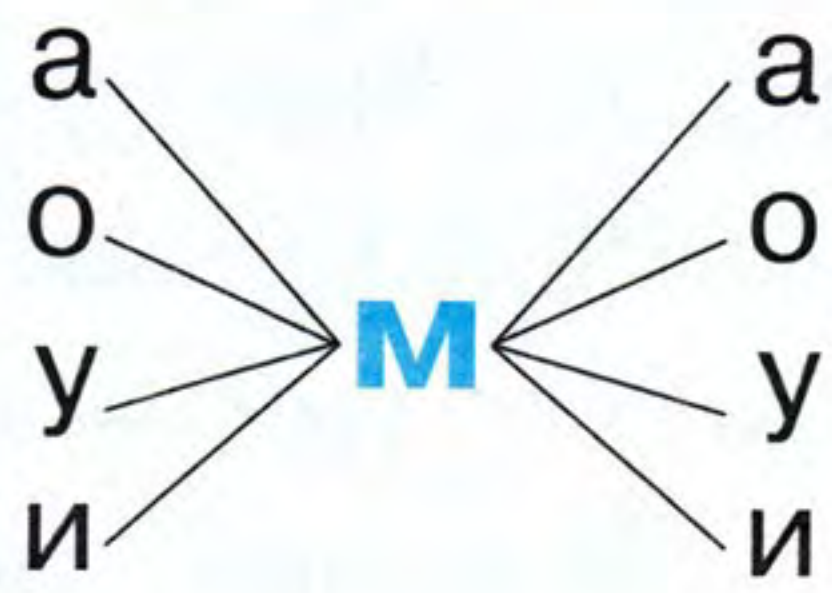
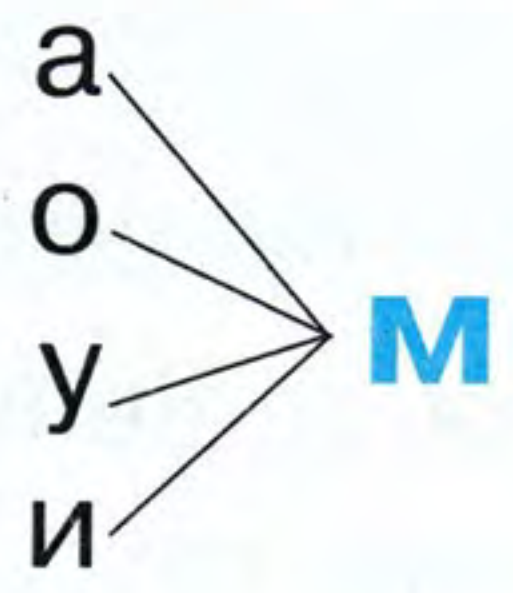
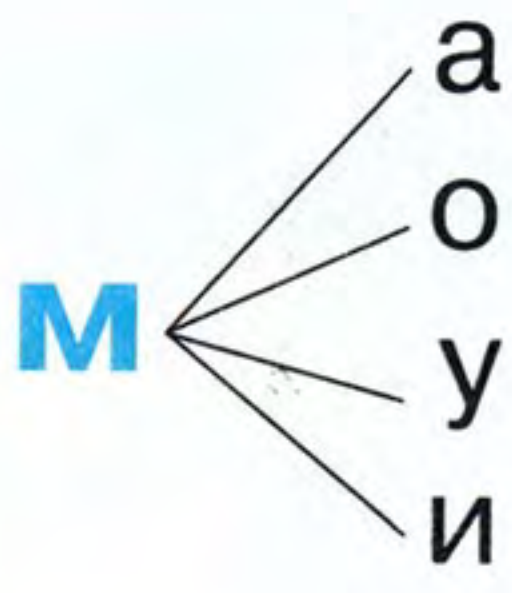
М М

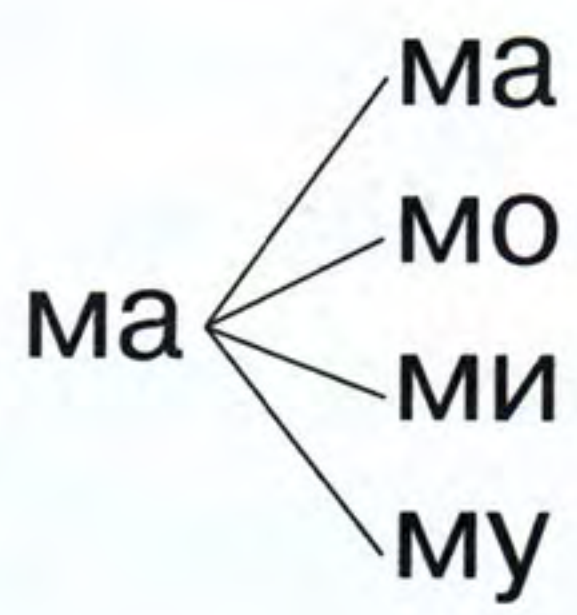
Чорнолапе, чорнохвосте
 В хаті втримати непросто:
 — М-м-мур! М-м-мур! **Мур!**
 Щоб дізнатися, що нині на обід у господині:
 — Ням-м, ня-м-м...

За Романом Скибою

[- ● -]
 [му -]

ма́ | ма
 ма | мо
 ма | му
 ма | ми

[- ● | - ó | - ● | - ●]
 [мо | - ó | - и | - о]

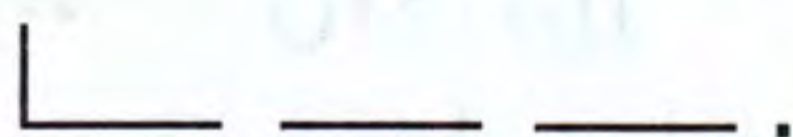
[● - | = ● | - ó]
 [● - | = ● | мо́]

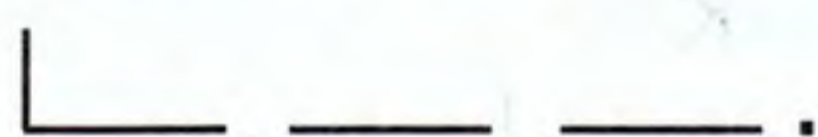
[- • | - • | - ó]

[МО | - о | - ó]

[- - • | - ó]

[- - и | - í]

[- ó - - - | - •]

[МО - - - | - а]

[- ó | - • - | - •]

[МÍ | - о - | - а]

ли|ла́   го|ду́|ю   біг|ло
 на|ли|ла́   на|го|ду́|ю   при|біг|ло

КАЗКА ПРО КОШЕНЯ

 Кошеня мало мисочку з молоком, яке наливала дівчинка. Одного разу йому все набридло і воно вирушило до лісу. Там співали пташки, росли квіти, літали бабки, у струмочку плавали рибки.

 Он біжить стежкою їжак.
 — Їжа́че, я дуже хочу їсти! Ти не бачив мисочки з молоком?

— Ні, не бачив, але я нагодую тебе сúше|ни|ми гри|ба|ми та я|блу|ка|ми.

— Я такого не їм!

Білочка та зайчик теж його пригощали.

Дівчинка стояла біля будиночка. Кошеня щодоуху прибігло до неї. Вона налила йому мо|ло|ка. Кошеня поїло й заснуло на руках у дівчинки.

За Галиною Малик

 Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 56 схеми цих речень.

 Поясніть вислів.

Усюди добре, а вдома найкраще.

l i

Зі свого стійла вийшов бабусин кінь Орлик.
 Хотів із двору піти. Помітив це бабусин пес
 Рябко, виліз зі своєї буди та як загарчить:
 — Р-р-р! Не виходь із двор-р-ру!
 — І-і-і чого? — заіржав коник.
 — Р-р-р! Не можна з двору виходити без
 дозволу! — сердиться Рябко.

За ними спостерігав здивований **індик**.

За Лілією Лапіною

[● — | — ●́ —]

[i — | — і́ —]

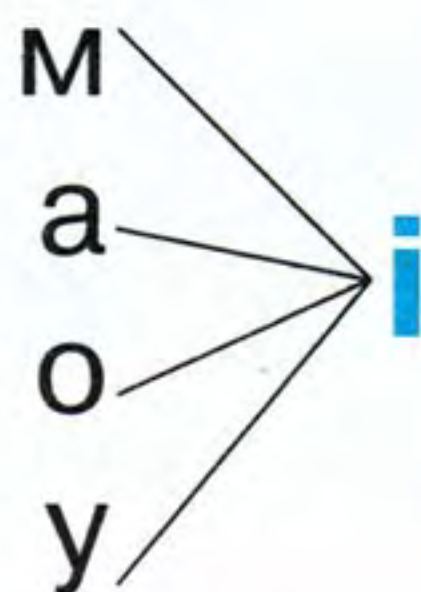

[= ●́ — | — ● —]

[● — | — ●́ — | — ●]

[= і́ — | — и —]

[i — | — і́ — | — а]

ма | ма
ма | мо
ма | ми

[=ó | =• | =•]

ма|мі

ма|му

[ó | -• | -•]

ми|мо

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

різ|ні

ко|льо|рі

пла|кав

різ|ний

ко|льо|ро|вий

за|пла|кав

 — Я хочу бути буз|ко|вим, жо^втим, темно-синім, най|кра|си|ві|шим! — сказав малий півник мамі квочці.

Уранці він про|ки|нув|ся кольоровим. Ніхто не хотів з ним гратися. Він сів на клумбі й заплакав:

— Буду сидіти тут, доки не виросту квіткою!

Пішов теплий весняний дощик. І сталося диво. Там, де з півника натекла фарба, вирости чудові квіти з барвистими пелюстками. І назвали їх півниками, а насправді це — іриси.

За Надією Кир'ян

Складіть речення з підкреслених слів.

_____.

_____.

_____.

Мама **i** [-á | -o]. **i** мама.

у - [-í - | -a] **i** [-ó | -и -].

_____ _____.

гля|не   че|са|ти   хо|дить
 до|гля|не   при|че|са|ти   ви|хо|дить

У домі, під сонцем, між кленів крислатих, жив хлопчик Івасик з мамою й татом. Він чемний був хлопчик. Уранці, лиш вста|не, він киці дасть їсти і рибок догляне. Погляне, чи всі його речі в порядку. Він все по|чи|нав не з кінця, а з початку. То віршик він вивчить, то книжку читає, то мамі, то татові щось помагає. Коли куди-небудь виходив із хати — біляву голівку любив причесати. Радіють і тато, і мама за сина і кажуть: «Яка в нас добра дитина!»

За Світланою Кузьменко

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 60 схеми цих речень.

Вимовте звуки у виділених словах.

┌ — — — — — !

Знайдіть речення з тексту до поданої схеми.

Н Н

Щоранку до мого вікна прилітає маленька жовтогруда пташка, це — **синичка**. Вона стукає гострим дзьобиком у шибку. Я піднімаюся з ліжка, виношу шматочок несолоного сала. Синичка дзьобає сало й співає: **пінь-пінь-пінь!**

Пінь-пінь-пінь! — це вона мені дякує.

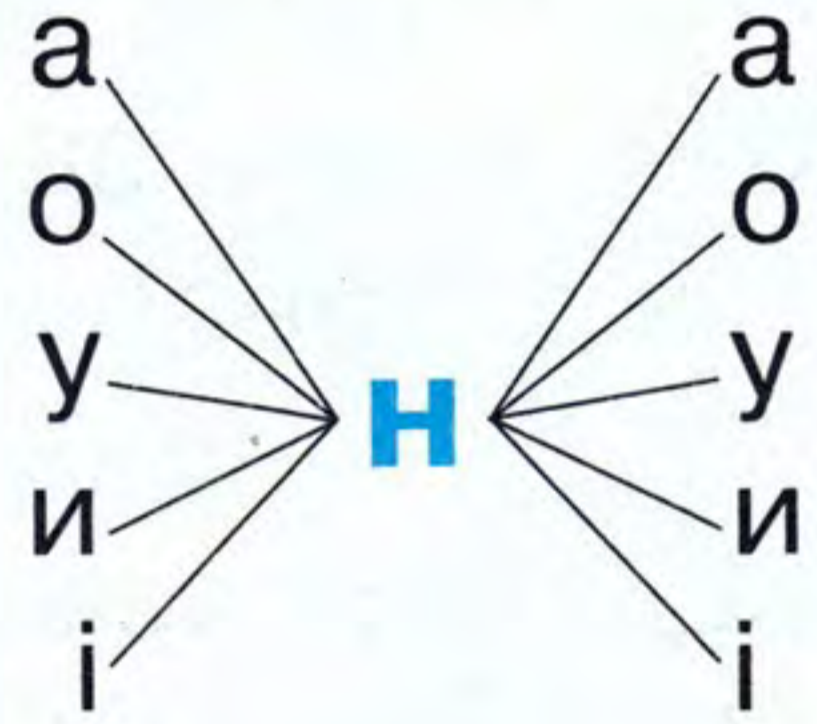
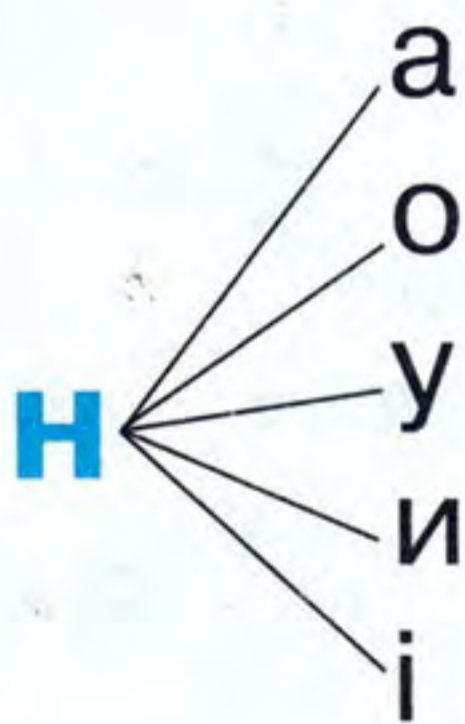
За Василем Сухомлинським

[- ● | - [́] - | - ●]

[- и | н[́] - | - а]

[= ● =]

[= и[́]]

на
на́ | ми

ну
ну́ | мо

ни
ни́ | ми

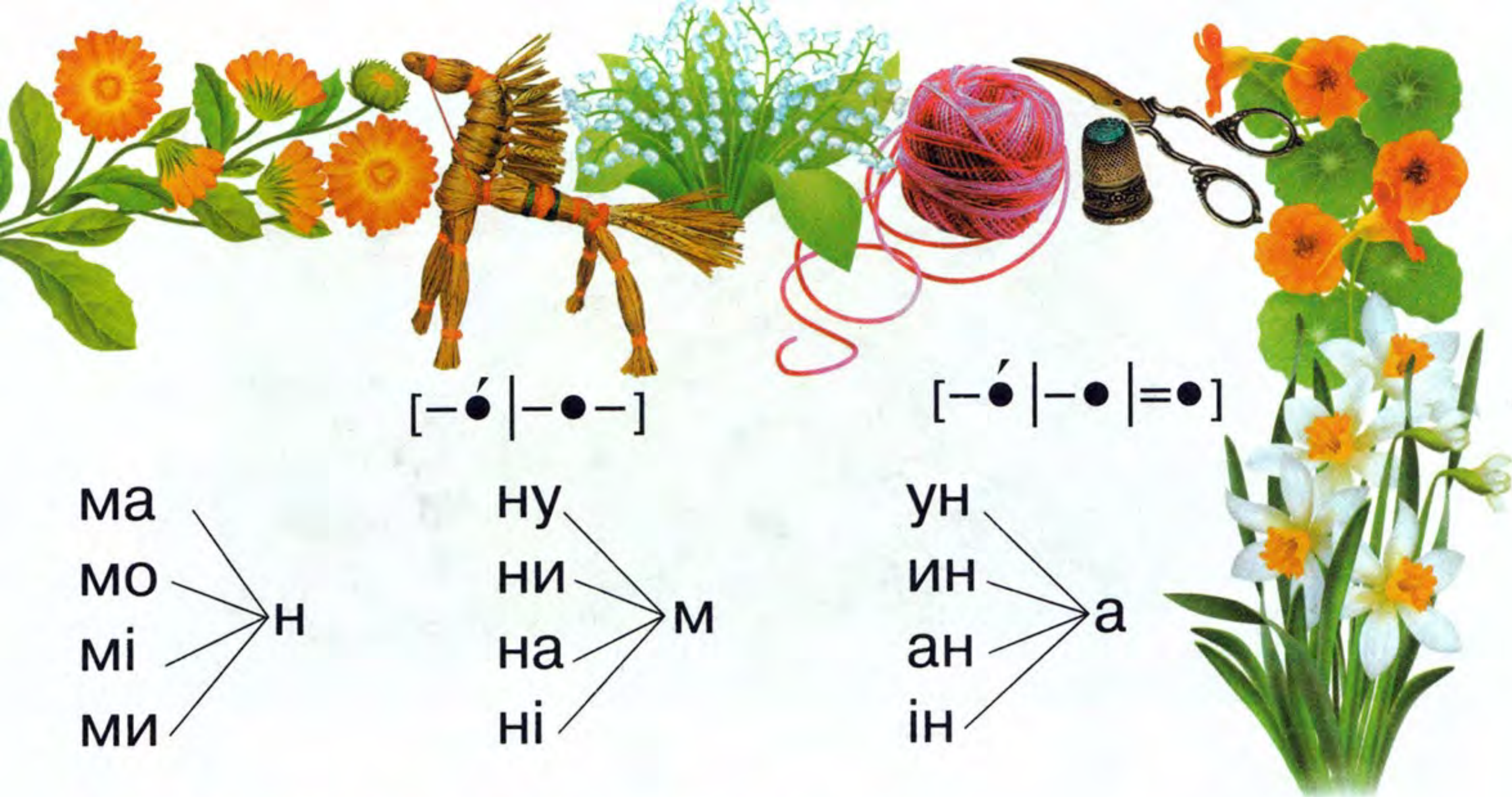
Ніна і Інна — ____.

— Ніно, он [- и | н[́] - | - а].

— А он [- н[́] і | - у́ -].

У Інни і Ніни — [- а | - і́ | на].

[-ó | -• -]

[-ó | -• | =•]

ма
мо
мі
ми

> Н

ну
ни
на
ні

> М

ун
ин
ан
ін

> а

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

зрі | ла
до | зрі | ла

квіт | ли
роз | квіт | ли

ОСІНЬ

Дозріла шип | ши | на.
Розквітли жор | жи | ни.
У си | ньо | му небі —
Клю | чі жу | рав | лі | ні.

Лідія Дяченко

Чи правильно подані малюнки в реченнях?

Мама дістала і відімкнула двері.
Голосно в небі курличе журавлиний .

Загадка

Сидить на гілочці в червоній со | рó | чеч | ці.

┌ — — — — .

┌ — — — — . ┌ — — — — !

[- ● | - ● | - ●́ | - ●]

[- о | - о | - í | на]

[- ● | - ●́ | - ●]

[- а | - í | на]

на
нам
на́|ми

ни
ним
ні́|ми

Інна
Ні́на
На|у́м

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ні
снiг
снiгúр

рі
дрi
дрiзд

ри
кри
кри|ні|ця

йшла́
при|йшла́

лі|та́|ють
при|лі|та́|ють

Прийшла́ осiнь. Кличе до себе шипши́на,
горобі́на.

На шипши́ні — червоні ягідки. На горобі́-
ні — червоні кетяги.

Біля криниці росте червона кали́на.

До калини, шип|ши|ни, го|ро|би|ни при-
літають пта|хі́. Дрізд ла|су|є го|ро|бі-
но|ю, сні|гур — ка|ли|ною.

Осінь щед|ра для всіх.

За Надією Тарасенко

Знайдіть на с. 64 схему, яка відповідає під-
кресленому реченню.

В в

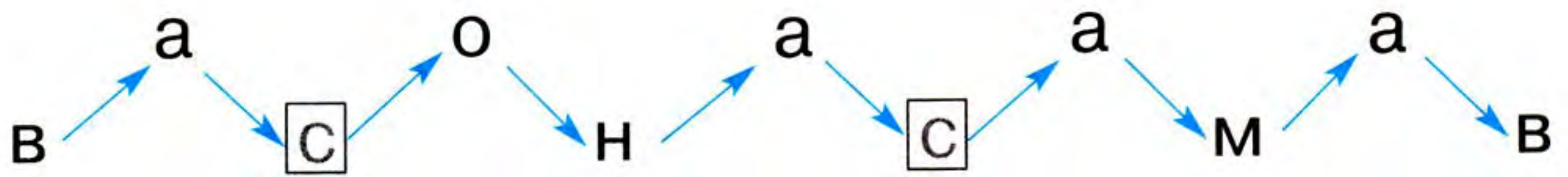
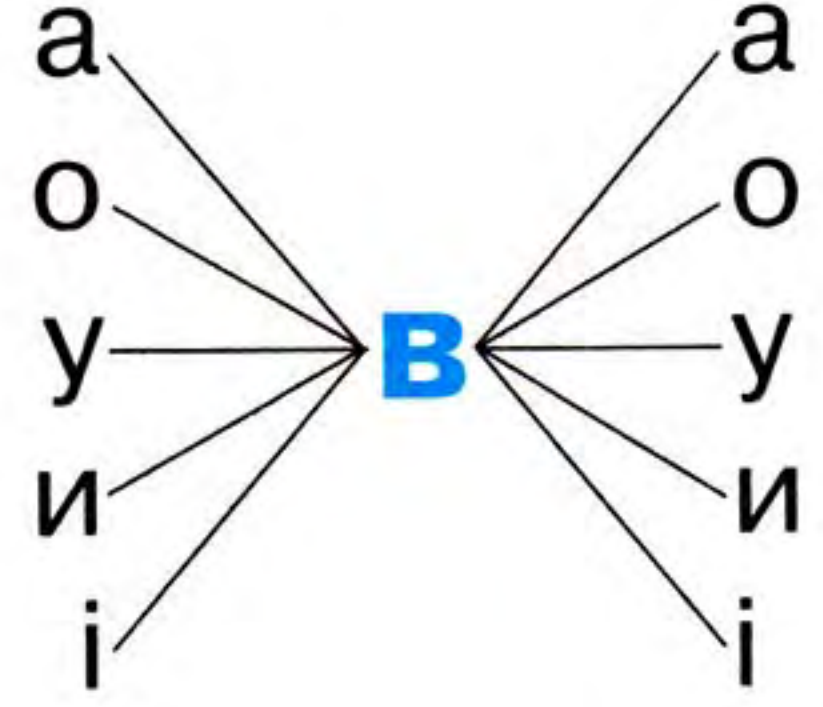
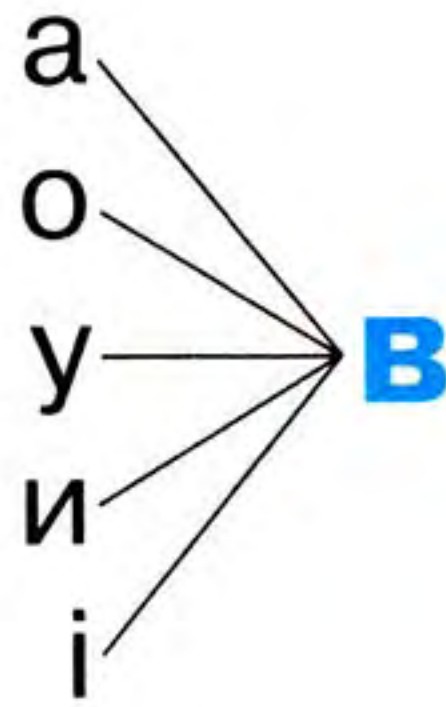
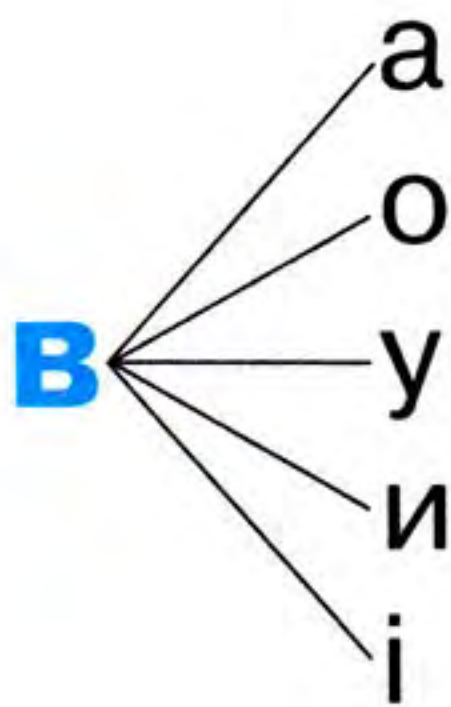

Одного вечора Вітуся здійняла страшений лемент, бо, перевдягаючись у піжаму, побачила в кутку біля свого ліжка маленького павучка. Прибігла мама, прибіг тато, стали її від того страшного звіра рятувати. Коли ж побачили, що **павук** такий мацюпуський, дуже сміялися. Однак Вітусі було не до сміху. Вона справді боялася, тому тато зловив павучка в склянку та й витрусив за вікно.

За Наталкою Малетич

[- ● | - ● -]

[- а | в'у -]

[- - ●] | ва

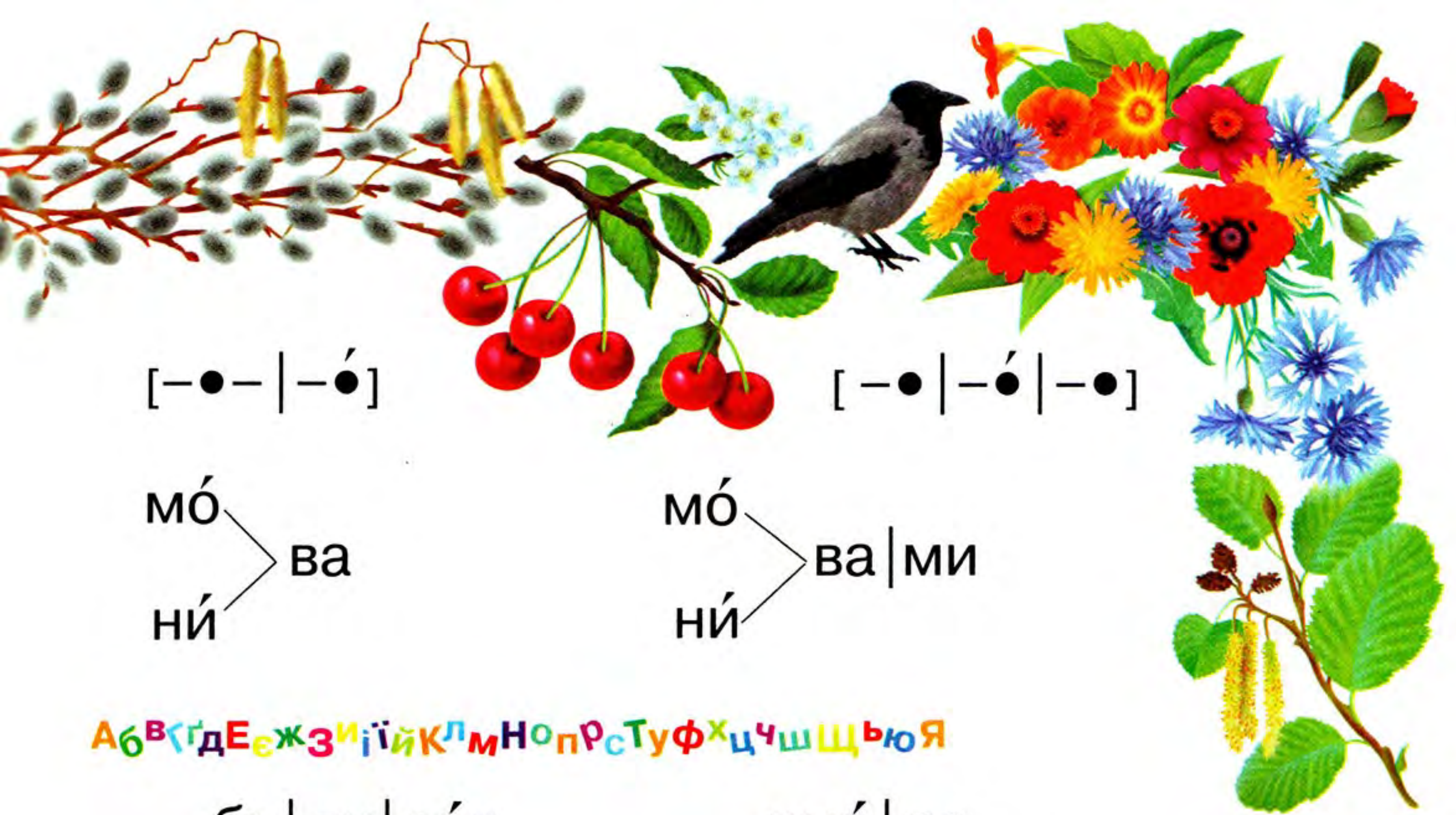
[- ● - -] | ва

[- - ●] | ва́

в'у | [- ● -]

[- • - | - •́]

[- • | - •́ | - •]

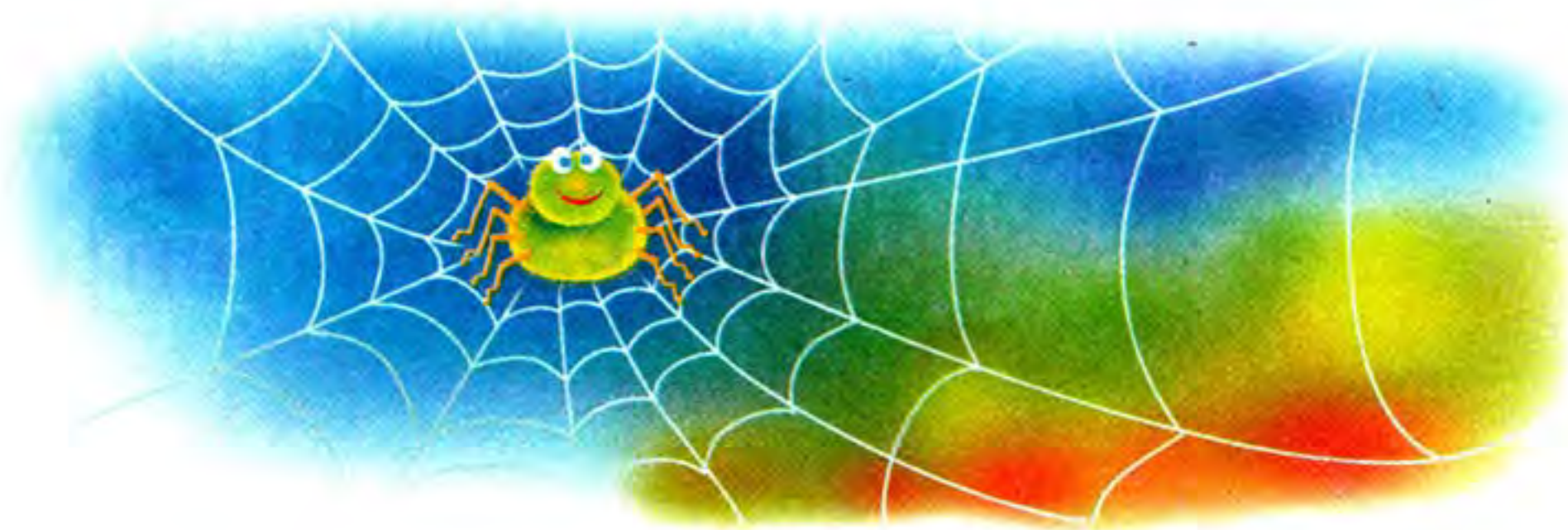
мо́
ні́ } ва

мо́
ні́ } ва | ми

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

бу | ду | ва́в
збу | ду | ва́в

хма́ | ра
хма | рі́н | ка

Павучок збудував собі хатку на висо́кій тополі. Як пливе біла хмаринка над топо-
лею, то з неї сиплеться пух. Павучок ловить
його. З ниточок тче собі гніздечко. А зайві
ниточки́ падають із тополі. І летять-летять у
повітрі срібні павути́нки.

За Василем Сухомлинським

Складіть речення з підкреслених слів.

ВО
 ВО | на́
 ВО | ні́

ва
 ва | с
 ва | лі́

ва
 ва́нна
 ва́нни

ва
 Іван
 Іванна

ві
 ві́н
 ві | но́к

ва
 ва́м
 ва́ | ми

ВИ
 но́ | ви | на́
 но́ | ві́ | ни́

ВУ
 ка́ | ву́н
 ка́ | ву́ | ні́

Он ка́ | ву́ | ни́. Вони ____ і ____.

— Іванно, он мама і Ніна.

— Мамо, Ніно, ми вам ____ ка́ | ву́ | ні́в.

— ____!

са|ді|ли
по|са|ді|ли

рос|лі
роз|рос|лі|ся

Дві О|лен|ки
і Сте|пан|ко
посадили
ка|ву|ни.

За сад|ка|ми,
за гай|ка|ми
розрослися
кавуни.

А один,
що при гор|бóч|ку,
ну та|кий,
не|на|че боч|ка!

Всі кавун
бе|руть під бóки,
а кавун з зем|лі —
ні кро|ку!

Михайло Стельмах

З чим порівнюється кавун? Покажіть руками.

Прочитайте, де виріс величезний кавун.

Виріспригорбочкувеликийкавун.

Загадка

От чудасія! Лечу на коні,
що бігати вміє, а стояти — ні!

Л л

Весняний ліс. Оленя відстало від своєї матусі й дуже злякалося. Що робити? Воно гірко заплакало. Раптом чує:

— Не плач, відведу тебе додому. Я покочуся, а ти йди за мною.

І тут оленя побачило в траві колючий клубочок. Це був їжачок.

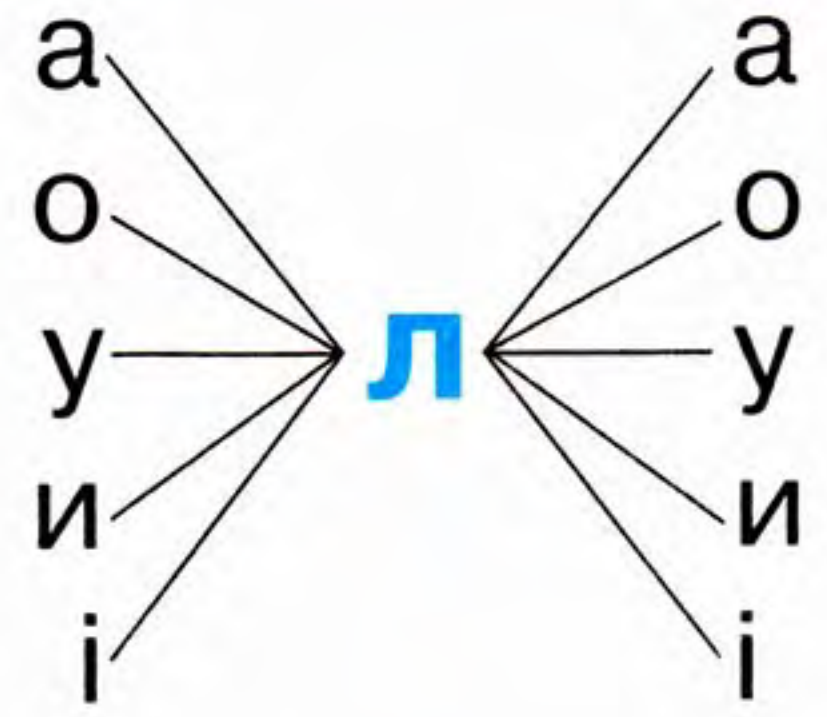
За Людмилою Ульяницькою

[=●—]

[л'і—]

[●|—●|=ó]

[о|л●|=á]

ли
ли [С]
ли | [С] ом

лі
лі [С]
лі | [С] ом

мі
мі — ло
мі — ла
мі | — ла

лі
лі — н
лі — м о н
лі — м о | ни

[= ● | - ● -]

[- ● | - ●]

ла

ли

ло

лан

лин

ло | вив

ла | ни

ли | ни

ви | ло | вив

ла | на | ми

ли | на | ми

на | ло | вив

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

нес | ли

бе | ре | за

йшов

при | нес | ли

бе | ре | зо | ви

ви | йшов

Діти прийшли в ліс. Для звірів принесли сіна й березових віників. На галевину вийшов лось і почав повільно їсти. Хлопчик ненароком наступив на гілочку. Вона тріснула. Лось злякано метнувся вбік. Діти, обережно ступаючи, подалися геть.

За Анатолієм Давидовим

Як діти допомогли лосеві? Чому він злякався?

л	и	в			
	и	л	а́		
	и	м	о	н	
	и	м	о	н	и

п	о	л	о́	в	а
г	о		о	в	а́
к	о		о́	л	а
м	о		о́	л	а

ло

ло|вѝ

на|ло|вѝ|ла

на|ло|вѝ|ли

ли

ма́|ли

ма|ли́|на

ма|ли́|но|ва

лі

ма|лі́

ва|лі́|за

на|лі́|во

ли|мон —

липа —

ма|ли|на —

ка|ли|на —

ла

ла́|ва

ла|вѝ|на

ла|вѝ|на|ми

ли

мли́н

мли|ни́

мли|на́|ми

ва

ва́л

ва|лі́

ва|ла́|ми

нива

3214

вона

3214

по|дя|ка

пи|та́в

ро|бі́|ти

від|дя|чи|ти

за|пи|та́в

зро|бі́|ти

ЛАНЦЮЖОК ДОБРА

— Чим мені тобі віддячити? — запитало оленя в їжачка.

— Зроби при нагоді добро тому, хто потрапив у біду.

Ї|жак зро|зу|мів, що зроблене ним добро завжди повернеться до нього. Так буває в житті.

За Людмилою Уляницькою

Розгляньте малюнки. Розкажіть, як звірі допомагали один одному.

С с

Де, не знаю, жив-був лис,
не тепер і не колись.
Сіло сонечко за ліс —
лис на дерево заліз.
Жовтий місяць і лис
на гілляці обнялись —
не тепер і не колись,
де, не знаю, жив-був лис.

Віть Вітько

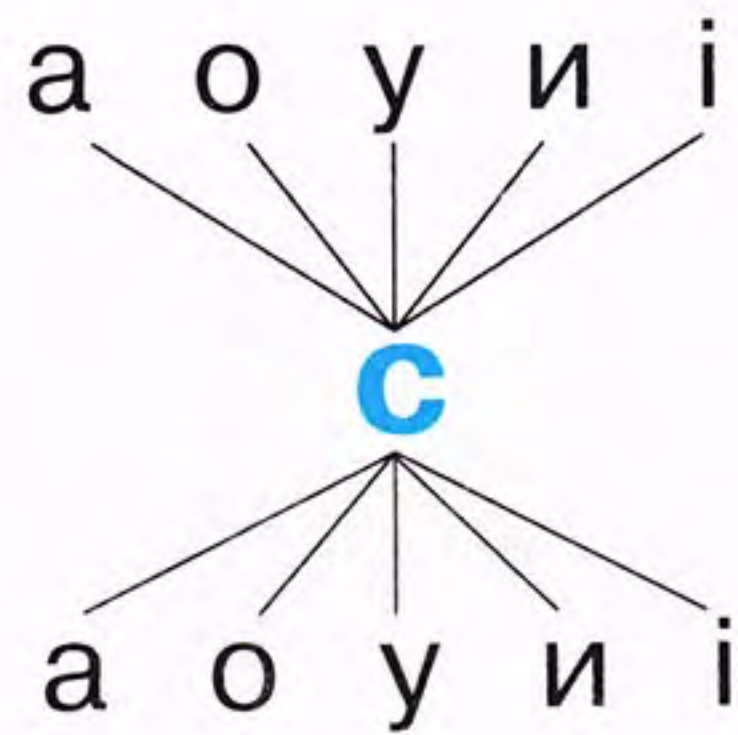
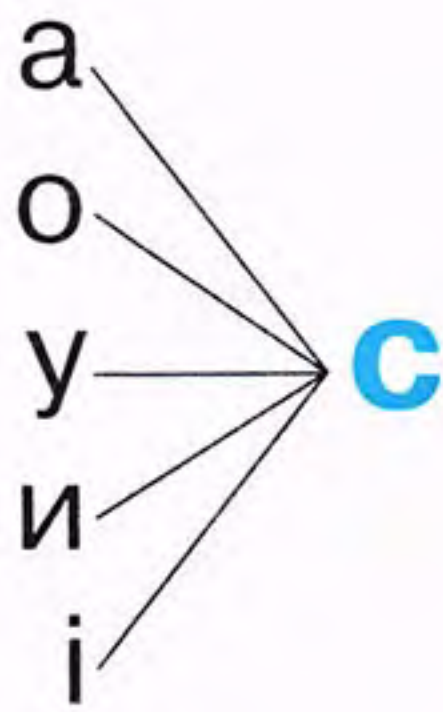
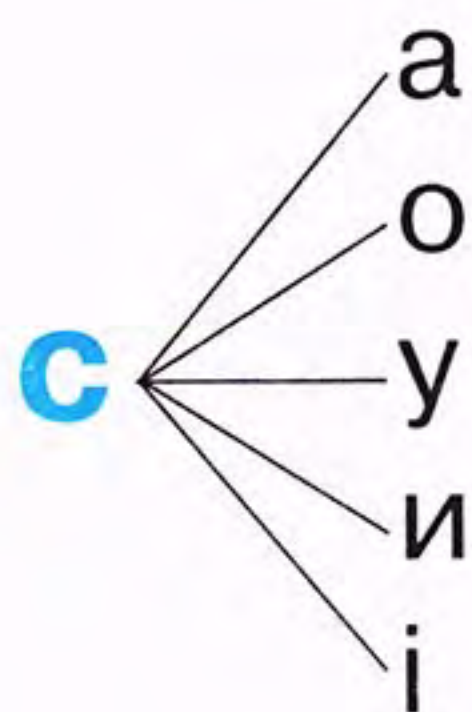

[—●—]

[ЛИС]

[=ó |—●]

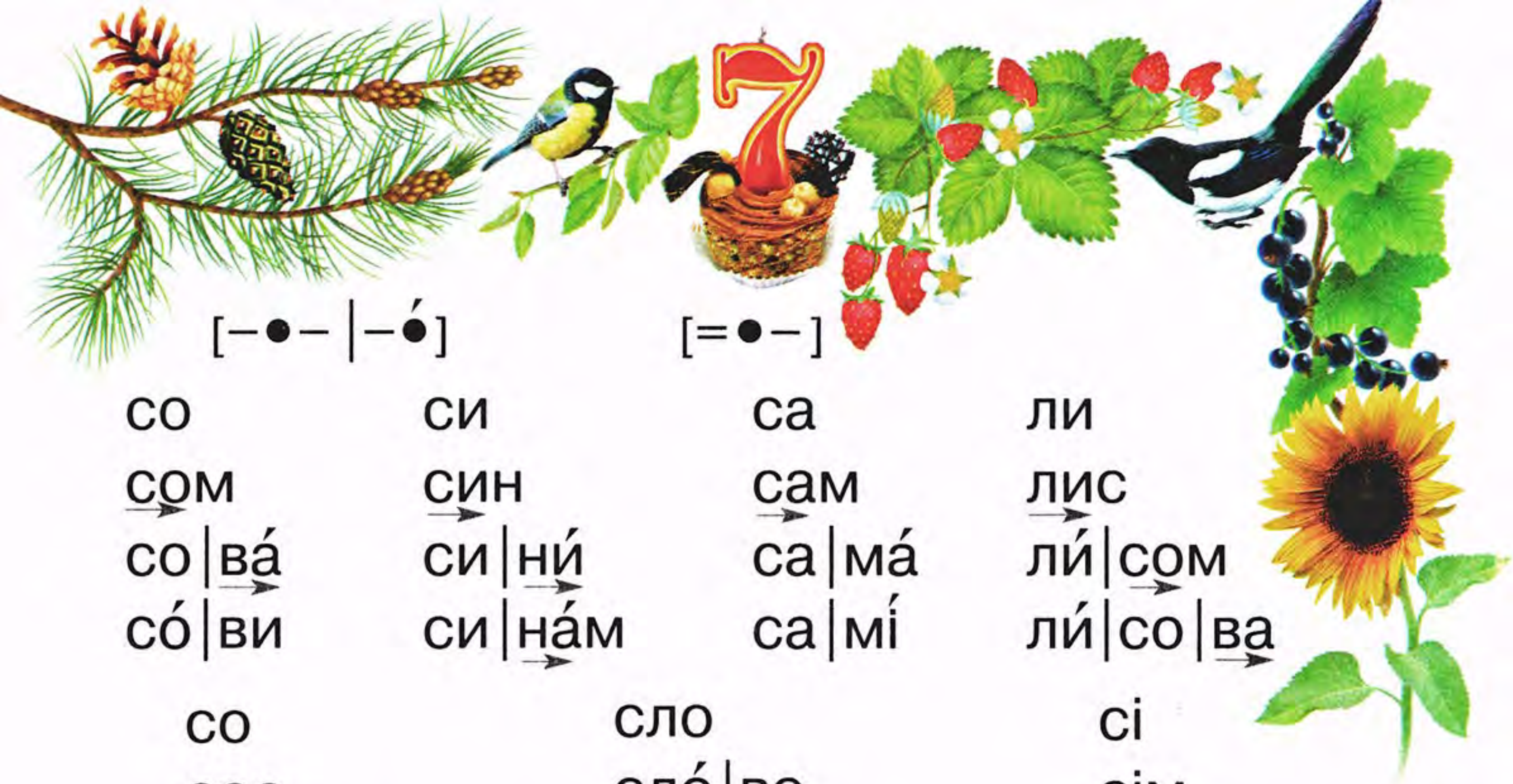
[с'і |ло]

У лісі _____ лис.

Сіло _____ ліс. Он і .

 і лис _____ .

[- • - | - ó]

[= • -]

со

си

са

ли

сом

син

сам

лис

со|ва́

си|ни́

са|ма́

ли́|сом

со́|ви

си|на́м

са|мі

ли́|со|ва́

со

сло

сі

сос

сло́|во

сім

сос|на́

сло|ва́

сі|но́

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

мо́|вив

по|да́в

про|мо́|вив

по|да́в|ся

ЗУСТРІЧ З ЛИСОМ

За|ві|рю|ха втихла.

— Гарно як! — радів Та|ра|сик.

— Дивіть|ся, лис! — промовив

Петь|ко.

Лис по|чав би|ти ла|па|ми по льо|дя-
ній кір|ці. Він хо|тів про|бі|ти її, щоб
ді|ста|ти мишу. Але в нього нічого не
вийшло. Лис подався геть.

За Анатолієм Давидовим

Що робив лис? Складіть відповідь із слів: лис, мишу, хотів, дістати, льодяною кіркою, під.

лі
ні
ми → с

си → н
ни
ла

ма → мо
ло
сло

СОМ
[-●-]
[СОМ]

СІНО
[=●|-●]
[С'і|НО]

сла|ва
Сла|ва

лин
ли|ні

оса́
о́си

Ми|р|о|сла|ва і Ма|р|и|на к|оло к|аси. А он
Сла|ва, Іван. Во|ни ве|се|лі. У Івана 🍦.

А в Слави 🌸.

У Ми|р|ослави і Ма|р|ини

мала
3 4 1 2

сама
3 4 1 2

парк слон тан|цю|ва|ти
зо|о|па́рк сло|ня́т|ко тан|цю|ри́ст|ка

СЛОНЯТКО, ЯКЕ ЛЮБИЛО ТАНЦЮВАТИ

 У зоопарку жило слоня́тко, а́ ря́дом із ним — страу́сиха, найкраща танцюри́стка. Вона вчила страу́сят:

— Ну́мо до танці́в! Підніма́йте ніжки!

Яко́сь слоня́тко по|про|си|ло страу́сіху:

— Навчи́ть мене тан|цю|ва|ти.

— Стань на одну ногу, а другу зігни в коліні. Ти танцюєш, як слон! — сказала страу́сиха.

Слоня́тко ледве не заплакало. Воно пішло до великого будинку, де лунала музика. У залі танцювали дівчатка. Слоня́тко теж ста|ло при|сі|да|ти, по чер|зі пі|дійма|ючи ніж|ки. Тут його по|ба|чив чо|ло|вік і забрав у цирк.

За Юрієм Ярмишем

 Хто найкраща танцюристка в зоопарку?
 Що найбільше любило робити слоня́тко?

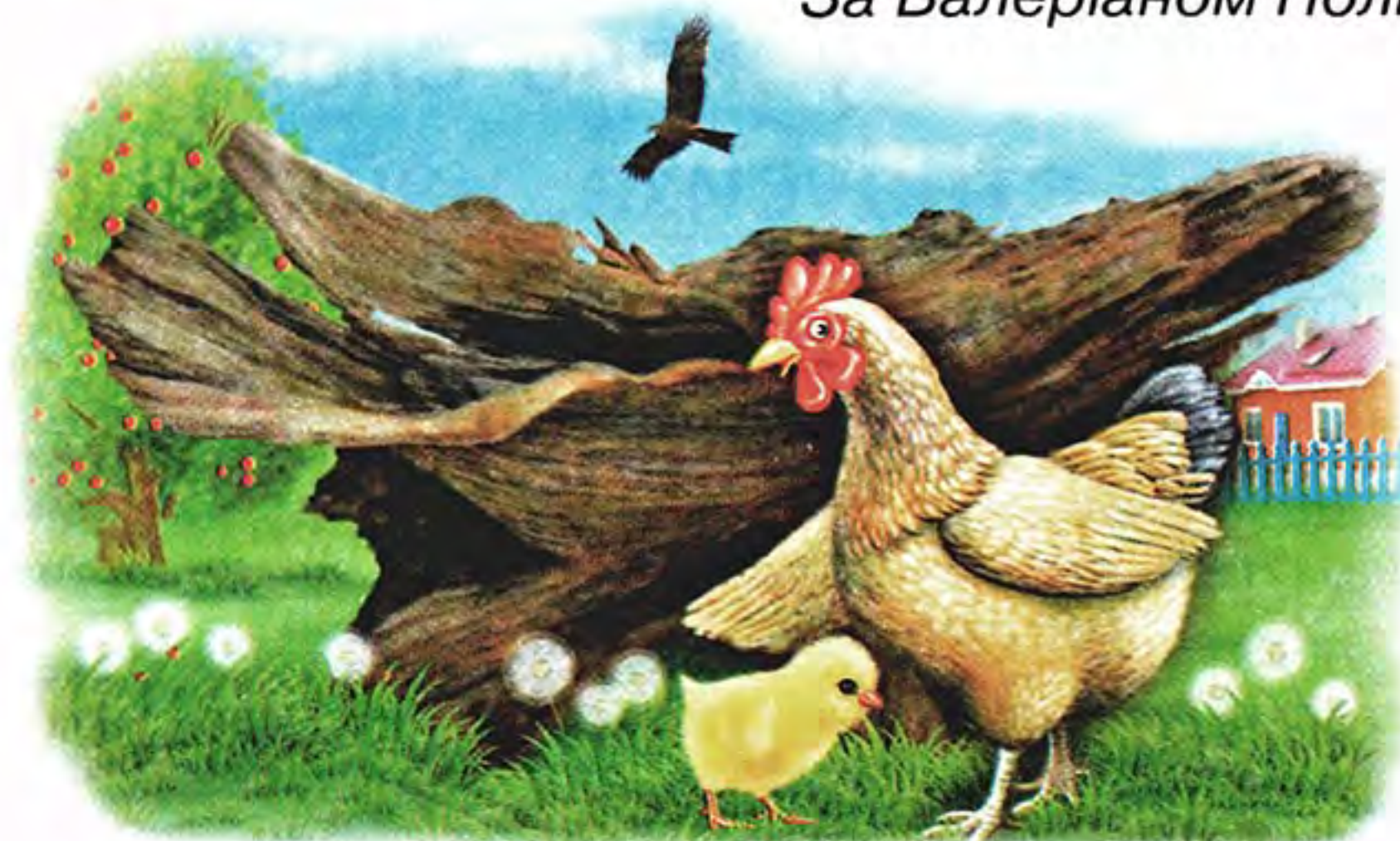
К к

Квочка мала тільки одне курчатко. Зате хай поспробує хто його зачепити!
 — Квок-квок-кер-квок! Не підходь! Квок-квок-квок! Куд-ку-дак! Геть!

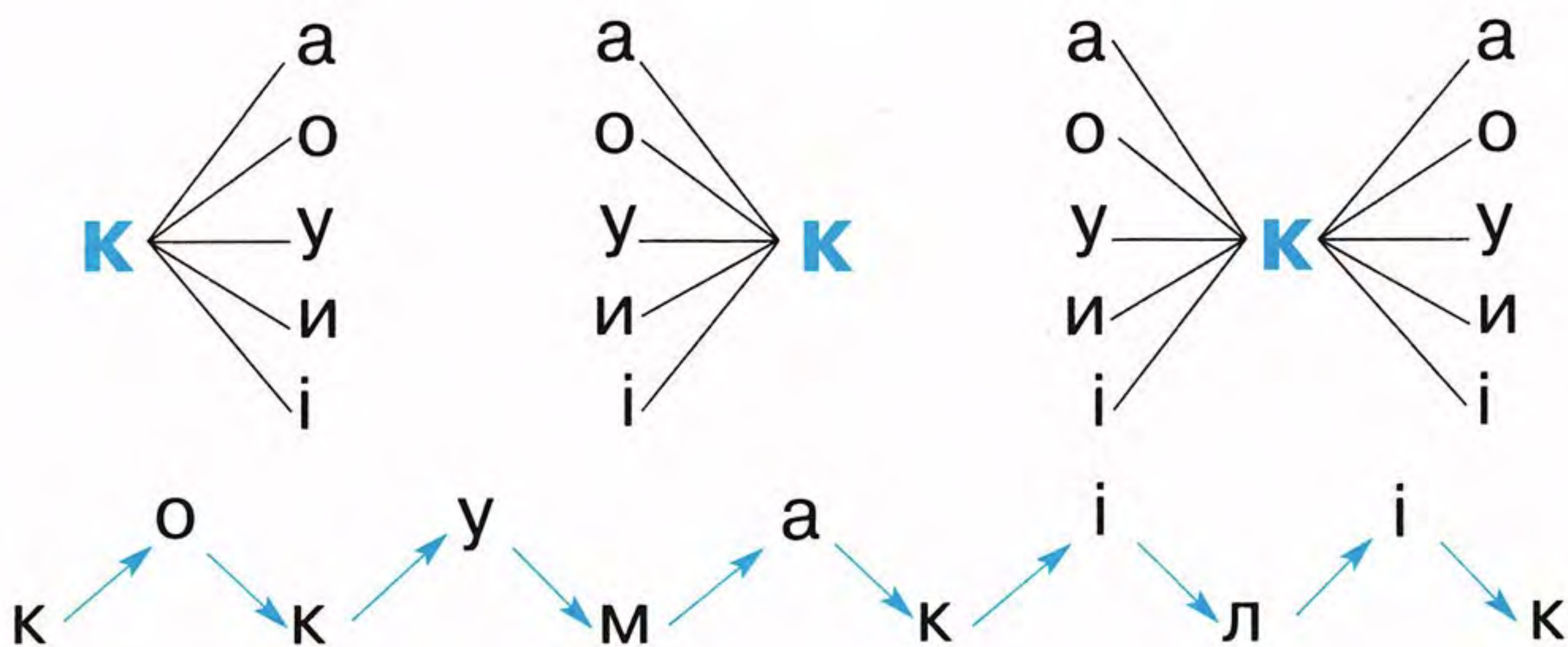
Курчатко цяпає, під маму квочку ховається. Квочка заховалася за корч і ходить навколо дитини. Захищає його крилами.

За Валеріаном Поліщуком

[— — • — | — •]

[квó — | ка]

ко
 кок
 ко | кóс
 ко | кó | си

с
 в
 л → ік

ка
 ка | лі | на
 ка | лі́н | ка
 ка | лі | но | ві

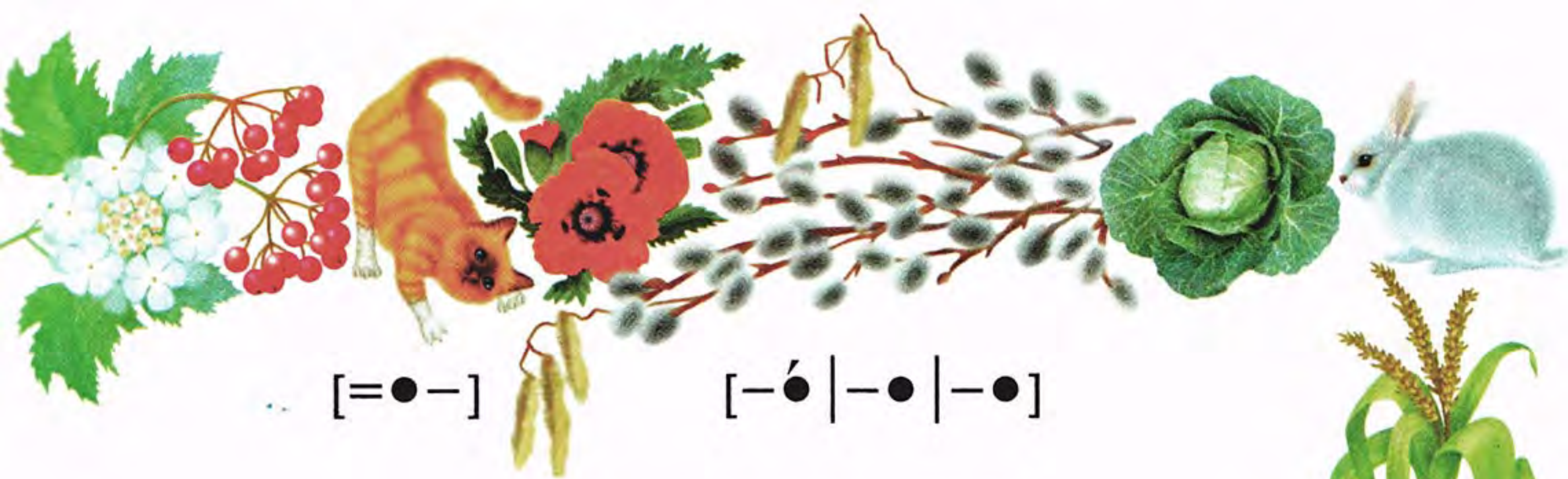

сокіл
 34521

кулон
 14235

→
 око
 ←

→
 кок
 ←

[=●-]

[-' | -● | -●]

о о о а у а

к • л • с • к к • в • н с • мк •

кó
вó

лос

ква

с

сом

со | лі | на

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

не | бо | яз | ка
на | лі | та | є

зне | наць | ка
шу | го | ну | ло

На подвір'ї в садочку
зозуляста ходить квочка.
А за квочкою підряд ходить
семеро курчат.

Та зненацька щось вели-
ке шугонуло з неба в сад —
лютий, хижий птах шуліка
налітає на курчат!

Ну й Ма|рій|ка! От так диво! Он яка вона
смі|ли|ва! Та яка ж небоязка — на|ля|кала
хи|жа|ка!

За Наталею Забілою

не|сі́   го|ду́|є   га|да́|є
 від|не|сі́   на|го|ду́|є   здо|га́|ду|єть|ся

 У дідуся є онук Тимко. Хлопчик бавиться із со|ба|кою, годує кролів. А от бич|ка бо|ї|ться.

— Онучку, віднеси бич|ко|ві води, — каже дідусь.

— Дідуню, я що зав|год|но зроблю, тільки б не йти до бич|ка, бо він б́уцається, — зітхнув хлоп|чик.

 — Та ти ж муж|чи|на! А справж|ній мужчина мусить бути хо|роб|рим.

Тим|ко взяв від|ро й по|біг до кри|ни|ці, але за кіль|ка хви|лин вер|нув|ся:

— Дідусю, я знаю, що я мужчина і що я хоробрий. От тільки боюся, що бичок про це не здогадується...

За Володимиром Сенцовським

Хто?

Тимко

- бавиться із
- годує
- боїться

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 80 схеми цих речень.

[- ɔ̣ | - ɔ̣ -]

[п ɔ̣ | ка -]

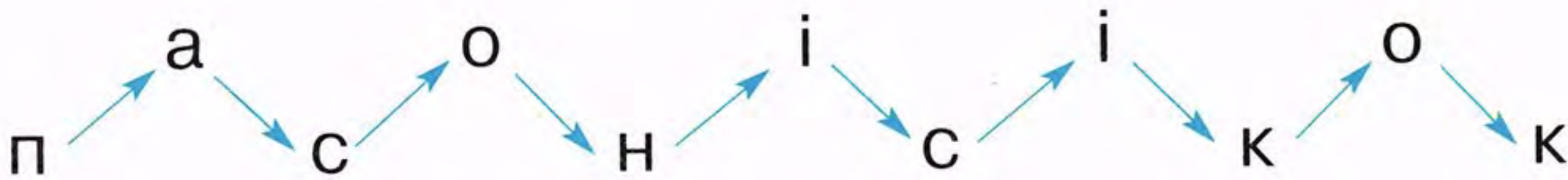
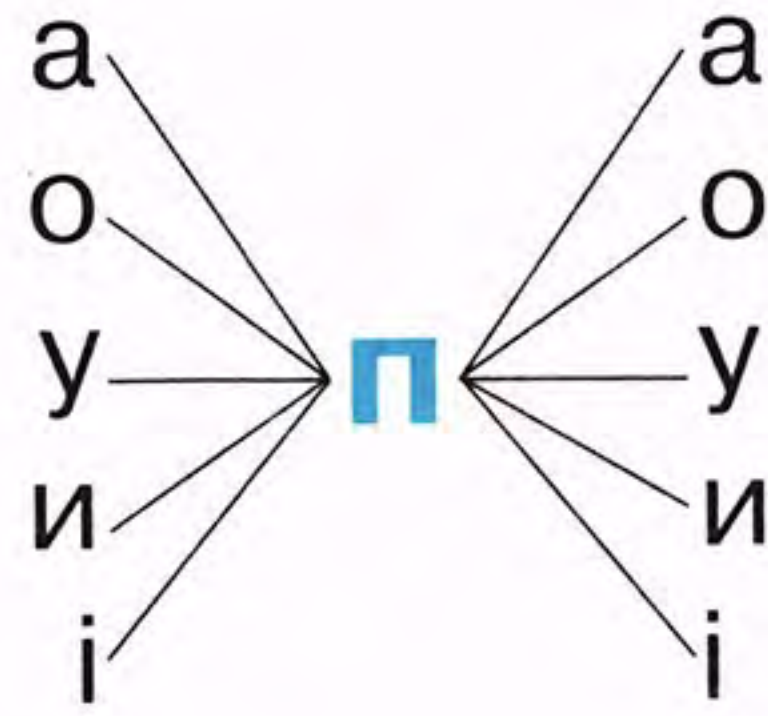
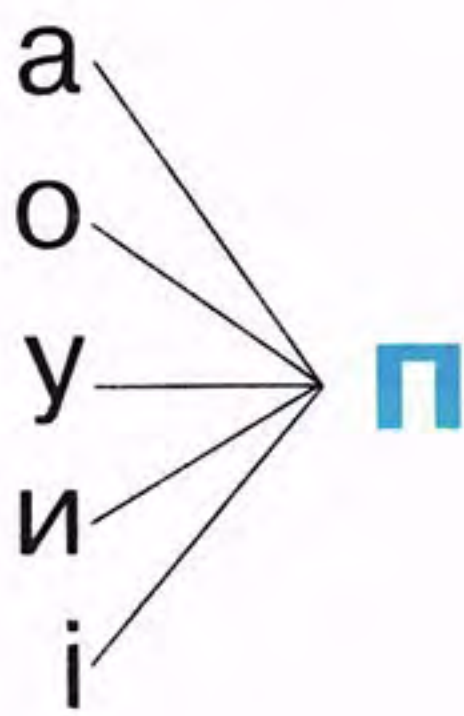
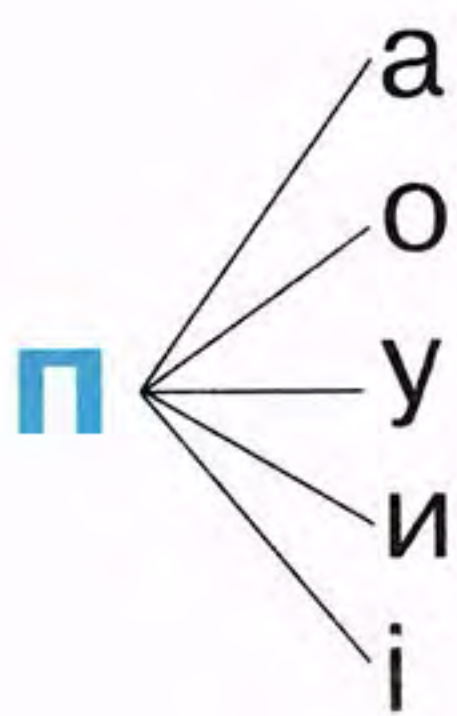

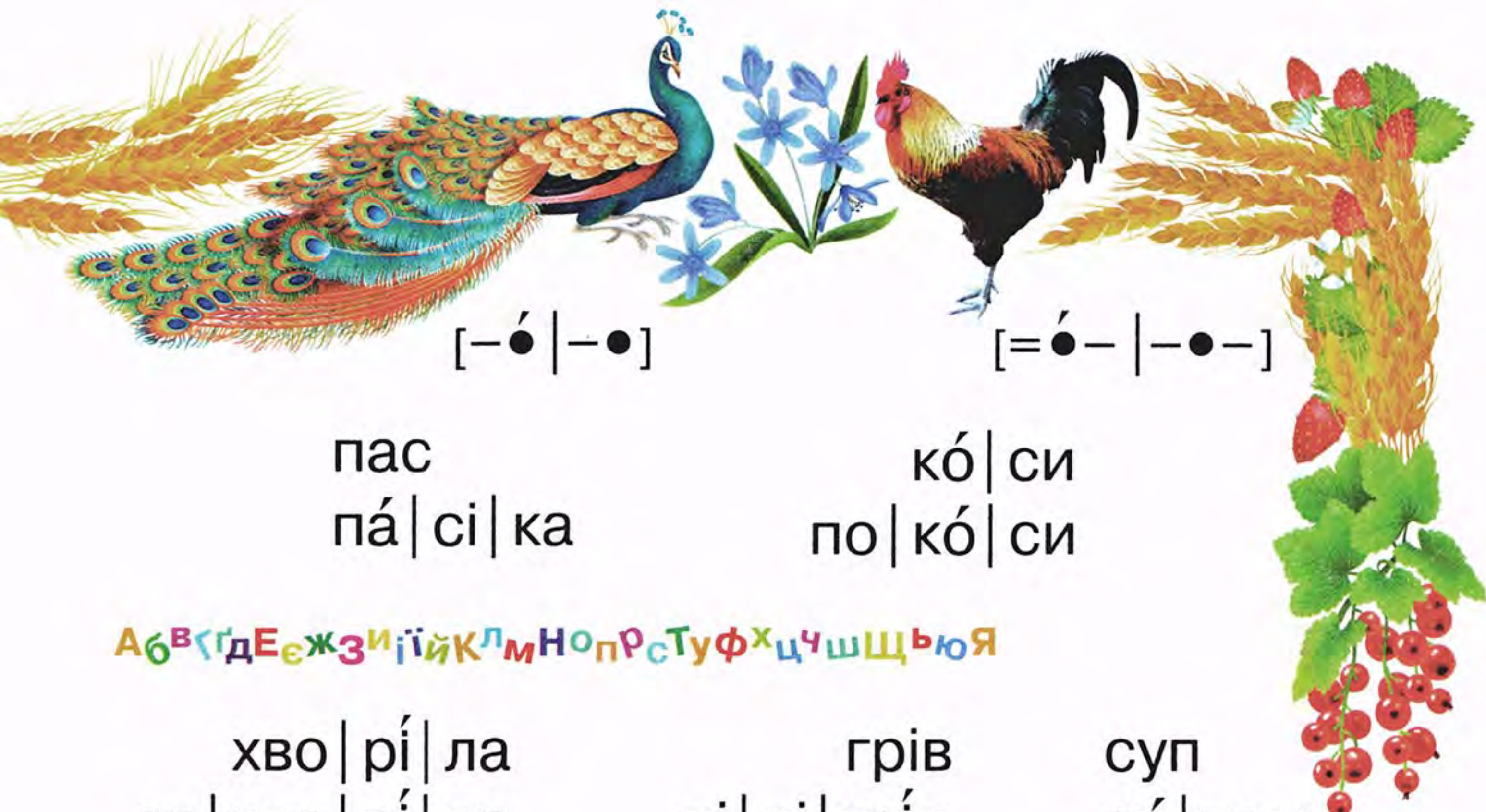
Павлик грався у пісочку на піщаному горбочку, пік пампушки, і паски, і пухкенькі пиріжки.

Пік для півника, для пташки, що сиділа на піддашку.

Павлик **пекар** і пічник, заповзятий трудівник.

Ліна Біленька

[- ́ | - •]

[= ́ - | - • -]

пас

кó|си

па́|сі|ка

по|кó|си

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

хво|рі|ла

грів

суп

за|хво|рі|ла

пі|ді|грів

су́|пом

Бабуся захворіла. Поки вона спала, онук Єгóрко пішов на кухню. Підігрів на плитці суп та кашу з котлетою. Потім він нагодував бабусю.

— Хто ж це підігрів обід? — запитала бабуся.

— Плитка, — відповів хлопчик.

За Олександром Єфімовим

Хто

підігрів
приніс

що?

усміхнувся
відповів

кому?

що?

ба

бу — сі

	і	с	о	к
П	о	с	у	д
	а	в	у	к

	е	н	а	л
П	и	л	к	а
	а	л	к	а

па́|сі|ка   лив
 ву́|ли|ки   на|лі́в

по|лі́в   каву́н
 ві|лі́в   ка|ву|ні́

Пав|ло́
 Па|на́с

По|лі|на
 Пав|лі|на

у Павла пасіка. Вулики в саду.

 Павло налив повну _____. Приніс .

 Ніна напекла . Наварила .

Сма|ко|та!

Пилип

потоп

від|по|чі|нок

лі|та|ють

від|по|чи|ва|ють

при|лі|та|ють

НА ПАСІЦІ ВЗИМКУ

По|лін|ка живе в місті. Вона часто гостює в дідуся й бабусі в селі.

У дідуся є пасіка. Вулики стоять у саду. Улітку бджо|ли но|сять мед. Узимку вони відпочивають. Але до вуликів часто прилітають си|нич|ки. Вони сту|ка|ють по льотку*. Бджілки ви|ла|зять і гинуть.

— Полінко, — сказав дідусь, — треба рятувати бджілок. Синички летять до вуликів, тому що голодні. Думай, що треба зробити.

За Надією Тарасенко

Що придумали дідусь з онучкою? Як допомогли синичкам?

* *Льоток* — отвір у вулику, крізь який літають бджоли.

Р р

— Ура весні! — радісно загули джмелі, засюркотіли коники, заспівали птахи, проснулася **ріка**.

Але навіть у святкові дні трапляються неприємності.

— Ой-ой-ой! — долинуло з березового гаю.

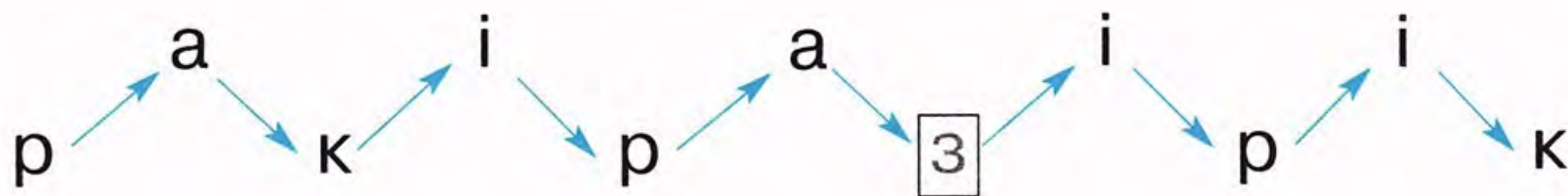
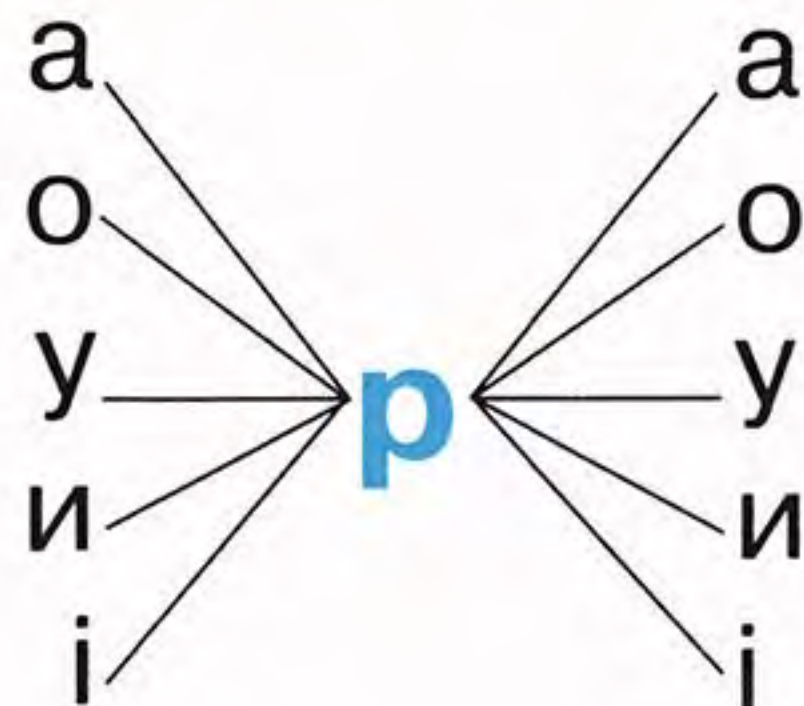
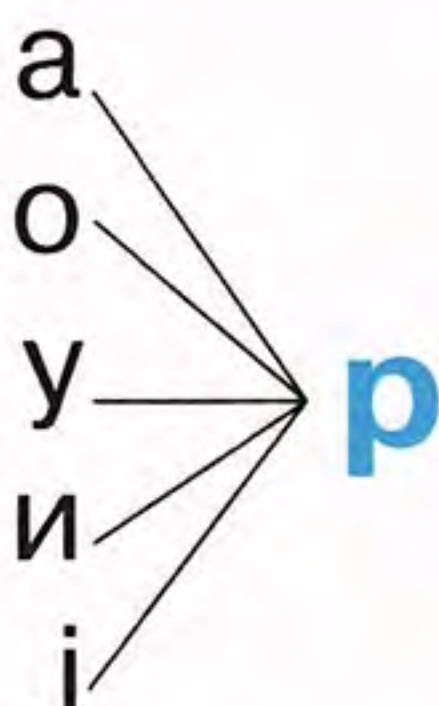
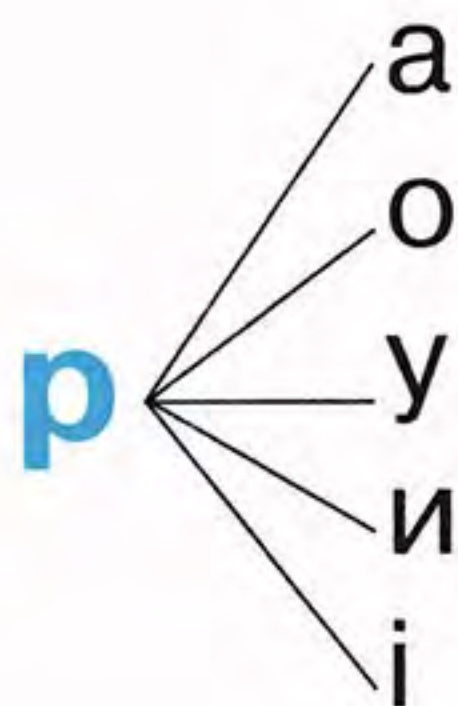
— Що діється? — спитала сонна черепаха.

— Стар-р-ра істор-р-рія! — прокаркав **ворон**-буркутун. — Їжак надр-р-ряпав на бер-р-ресті запр-р-р-рошення на свято, спр-р-р-робував його до дер-р-рева пр-р-рибити і — р-р-раз! — влучив собі по лапці.

За переказом Богдана Чайковського

[[•] | -[•]]
[р'і | кá]

[-[•] | -[•]-]
[вó | рон]

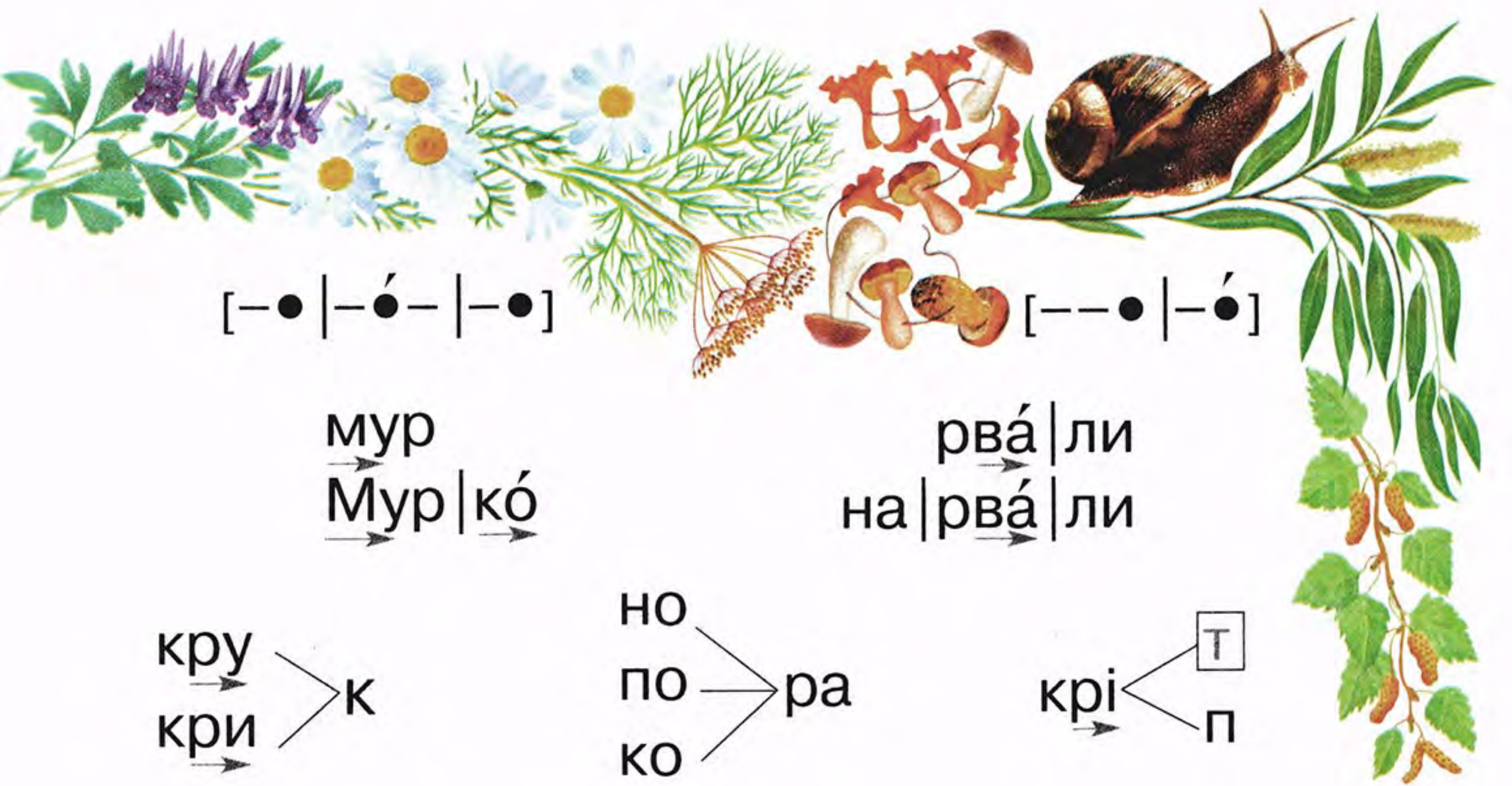

ри
рис
р'і | со | ва

ра
ра́ | на
ра́ | нок

ро
ро | са́
ро | па́

рі
рі́ | па
ріп | ка

[- • | - ó - | - •]

[- - • | - ó]

мур
 → Мур | кó

рвá | ли
 на | рвá | ли

кру
 → кри
 → к

но
 по
 ко
 → ра

крі
 → [т]
 → п

ра → маш → ка
 ро → ке → о
 ра → ді → [т] а

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

по | ча | лó | ся   звер | нú | ло | ся   ко | лю | чий

У лісі почалося вес | ня | не свя | то.

— До | зволь | те за | про | си | ти вас на та | нець,
 — звер | ну | лося жа | беня до мишки.

— Як чудово, що ви мене за | про | си | ли, а не їжак,
 — зра | ді | ла мишка. — Їжак такий колючий.

За переказом Богдана Чайковського

Ро|ман
Рус|лан
Рус|ла|на

Ми|рón
Мар|кó
Т|а|рác

Ру|сá|нів|ка
Ро|м|ні
Ро|мá|нів|ка

Т|рава
3 4 5 1 2

рисак

сир

риб|алка

— краб, ...

┌ _____ .

┌ _____ .

Складіть речення за змістом малюнків.

Музична скринька — це **у** .

лик
у

со|ро́|ка

ла|су|ва́|ли

 Вед|ме|дик та і|жа|чок побачили в дуплі чарівну скриньку, з якої ли|ну|ли ніжні звуки. Ведмедик вий|няв її.

 — Це моя скринька! — крикнула лисиця.
— Не|прав|да! Ти цю скриньку вкрала в людей! — ска|за|ла сорока.

Жу|ра|вель звіль|нив бджіл із скриньки. Це лисиця закрила їх, щоб вони не вилетіли.

— У-у-ух-ух! — зітхнули бджоли. — Спаси-бі вам! За це ми вас медом почастиємо.

Лисиця втекла, а всі звірята й пта|ше|ня-та ласували медом на галявині.

За Петром Костюченком

Хто

заховав скриньку в дупло?
витаг скриньку з дупла?
випустив бджіл?

Т т

З лісу долинає голосна пісня: пить-пить-пить!

Це радіє співочий дрізд.

А вівсянка не **вірить**, що весна прийшла.

Сидить на гілці й усе перепитує:

— Чи це **так**? Чи це так?

— Так, так, так! Так-так-так! — відповідає їй дятел.

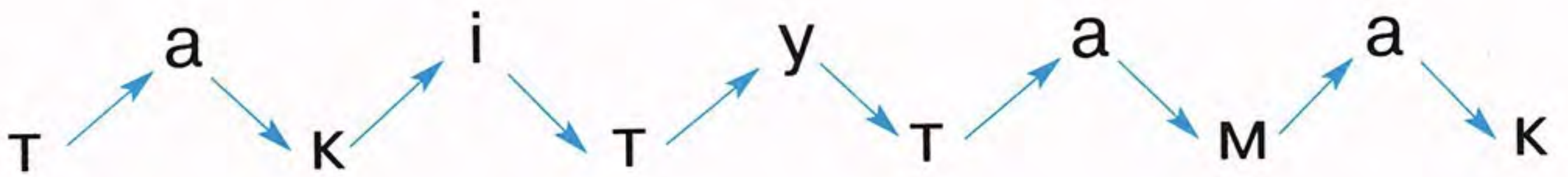
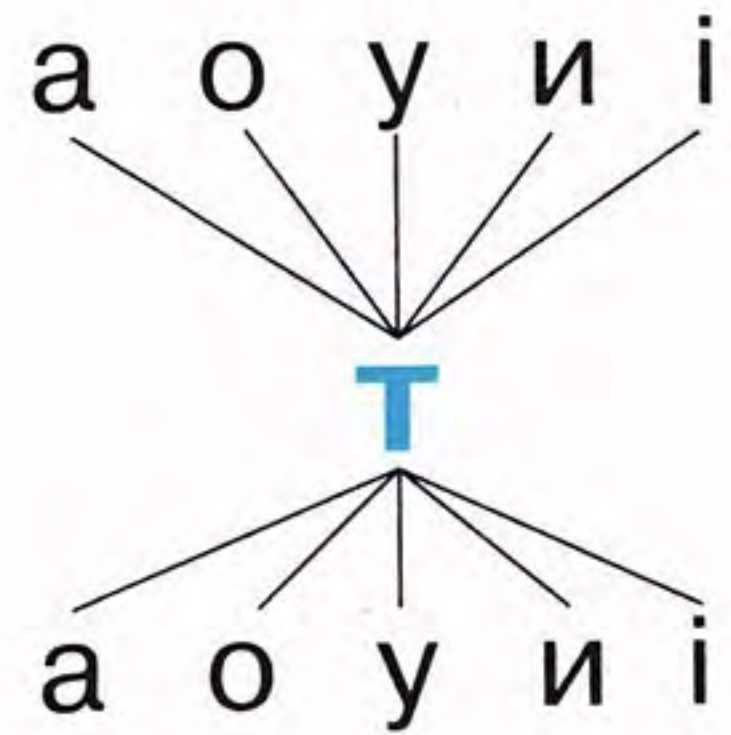
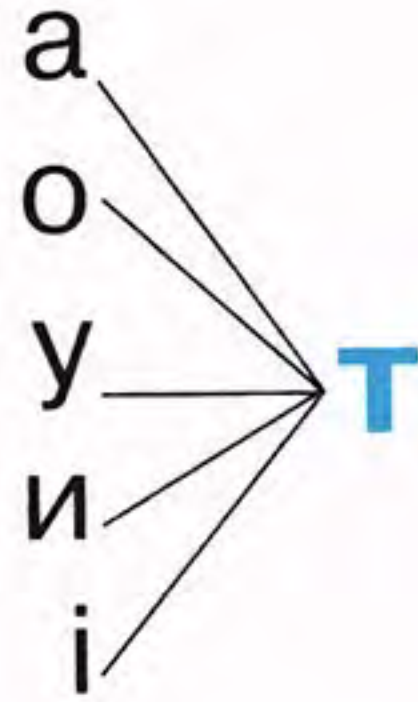
За Степаном Мацюцьким

[=•|—•=]

[в'і | рит']

[—•—]

[так]

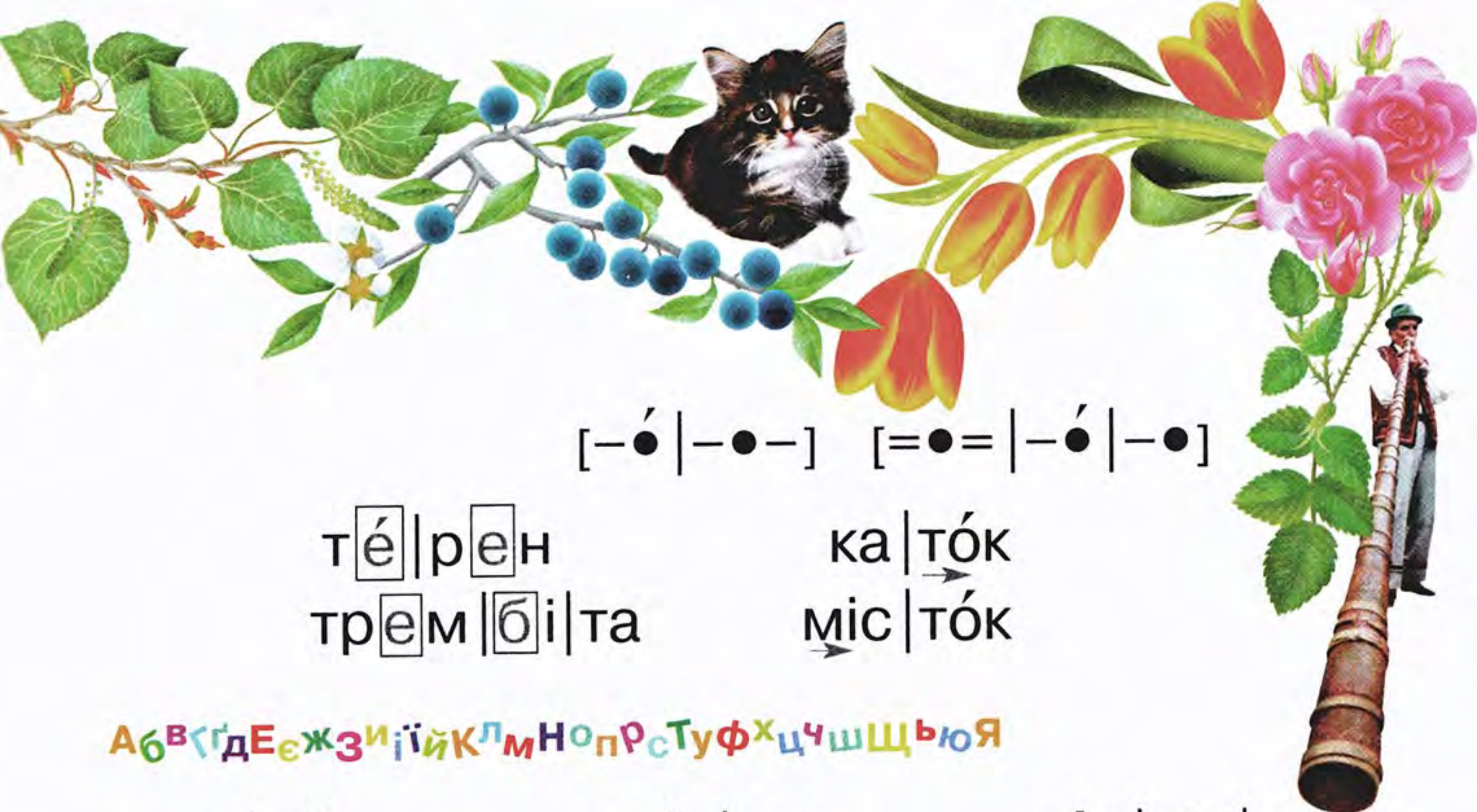
так → са сі

то → ма́т рти

три
[— —•]
[три]

тісто
[=•—|—•]
[т'іс|то]

[- ó | - • -] [= • = | - ó | - •]

т é | р е н   ка | т ó к
 тр е м | б і | та   м і с | т ó к

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

лис | т ó к   кри́к | нув   ла́с | тів | ка
 лис | т ó | чок   скри́к | ну | ла   ла́с | тів | ку

ЛАСТІВКА

У лісі пахло сухими листочками. Он жовта осика. А там — .

Рап | том Оленка скрикнула. Під листком при | па | дала на крило ластівка.

— Вона по | ра | не | на, — ска | за | ла Оленка.

Ластівка жила в нас усю зиму. Оленка роз | по | ві | да | ла про новини в школі, а ластівка слухала. І так до весни.

За Олександром Копиленком

Як ви думаєте, що сталося навесні?

Київ

Львів

театр — ляльковий
 оперний

ролі
 вистави
 артисти
 купили

каса
 касир
 квиток
 партер*

балкон
 крила
 балет
 опера

Тато, мама і Тарасик у театрі. Вони сиділи в партєрі. Тамара та Роман — на балконі. Он Марина і Максим. Вони купили квіти. Артисти виставили ролі. Марина дарувала артистам

* Партєр — нижній поверх театрального залу.

зна́|ти
ді|зна́|ти|ся

ре|пер|ту|а́р*
ви|ко́|ну|ють

ТЕАТР

 Кожен театр має свій репертуа́р. Щоб дізнатися, що йде в театрі, треба по|ди-ви|ти|ся на афішу.

Ось у Театрі опери та балету йде дитяча опера «Коза-Дере́за». Піднімається завіса. Перед нами зайчикова хатка. Звучить музика. Співає Коза-Дере́за:

Я Ко|за-Дере́за,
пів|бо|ка лу́п|ле|на,
за три копи
ку́п|ле|на...

По|тім спі|ва|ють Зай|чик, Ли|сич|ка,
Вовк, Вед|мі́дь, Рак.

Ролі виконують артисти.

* Репертуа́р — це твори, які виконуються в театрі.

Е е

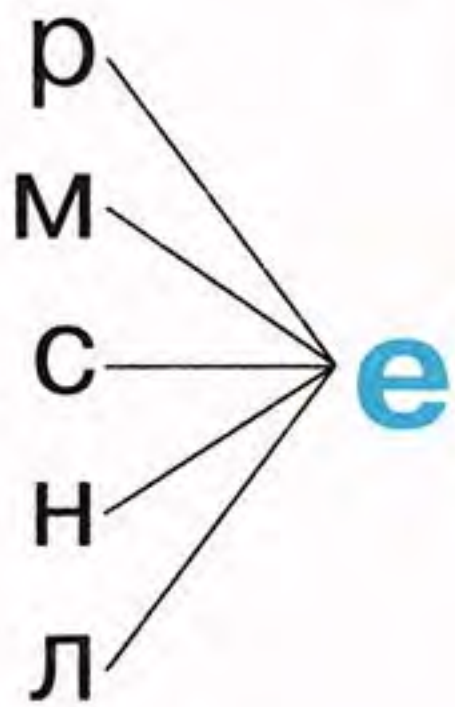

На найвищій вершині гір у кришталевому палаці жила прекрасна фея. Жоден чоловік не міг з нею одружитися, бо вона мала крижане серце.

Молодий мисливець вирішив її побачити. Він долав вершини, укриті снігом і льодом. Коли зустрілися, фея закохалася в мисливця. Її крижане серце розтануло. З очей феї покотилися сльози щастя. Вони перетворилися на маленькі срібні зірочки — **едельвейси**.

Карпатська легенда

[•|• = | - • = | - •]
[e| - ел' | вé = | си]

Уранці постукав до .

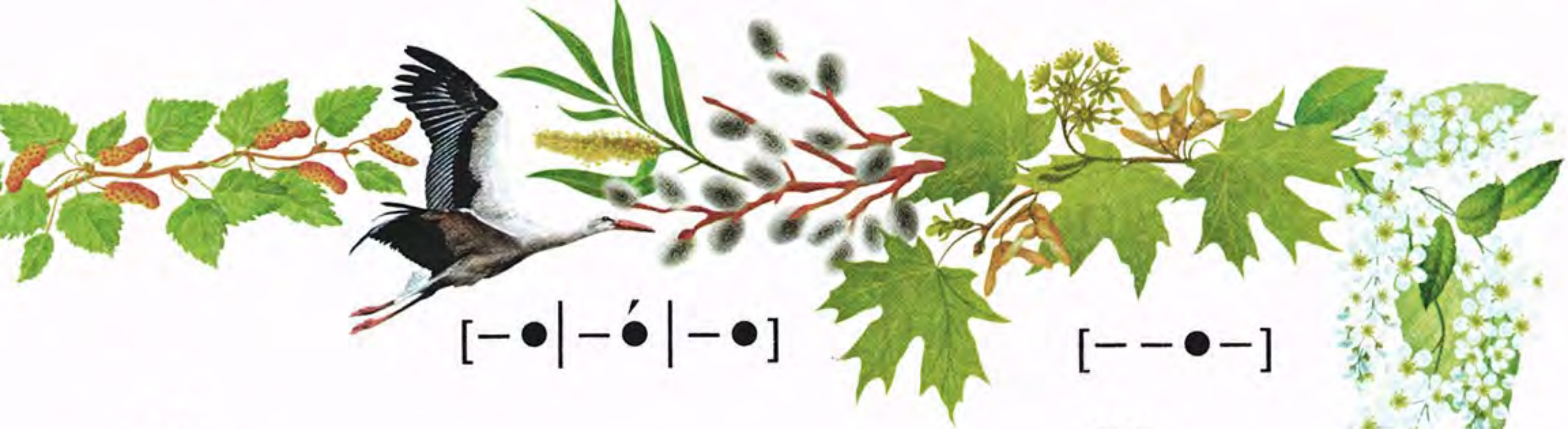
Він вé|се|ло гукав:

— Е-е-е! Е-е-е! Я ве|се|лий вітер!

Він летів, немов вітер.

— Е-е-е! Е-е-е! — вола́в веселий .

За Сергієм Козловим

[-•|-ó|-•]

[- - • -]

пе
перо́
пе́|ра

ме < { та́л
те́лик

ле
кле́н
леле́ка

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

о|ке|а́н
о|ке|а́|ни

ріг
но|со|ріг

га|да́в
від|га|да́в

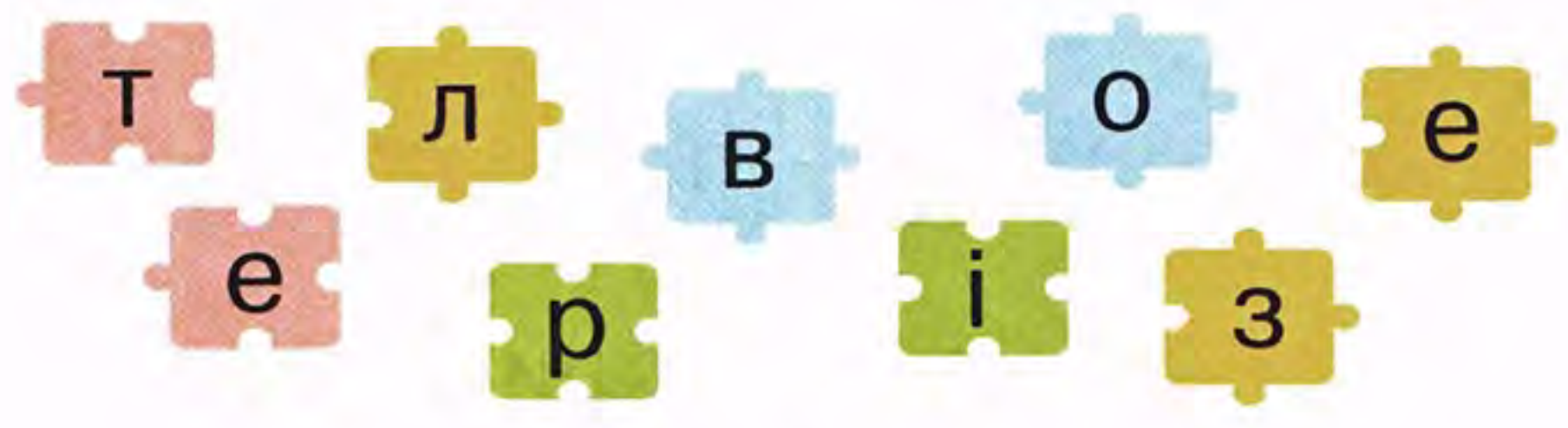
У чу|до|во|му вікóнці бачив я
океани, ріки, гори і моря́.
Во|йов|ні|чих носорогів
і сло|нів, кро|ко|ди|лів,
бе|ге|мо|тів і китів.
Там папу́га ще зелений про|лі|тав.
У якому це віконці, відгадав?

Олег Тихомиров
(Переклад Наталі Горішної)

Зберіть із розсипаних букв слово-відгадку.

пе $\left\{ \begin{array}{l} \text{рі|на} \\ \text{рлі|на} \end{array} \right.$

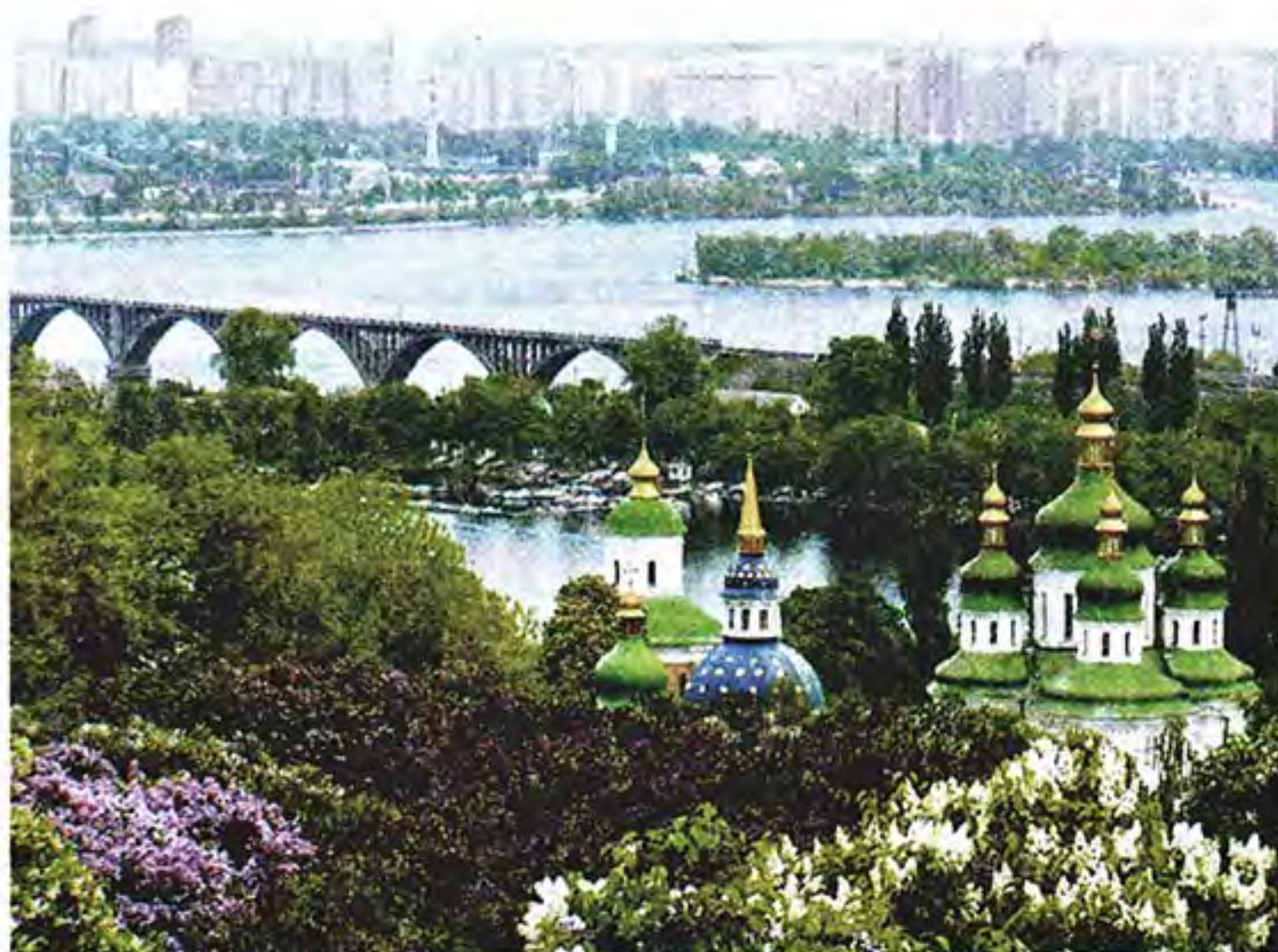
пере $\left\{ \begin{array}{l} \text{пра|ва} \\ \text{вєс|ло} \end{array} \right.$

метр
мет|р^о

е|ска|ла|тор*
тра|н|спорт

е|кра|н
е|кра|ни

Метр^о — ви $\square$ д транспорту. Тут ескалато-
ри, ва $\square$ они. Ми на плат $\square$ ормі. Тут великі
екрани. На екрані — ви $\square$ ди міста, театри,
парки.

Знайдіть серед букв слова: метро, ескалатор,
екрани.

и	с	ь	н	о	м	е	т	р	о	ї	н	т	в	е
м	с	л	о	н	ь	е	с	к	а	л	а	т	о	р
у	і	ь	ї	е	к	р	а	н	и	є	я	п	з	к

транспорт — торт, порт, ...

* Ескалатор — рухомі сходи в метро.

бі|га|ють
вбі|га́|ють

зу|пін|ка
зу|пи|ня|є|мось

У МЕТРО

Смі|є|ться со|неч|ко вгори.
В метро вбігають школярі...
Ми на до|ріж|ку йдемо мерщій
і зупиняємось на ній.
Ми тільки стоїмо і все,
а ця доріжка нас везе.
Та це вже не доріжка, ні,
а сходи стали чарівні.

Марія Познанська

Д д

Пташка питає:

— Хто це йшов раненько гаями, як ми дрі-мали на гілках?

...Цікавенька жовтобрюшка пурхнула... і на весь дзьобик сказала:

— Ряст! Ряст!

— Д-д-е-де? Д-д-е-де? — питає зяблик.

Синичка заспівала:

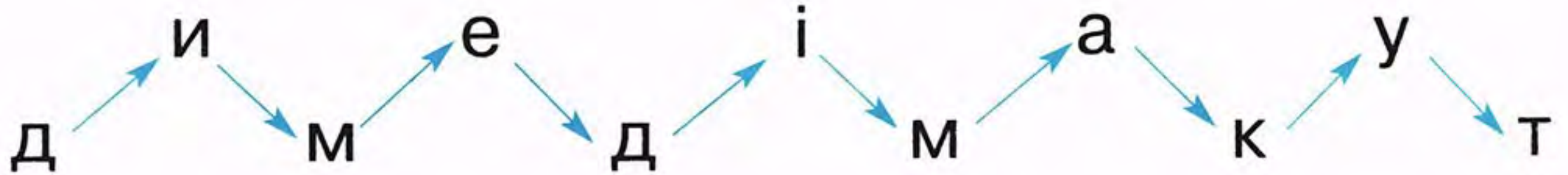
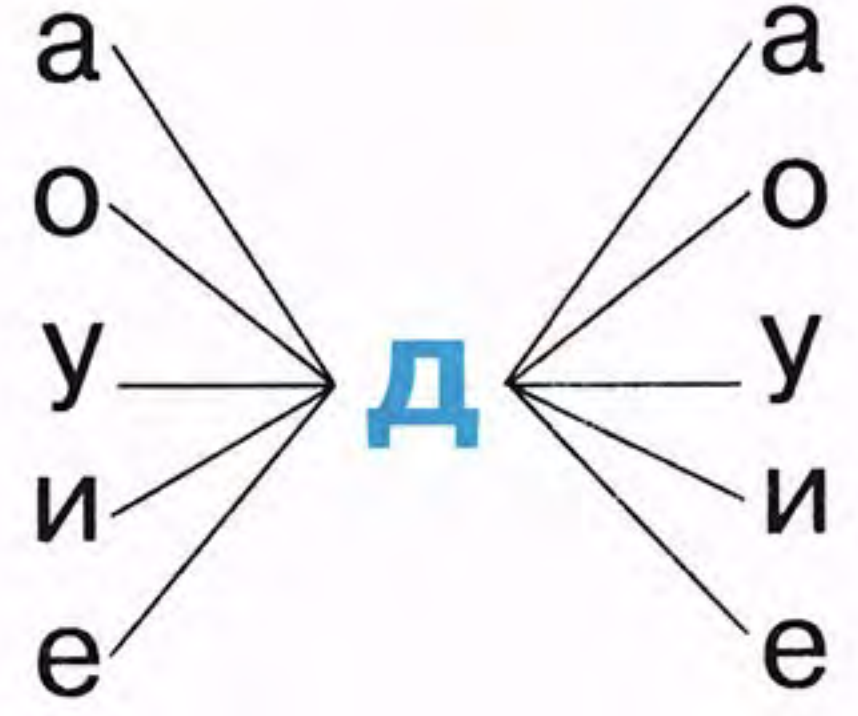
— Там, де пень! Там, де пень!

Старий ліс-**дідуган** аж засміявся.

За Михайлом Козорісом

[[•]—● | —● | —[•]—]

[д'і | ду | —áн]

д'і | ні
ті | ні

плід
пліт

пло | ді
пло | ті

ді | ти
ди | ті | на

[- • | = • | - •́ | - •]

ДИМ
[- • -]
[ДИМ]

[- • | - • | - - •́ -]

Д і М
[= • -]
[Д' і М]

до $\left\{ \begin{array}{l} \text{лі} | \text{на} \\ \text{ли} | \text{ла} \end{array} \right.$

ди $\left\{ \begin{array}{l} \text{ма́р} \\ \text{ва́} \\ \text{ва́н} \end{array} \right.$

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

гос | по́ | дар
гос | по | ді́ | ня

хо | ті́ | ли
за | хо | ті́ | ли

На горóді в госпо́діні росли червоні
із зеленими , із солодким ,
соковита та пишна .

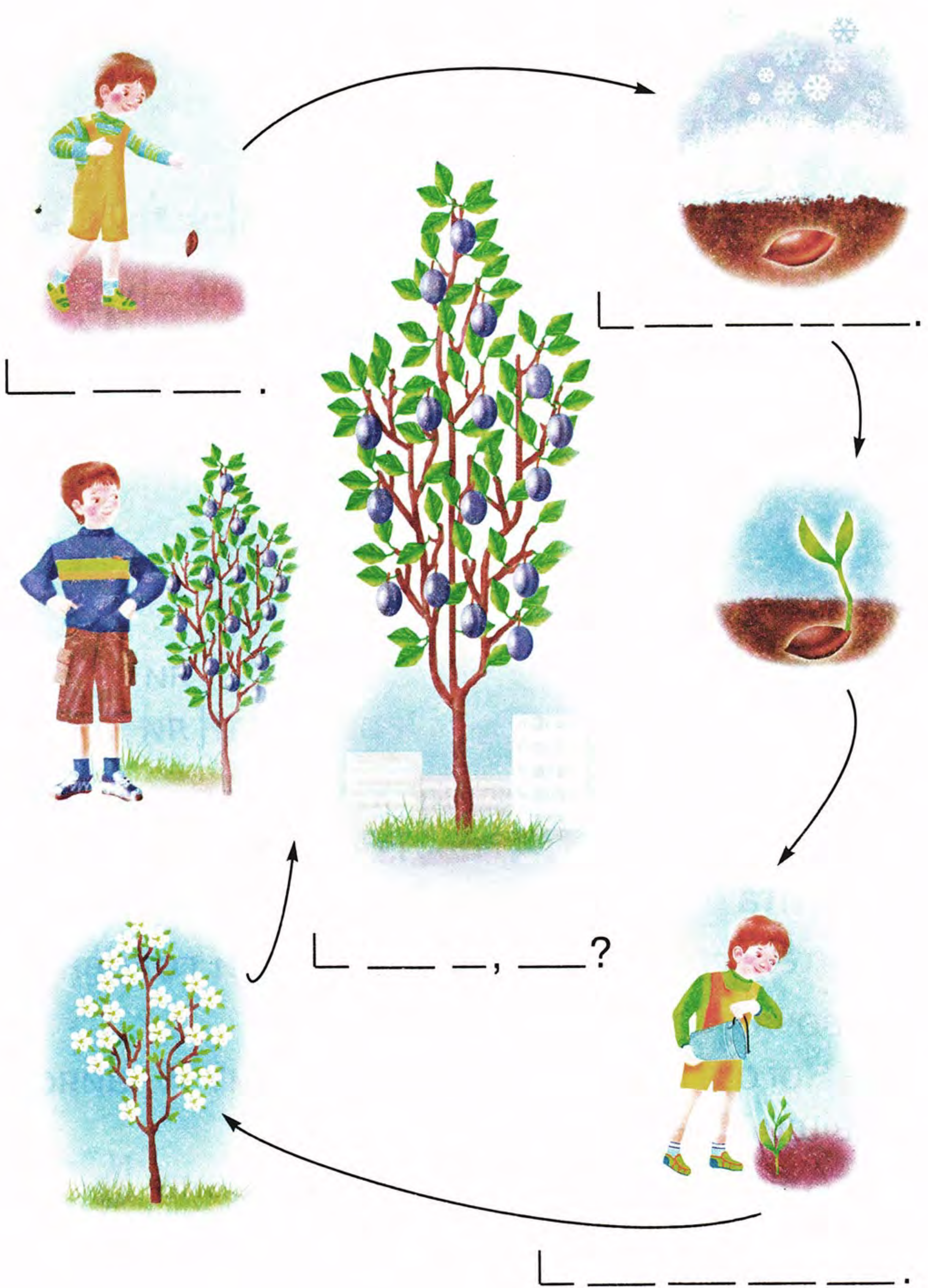
Жителі горóду захотіли вибрати головно-го овоча.

— Чого б мені не бути головним? Я найяскравіший! — обізвався .

— А я дуже корисний, — промовив .
Овочі сперечались, а сиділа осторонь.

— Хай головним овочем буде , бо з неї роблять багато страв.

За Марією Солтис

Складіть розповідь за малюнками.

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

буб|ня|ві|є   шка|ра|луп|ка   смач|ні|ми
лас|ка   мó|вив
лас|ка́|ві|шим   при|мов|ляв

МОЛОДА СЛИВКА

 Наді мною ясне сонечко сія. І я хочу розказати, звідки я. Вчора щиглик наді мною пролітав.

— Де взялась ти, сливонько? — спитав.

Кажуть, хлопчик тут бродив і в землю кісточку із сли́вки посадив. Це було надвечір восени, і я кісточкою спала до весні. Розтопились між будинками снігі. Зелом вкрилися Дніпрові береги. Чую: сонечко ласкавішим стає, і зернятко бубнявіє моє. І щосили шкаралупку розкрива, землю над собою пробива.

Із відерця мене хлопчик поливав і щоразу ніжно при|мов|ляв:

— Вко|ре|няй|ся, люба сливочко, рости і плодами всіх смачними пригости!

За Андрієм М'ястківським

Складіть речення з підкреслених слів. Знайдіть на с. 100 схеми цих речень.

Знайдіть на с. 100 схему питального речення.

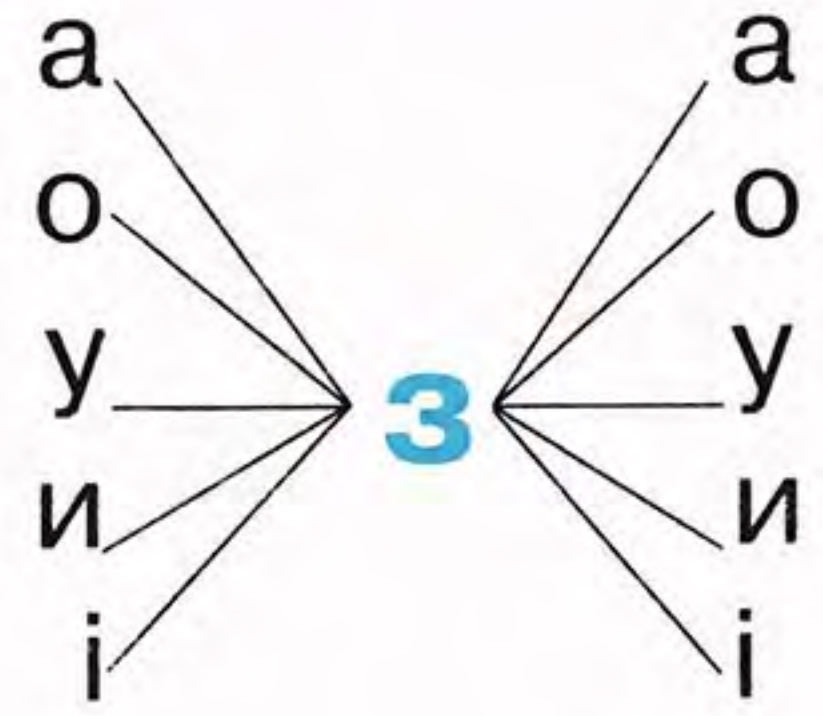
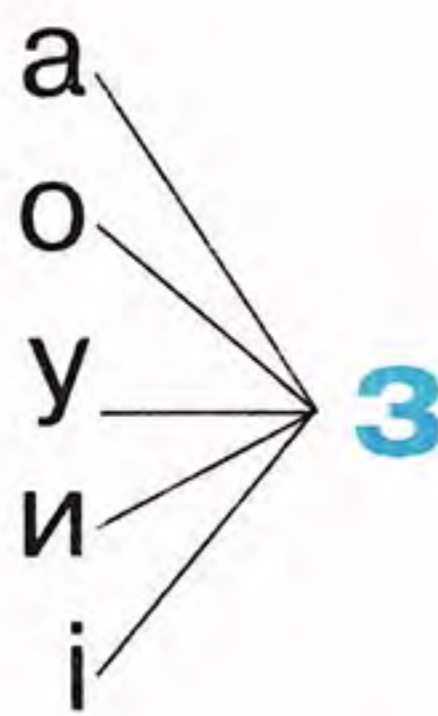
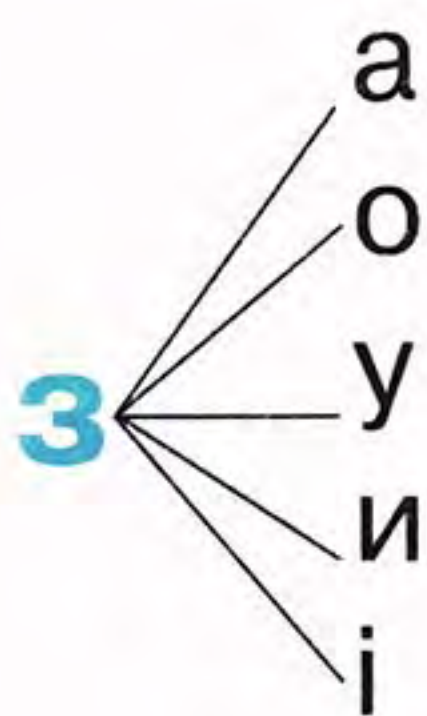
З з

 Сонце піднялося вже високо й добряче припікало. Над дівчинкою-квіткою дзижчали бджоли й здивовано перемовлялися:

- Це дз-з-звіночок?
- Не схож-ж-же...
- Мож-ж-же, гвоз-з-здика?
- Чи не-з-з-забудка? Може, **зірка**?
- Я — **казка**, — видихнула чарівна мандрівниця.
- Каз-з-зка! Каз-з-зка! — Бджілки зроду не бачили такої чудернацької квітки, а тому й полетіли сповістити вуликіві.

Надивувалися бджілки й зібрали того дня меду стільки, наче за три дні відразу!

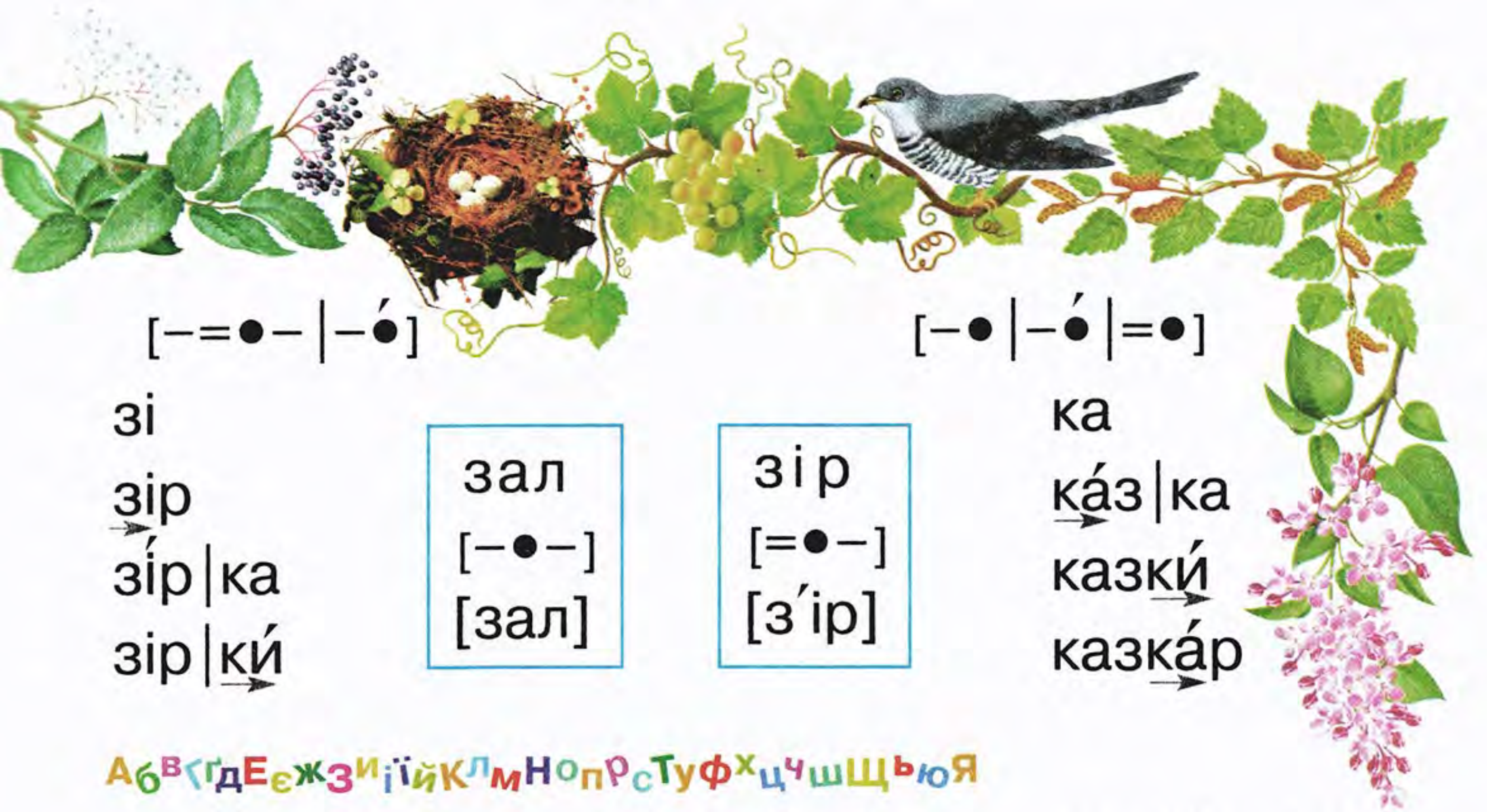
За Мариною Павленко

ло
ко > за́

кор
ло > зі́|на

бу
ни > зи́|на́

[- = ● - | - ●]

[- ● | - ● | = ●]

зі

ка

зір

зал

зір

ка́з | ка

зір | ка

[- ● -]

[= ● -]

казкі́

зір | кі́

[зал]

[з'ір]

казка́р

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ір | жа́ | вів

пе́ | ре́д

втра́ | пи | ти

за | ір | жа́ | вів

на | пе | ре́д

втра́п | лю

ПІСЕНЬКА ВІННІ-ПУХА

Мешкає в дереві наша сова,

чув я від неї кумедні слова:

«За́мок замкнула я свій на замóк.

До́щик пішо́в — і замок мій замóк.

В за́мок не втра́плю — заіржавів замок,

він-бо під до|щи|ком дуже замок».

От я й кажу геть усім наперед:

— Кра|що|го в світі немає, як МЕД!

Алан Мілн

(Переклад українською Івана Малковича)

Чим цікаві слова
за́мок і замóк?

за < ві|са
лі|зо

зе < рно́
ле́|на

зі́ < ми
мно

зи|ма

то|пі|ла

ва|рі|ла

зи|мо́|ва

на|то|пи|ла

зва|ри|ла

зи|мо|ві

за|то|пи|ла

на|ва|ри|ла

У зимóвому лісі морóзно. Звірі змерзли.

Он . Вона натопила . Наварила з

   узва́ру. Малі лузали .

Мороз приморозив лапки. сіла

в'я зати теплі . Це — подарунок .

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

вдяг | ну́в   жу | рі́в | ся   ру | ка́
вдяг | ну́ | ти   за | жу | рі́в | ся   ру | ка | ві́ч | ка

ЗАЙЧИКОВІ ВУХА

Сіє, віє, завіва
снігом завірюха,
а у зайчика, хоч плач,
змерз | ли дуже вуха.
Він і ва | ля́н | ки узув,
і вдягнув кожуха,
а з-під шап | ки, ну хоч плач,
ви | гля | да | ють вуха.
— І чого ти зажури́всь? —
Цо | ко | тять синички. —
Ти б собі вдягнув на вуха
теплі рукавички!

Валентина Каменчук

Чи дали синички слухну пораду зайчику?
Які почуття викликав у вас зайчик (співчуття,
жаль, стурбованість)?

Загадка

Зоря-зірниця, красна дівиця,
По полю ходила, ключі згубила.
Срібний місяць бачив — не сказав,
А сонце раненько зійшло — ключі знайшло.

Ь ь

Твоя долонька така маленька.

Проте стільки вже вміють твої **пальчики**: і город копати, і картоплю садити, і в хаті мести, і воду нести, і ложки мити, і чашки бити, і котика годувати, і цяцькі розкидати.

Помічники маленькі, а їсти варять, глину місять, траву косять, білизну перуть, шпалери деруть, цвяшки забивають, пальчики прибивають... Ой-йо-йой!

За Ніною Сало

[- •́ = | - • | - •]
[п а́ л' | - и | ки]

кі
ті
лі

→ нь

сі
мі
ро

→ ль

[- • = | - •́ | - •]

[• | - •́ = | - •]

стан
→
стань
→

рис
[- • -]
[рис]

рись
[- • =]
[рис´]

лан
лань

паль
 то
 ма

ко́ | рі
ра́ | ді
 сть

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ма | лі
ма | лёнь | кі

тон | ка́
то | нень | ка

сі | рі
сі | рень | кі

МАЛЕНЬКА ГОСПОДИНЯ

Хоч на зріст я ще маленька,
 в мене й кіска ще тоненька,
 та робити дещо вмію —
 ось тарілочку помию,
 ось кімнату замітаю,
 вранці квіти поливаю.
 Всього я сама навчусь,
 бо роботи не боюсь.

Олена Журлива

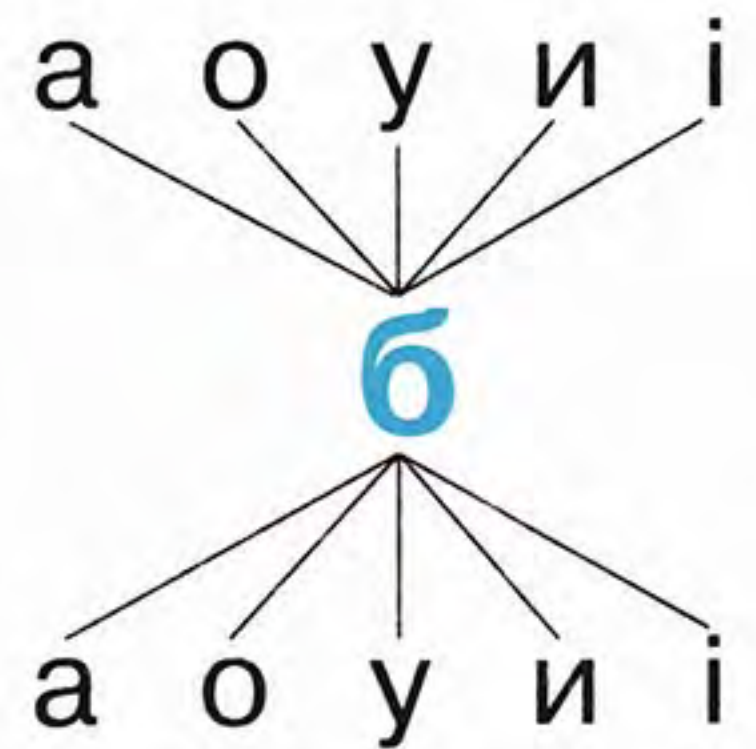
Б б

Білий кіт із білою кішкою жили в білому **будинку** — білий дах, білі стіни, білі двері. Усерéдині все було біле — біле ліжко з білою пуховою ковдрою, білий стіл з білою скатертиною... Кіт і кішка любили зиму, бо вона була біла. Сніг білий, коти білі, їхні сліди на снігу білі.

За Дзвінкою Матіаш

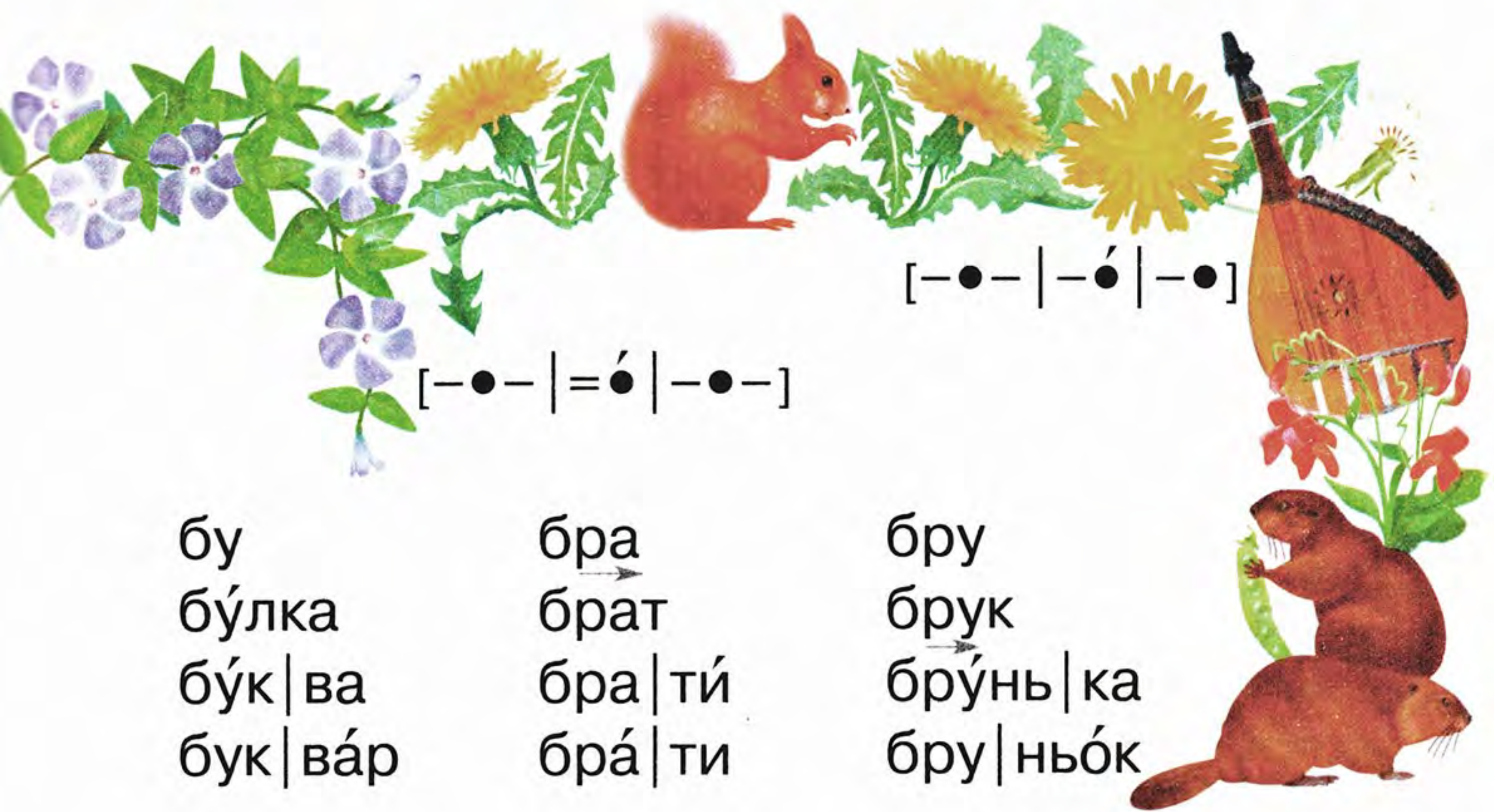
[—• | —•— | —•]
[бу | дін | ку]

ба
ба́р | ва
 бар | ві | нок
 бар | він | ко | ва

ік
 ак
 ук
 ик

бо
 бо | бі
 бон | дар
 бон | дарі

[- ● - | - ó | - ●]

[- ● - | = ó | - ● -]

бу

бу́лка

бу́к|ва

бук|ва́р

бра

брат

бра|ти́

бра́|ти

бру

брук

бру́нь|ка

бру|ньо́к

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

гра́|ли

гра́|ли|ся

сніг

сніж|ки

лі|пі|ла

злі|пі|ла

У білих кота й кішки було багато білих кошенят. Вони були схожі на батьків. Кошенята дуже любили бавитися біля білого будинку. Вони гралися в сніжки, ліпили білу снігову бабу.

У кошенят була біла бабуса, яка пригощала їх молоком з бубликами.

Бо|рис
Бо|рис|ко

Ма|ри|на
Ма|рин|ка

ро|бі|ли
зро|би|ли

бо — рсук
бер

бу — зок
зьки

бу
бі
ба — лка

бан — ду|ріст|ка
ду|ріст
ду|ріс|ти

Ну-те, **Х**то з вас там **б**истрі**ш**и**й**?
То ідіть в садок **с**корі**ш**е!
Купи **с**ні**г**у там ле**ж**ать!
Хлоп**ц**і поклик під **х**опили,
Бабу з **с**ні**г**у враз зліпили.
От так баба! Молод**ц**і!
Ну, диву**й**тесь, **г**ороб**ц**і!

Олена Пчілка

банка
34512

бук
321

барабан — баба, ...

мо | чі | ти   ши | пі | ти   ве | лі
 про | м'о | чи | те   про | ши | пі | ти   під | ве | лі

СНІГОВА БАБА І ЗАЙЧИК

 Надворі від | ли | га. Ми з Маринкою ви-
 рішили зліпити снігову бабу. Кожен узяв
 по сніжці.

 — Ру | ка | вич | ки промочите, — зашипів
 ста | рий гу | сак.

З вуглинок зробили очі, підвели брови,
 намалювали смішного рота. Маринка за-
 кутала бабу хус | тин | ко | ю. З морквини зро-
 била їй носа.

— А тепер, онучата, кладіть
 біля баби капустяне листя й
 моркву. Будьте впевнені, що
 бабиного носа зайчик уже ніко-
 ли не забере, — сказав дідусь.

За Петром Королем

Розкажіть, що було потім.

Що порадив дідусь дітям?

Які б хороші слова ви сказали дідусю (дя-
 кую, ...)?

На городі між огúдинням зацвіла яскрава жовта квітка.

— Що з тебе виросте? — здивувався джмелик.

— Здоровенний **гарбуз** виросте...

Росте гарбузик та й росте... Уже й осінь.

Прилетів джмелик та й питає:

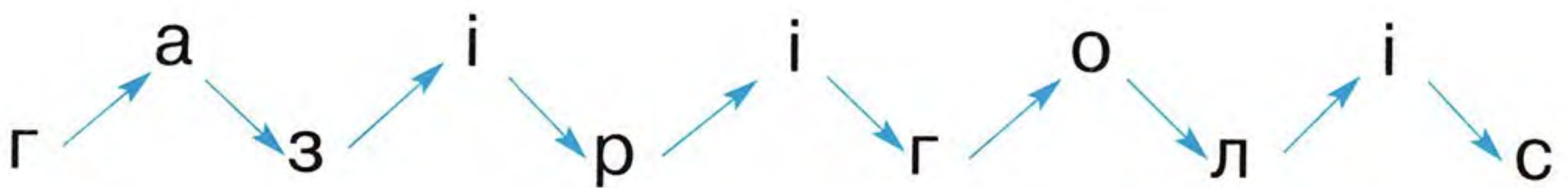
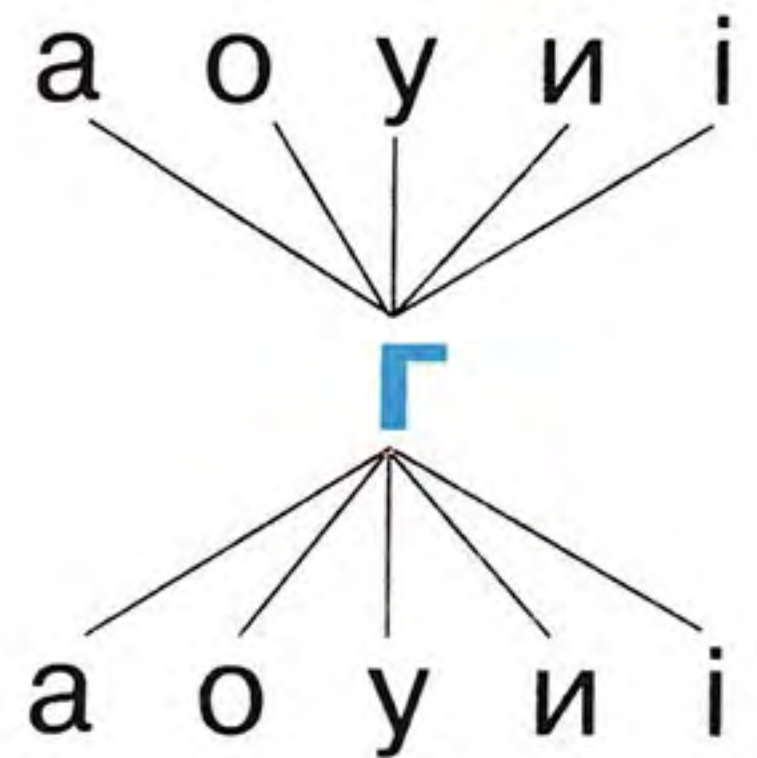
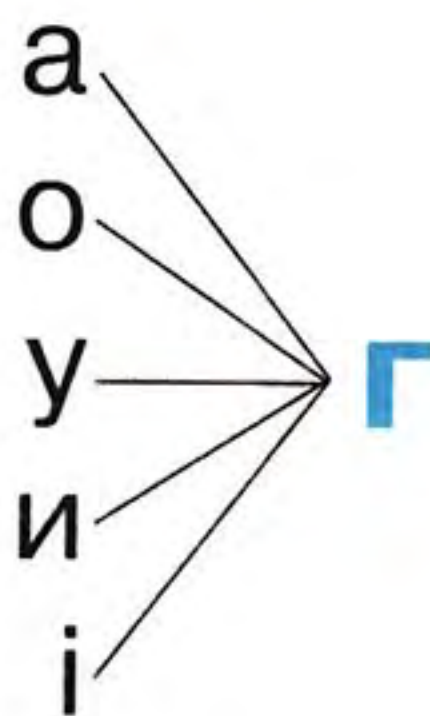
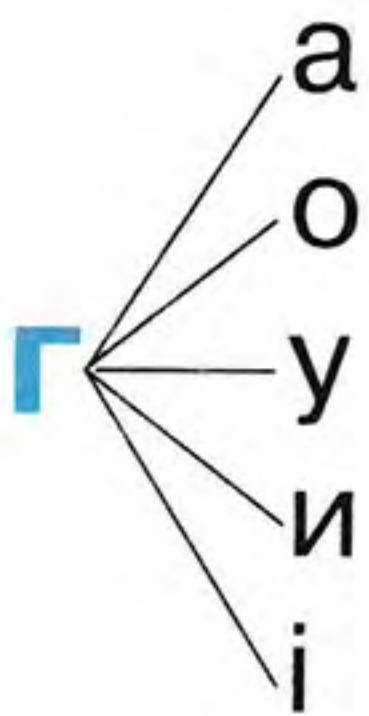
— Де той гудзик, що нахвалявся вирости?

— Ось де я, під тобою! — гуде гарбузище...

За Зіркою Мензатюк

[—●— | —●—]

[гар | б'у́з]

га

гар|б'у́з

гар|бу|зі

гар|б'у́|зик

гу

гул

гу|дів

за|гу|дів

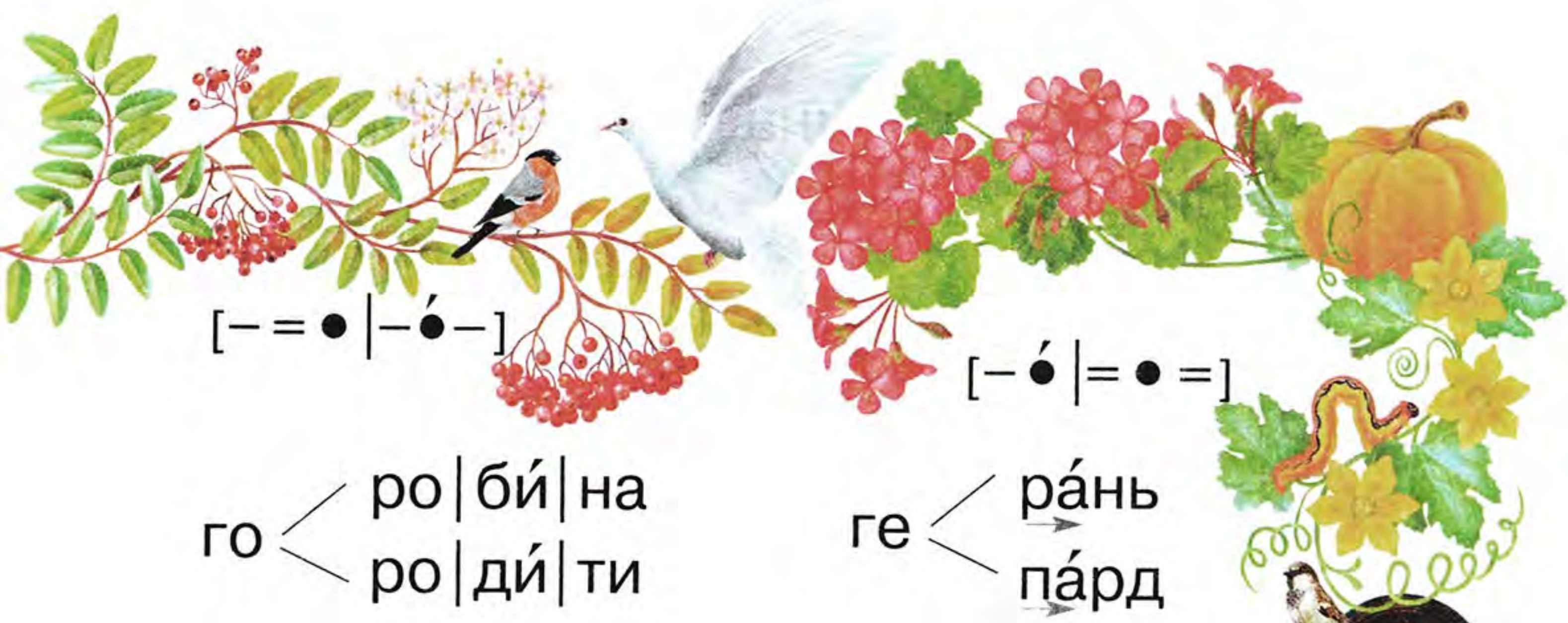
го

гол

го́лос

го|лос|ні

го $\left\{ \begin{array}{l} \text{ро|бі|на} \\ \text{ро|ді|ти} \end{array} \right.$

ге $\left\{ \begin{array}{l} \text{ра́нь} \\ \text{па́рд} \end{array} \right.$

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

і|ха|ли
по|і|ха|ли

го|ду|ва|ла
на|го|ду|ва|ла

Олянка з мамою і татом поїхали за місто. Там дівчинка нагодувала білок. Потім потяглася за проліскою на краю струмка, промочила ноги й захворіла. Тепер треба пити чай з калиною. Однак найгірше було те, що вдень Олянка залишилася вдома сама й сумувала.

За Лесею Ворониною

Як ви думаєте, у яку пору року дівчинка побувала в лісі? Який настрій був в Олянки спочатку? Який потім?

Знайдіть потрібні слова із запропонованих: *веселий, радісний, похмурий, сумний, урочистий.*

Гнат
Гав|ри|ло

Галина
Ганна

Гав|ри|лів|ка
Го|вєр|ла*

гó|лос
го|ло|сі
на|го|лос

згáд|ка
за|гад|ка
до|гад|ка

гóс|ті
гос|ті|ни
при|гос|ті|ли

	у	с	к	а
Г	о	р	і	х
	о	р	о	д

	о	л	к	а
Г	а	л	к	а
	і	л	к	а

ГАРБУЗИ

Гар|бу|зи, гар|бу|зи
не зл[я]|ка|ли|с[я] гро|зи.
Всмак во|ди[ч]|ки попили,
Жов|тим цві|том роз|цві|ли.

Анатолій Камінчук

Якого кольору цвіт гарбуза?

Складіть букви, щоб вийшло слово.

* Говєрла — найбільша вершина в Карпатах.

за | плю́щ

кра | са́

за | плю́ | щу | ва | ла

при | кра́ | си | ли

ВИНАХІДЛИВІ ГНОМИ

Коли Оля заплю́щувала о́чі, то починала думати про цікаві речі... Ра́п|то́м з'явився гно́м із ве|ли|ким мішко́м.

— Що в ньому? — запитала дівчинка.

— Подивися на небо! — сказав гно́м. — Воно по|хму|ре. Ми прикрасимо його...

Він роз|в'я|зав мішок — усередині були яскраві паперові зірки!

...Дівчинка по|ба|чи|ла, що на небі за-сві|чу|ю|ться яскраві зірки. Хто допомагає ви|на|хід|ли|вим гно́мам запалювати на небі зірки?

Оля не помітила, як заснула...

За Іреною Роздобудько

Чим гноми прикрашали небо?

винахідливі — вихід, ліниві, ...

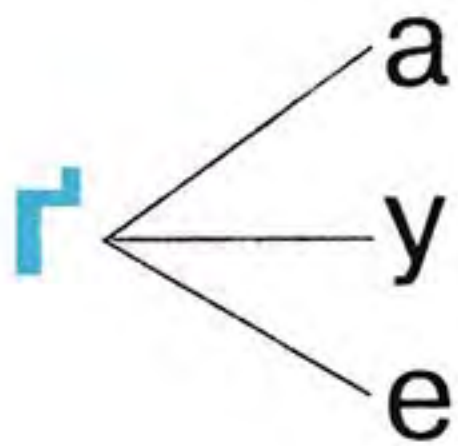
Якось усі частини хати засперечались: хто найважливіший? Тільки **ґанок** мовчав... Він знав, що хата може бути і без ґанку... Але коли ґазда з ґаздинею посідають на ґанку і співають — він щасливий!

Любить ґанок їхні співи...

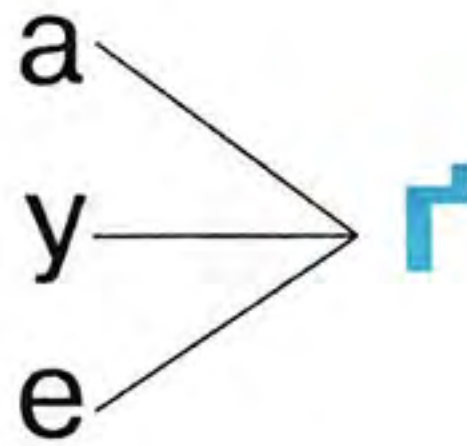
За Дзінкою Матіяш

[—●|—●—]

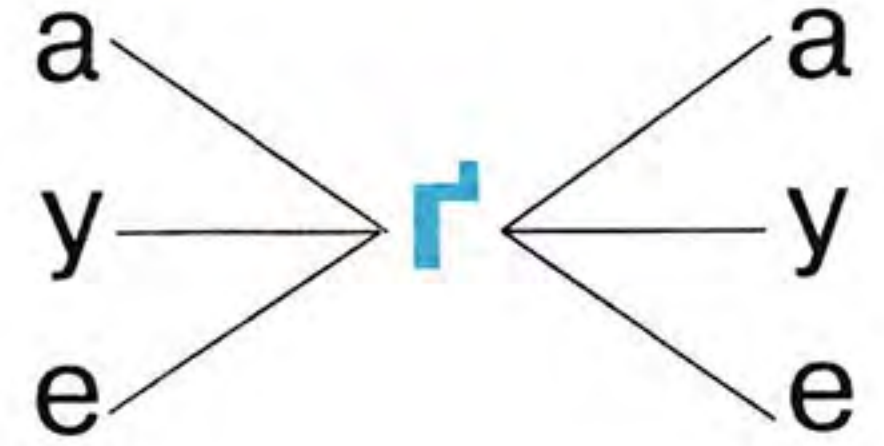
[ґá | нок]

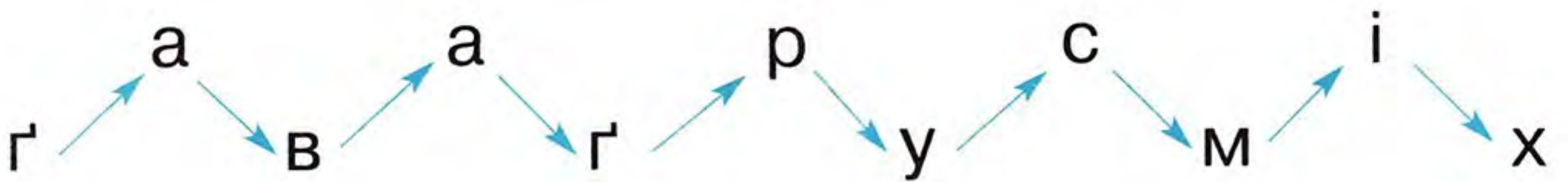
гра|ти
ґра́|ти

ка|ва
ґа́|ва

пліт
ґніт

ґа
ґа́|нок
ґа́|но|ч|ок

ґа́зда
ґаз|ді|н|я
ґаз|ду|ва́|ти

ґрунт
ґрун|ті
ґрун|ті|в|ка

[о́-|-о-]

[-о-|-о́-]

ге

гéл|гіт

гéл|го|та́|ти

гудз

гу|дзик

гу|дзи|ки

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ві́|шив|ка

ви|ши|ва́|ла

во|ло́ш|ки

пше|ні́|ця

Вишивала мама синіми нитка́ми,
Зацвіли волошки буйно між житами.
Узяла матуся червоненьку нитку —
Запалали маки у пшениці влітку.

Леся Вознюк

Якими нитками мама вишивала рушник?

Загадка

Він прикраса кожній блузці,
Цей маленький круглий ...

ґа́зда —
го́спода́р

ґедзь —
кома́ха

ґерда́н —
прикра́са

дзі́ґа —
ігра́шка

а́ґрус —
я́ґода

ґа́ва —
пта́ха

ґава й гуска коло хати
почали пісень співати.
Каркали та ґелґотали,
поки голос не зірвали.

Олег Орач

Знайдіть серед букв слова: ґедзь, ґедзи́ха,
ґедзик.

и	с	ь	н	ґ	е	д	з	ь	о	ї	н	т	в	е
м	с	л	о	н	ь	е	с	ґ	е	д	з	и	х	а
ґ	е	д	з	и	к	р	а	н	и	є	я	п	з	к

ві| хо| ва| ти   про| кі| нув| ся   слух
 ві| хо| ва| ний   по| ска| кав   слу| ха| ли

Бабуся ге| дзи| ха дуже любить свого онука. Хоче, щоб він виріс ро| зум| ним і ви-хованим. Якось бабуся зустріла коника:

— Конику, навчи мого онука грати на скрип| ці.

— Добре, — по| го| див| ся він.

Коник прокинувся рано. Узув нові череви-ки. Одягнув зелений довгий піджак і поска-кав на урок.

Це було на лузі. Гедзик радів. Йо| му спо| до| ба| ло| ся грати. Музику слухали бджіл| ки, комарі та квіти.

За Валентиною Запорожець

Хто

хотів навчитися грати на скрипці?
 навчав гедзика грати?

Ч ч

Коли тільки засіріло, у саду із землі вигулькнуло щось біле.

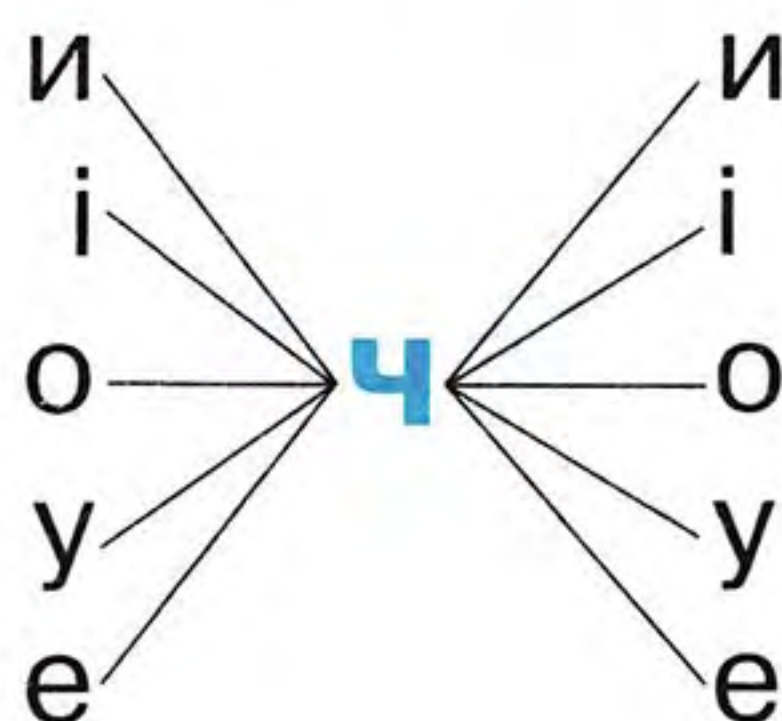
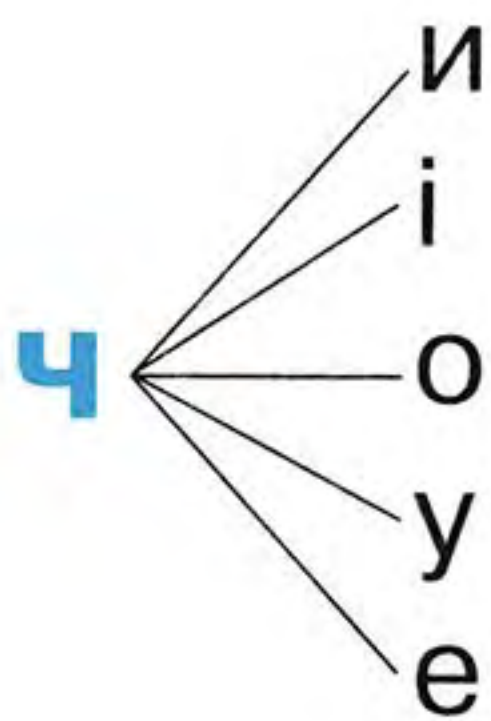
— Доброго ранку, травичко! Доброго ранку, дерева! Це я, **печеричка!**

— Доброго ранку! — відповіли трава й дерева. — Але ти печеричка неправильна, бо неправильно виросла в нас у саду... Твоє місце в лісі!

[—●|—●|—●́—|—●]

[пе|че|річ|ка]

За Зіркою Мензатюк

че
 чеб|рэць
 чет|вер
 чет|вір|ка

чи
 чіс|то
 чис|та
 чис|то|та

ча
 час
 час|то
 час|нік

[- ● | - ● - | = ●]

[- ● | = ● - | - ●]

річ	чор	ніч
річ ка	чо́р на	ніч ка
по річ ки	по чо́р ні ла	ніч на́

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

пам | пу́ш | ки   гос | по | ді | ня

Свято. На столі вареники, пиріжки, пам-пушки, юшка, узвар. Господиня пі | ді | грі | ла го | луб | ці та печеріці.

* * *

Івасик заніс до хати в'язочку сіна під кутю.

— А де ж кутя? — спитав хлопчик.

— Ось у гор | ня́т | ку*, — відповіла мама.

— Це ж варена пше | нич | ка.

— Авжеж, — у | сміх | ну | ла | ся мама, — а ми додамо до неї меду та маку — буде смачна різдвя́на вечеря.

За Андрієм М'ястківським

? ? ? До якого свята господиня приготувала страви? Що розповіла мама Івасику про кутю?

* Горня́тко — горщик, у якому варять страву.

че
че|ре|з
че|ре|да
че|ре|ві|ки

чу
чуб
чу|до
чу|де|с|на

ча	п	л	я
	й	к	а
	ш	к	а

чу	т	к	а
	м	а	к
	г	у	н

білка — бі|лоч|ка
гілка — гі|лоч|ка

рука — руч|ка
ріка — річ|ка

Чернігів
Чернів[ці]

Черка́си
Черемо́ш

Чорнівка
Чорне море

ЧЕБРЕ[ць]

По|під бором мо|ло|день|ким
на си|пу|чо|му піску
квіти стел[я]тьс[я] густенькі,
повні запа[х]у [й] мед|ку.

Катерина Перелісна

Черепа[х]а часто ч[х]ала —
чапля[я] ча[є]м напувала.

три   гáр|на   ла|ма́|ла|ся
 три|річ|на   гар|не́нь|ка   від|ла|ма́|ла|ся

МОЯ СЕСТРИЧКА

 Оксанка — моя трирічна сестра. Хто як захоче, так її називає: Окся, Окс, Ксеня, Саніта. Вона дуже гарненька — ка|ро|о-кень|ка, та ще й з кир|па|тень|ким носи-ком.

— А де ж моя сест|рич|ка? Ага, ось!

Моя сестричка дві ніжки в мамин чобіток запхала, а «блискавку» застібнути не вдалося.

— Зажди, Оксю, зараз я тобі допоможу. Ой... відламалася «собачка»! Це через тебе, Оксано! Знову ти винна і мене сва-ри|ти|муть! Нащо взувати дві ноги в такий вузький чобіт?!

За Мариною Павленко

Яку розвагу придумала Оксанка?

Хто допомагав їй застібнути «блискавку»?

Чим цікаві слова «блискавка», «собачка»?

Й й

У засніженій діброві
розпочався дивний рух:
Ґрунт парує, ніби чай,
по гостей побіг ручай.
А йому назустріч діти:
— Ой, дивіться, — ранні квіти!
Гомін аж за небокрай...
Вже весна.
Проснувся **гай**.

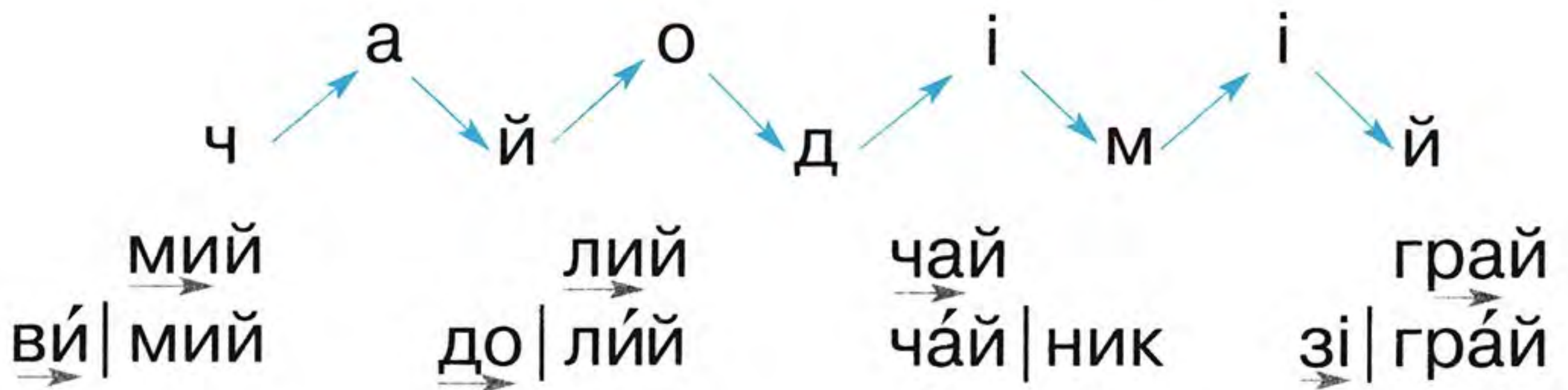
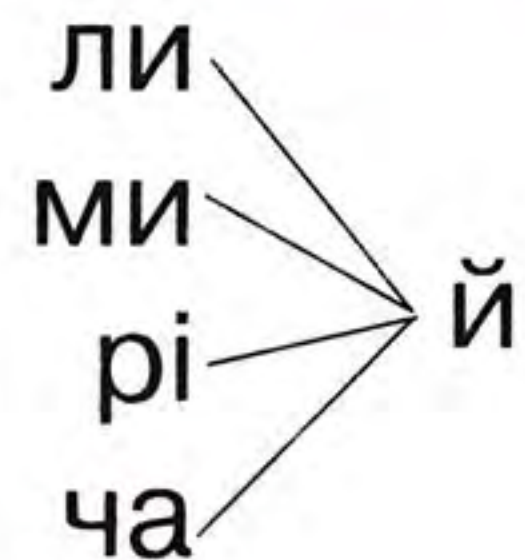
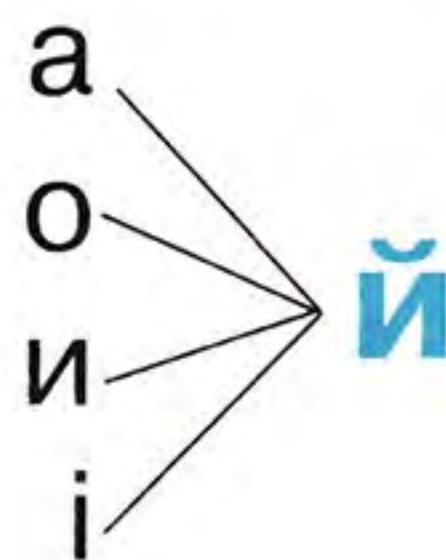
Василь Марсюк

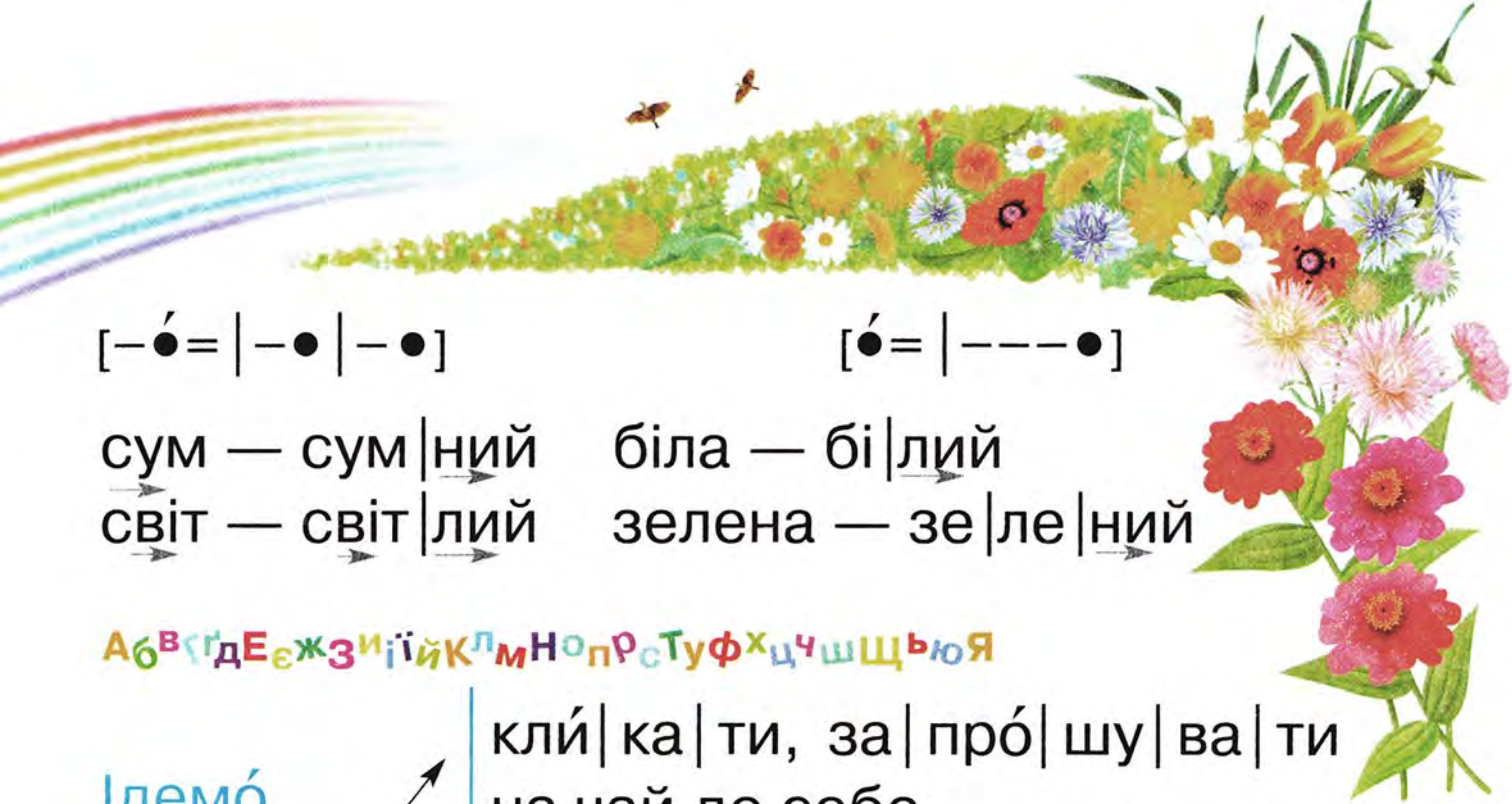
[↗●=]
[гай]

л'ійка
[=●= | -●]
[л'ій | ка]

край
→
кра́й | ній
→

Гай ве|се|лий. Он побіг малий руча́й. На березі перш^ший зе|ле|ний лис|то|чок.
Ан|дрій|ко й На|дій|ка йдуть у гай.
Весна. Про|снув|с^я гай!

[-ó = | -• | -•]

[ó = | ---•]

сум — сум|ний

біла — бі|лий

світ — світ|лий

зелена — зе|ле|ний

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

Ідемо
пити чай

клі|ка|ти, за|про|шу|ва|ти
на чай до себе
на|про|шу|ва|ти|ся на чай
до ко|гось

ДРІЗД І ДЯТЕЛ

— Ти ввесь вечір кличеш: «Дят|ле, іде|мо
пити чай, ідемо пити чай!» А де в тебе чай?

— Немає чаю, — відповідає дрізд.

— А чому ж ти кличеш? — запитує дятел.

— А я не кличу. Я сам до тебе на чай
напрошуюсь!

За Едуардом Шимом

як зрозумів дятел дрозда?

ви|со́|кий — низь|кий
 ті|хій — го|лос|ний

го́ст|рий — ту|пий
 си́ль|ний — слаб|кий

к	р	а	
з	н	а	й
г	р	а	

м	а		к	а
ч	а	й	к	а
л	а		к	а

йо
 йод
 йорж
 йоржик

йо
 Йосип
 Йо|си|пéн|ко
 Йо́|си|пів|ка

йо
 майор
 ма|йо|ри
 ма|йо|не́з

йшла
 ві|йшла

сміх
 всміхну́|ло|ся

Ма|рій|ка вийшла в сад. Со|неч|ко
 всміхнулося. Квіти за|ше|лесті|ли лис-
 точ|ка|ми.

хо|ті|ла
за|хо|ті|ла

пе|люст|кі
пе|люс|точ|ки

Дів|чин|ці захотілося це на|ма|лю|ва-
ти. Вона вмочила п^енз|лик у фарбу. Раз!
Раз! Нічого не ви|хо|ди|ло. Марійка за-
пла|ка|ла.

— Візь|мі́ наші пелюсточки. Ви|кла|ди
їх на папері так, як тобі по|до|ба|є|ться.

Дів|чин|ка склала з пелюст^ок на папері
гори, ліси, садок. Ма|рій|ка по|о|бі|ця|ла
завтра на|ма|лю|ва|ти портрет кожної
кві^точки.

За Оленою Погребняк

Розкажіть за малюнком, як Марійці допомог-
ли квіти.

Складіть із сухих квітів, листочків і стебел
картину природи.

X x

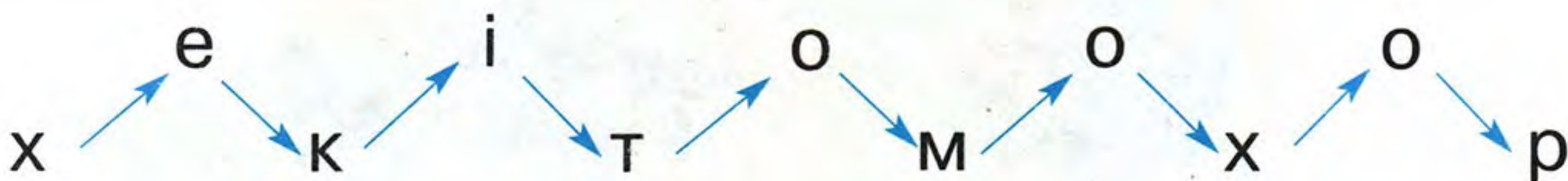
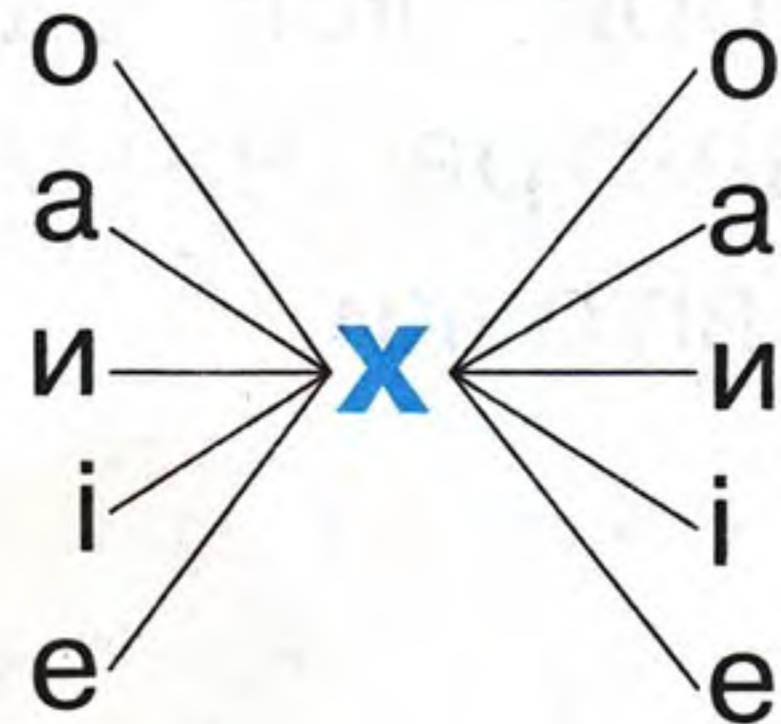
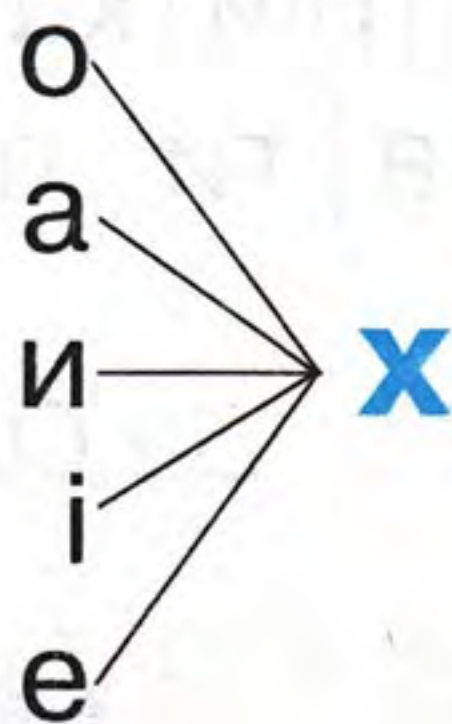
Ві́хор залетів на баштан. Він схопив з голови баштанника бриля й закружляв із ним над баштаном.

— Хо-хо-хо! — сміявся вихор і крутив брилем. Коли це йому набридло, повернув на пшеничне поле. Баштанник хутко схопив бриля.

— Розбиш-ш-шака з'явився, розбиш-ш-шака! — шепотіли зелені колоски й пригиналися до землі.

— Хо-хо-хо! — уже за хмарами сміявся хвалькуватий вихор.

За Василем Чухлібом

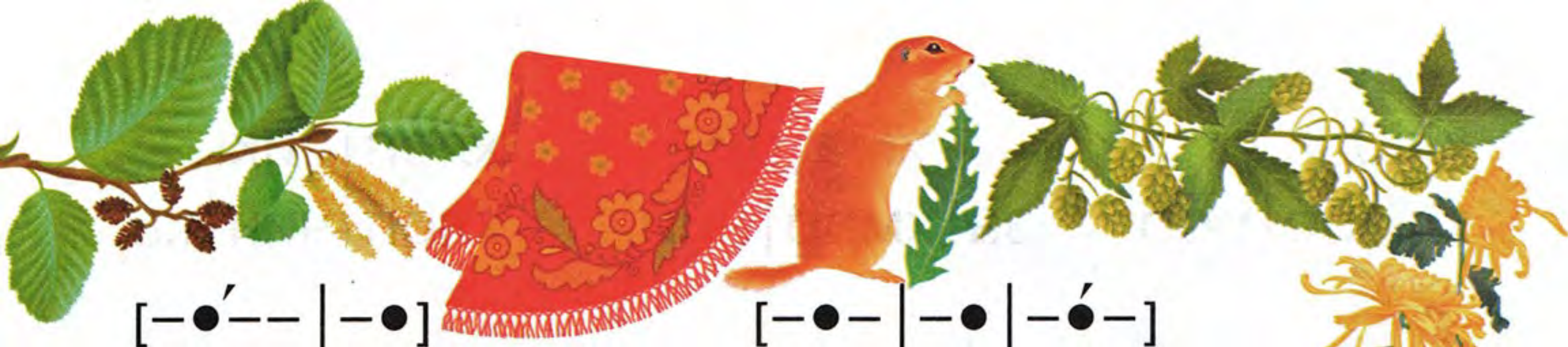
ха
хата
хат | нім

хи
хи | жак
хи | жий

хо
хор
ви | хор

хі
хід
пе | ре | хід

[- • ' - - | - •]   [- • - | - • | - • ' -]

іх
го | ріх
у́с | піх

це
да

> х

ух
дух
му́ | ха

хо | ва́
хи | лі́

> ли | с [я]

ви

< хор
ру | [ш] ив

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

МОХ
му | хо | мór

сві́т | ло
сві́т | ло | фóр

СВІТЛОФОР

На узліссі
Мухомор —
Як червоний
світлофóр.
Обережно:
Стиште хід:
У мура́шок
Перехід!

Микола Заєць

*Щоб себе в безпеці почувати, світлофор
потрібно поважати!*

хліб

хлі|бо|ро́б

хма|ри

за|хмар|ний

хло́п|чик

хлоп|чи́н|ка

ву|ха

ву|ха|тий

хо|див

схо|див

Хотин — старе місто на Буковині.

Хуст — місто старих замків.

Херсонес — місто-музей у Криму.

халва

15423

хворостина

— тин, ...

га́ | лас

гна́в | ся

га | ла | су | ва́в

ро | зі | гна́в | ся

Вихо́р гу | ляв у полі. Від нього хо | ва | ли | ся по норах миші, хи | ли | ли | ся додолу трави, за | мов | ка | ли коники-стри | бун | ці.

— Дорогу! Дорогу! — галасува́в вихор.

Розігна́вся, налетів на могутнього ста-ро́го дуба й тільки зойкнув.

За Василем Чухлібом

Знайдіть серед букв слова: *вихор, хилитися, норах.*

у	п	т	л	і	в	и	х	о	р	ї	н	и	х	ч	в	и	я
є	х	и	л	и	т	и	с	я	ь	є	і	б	ц	й	г	з	ї
ф	в	ь	н	о	р	а	х	ь	д	г	и	т	д	а	і	г	є

Ж ж

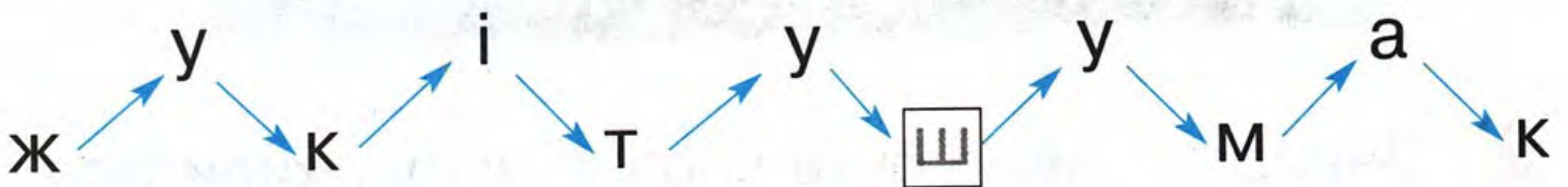
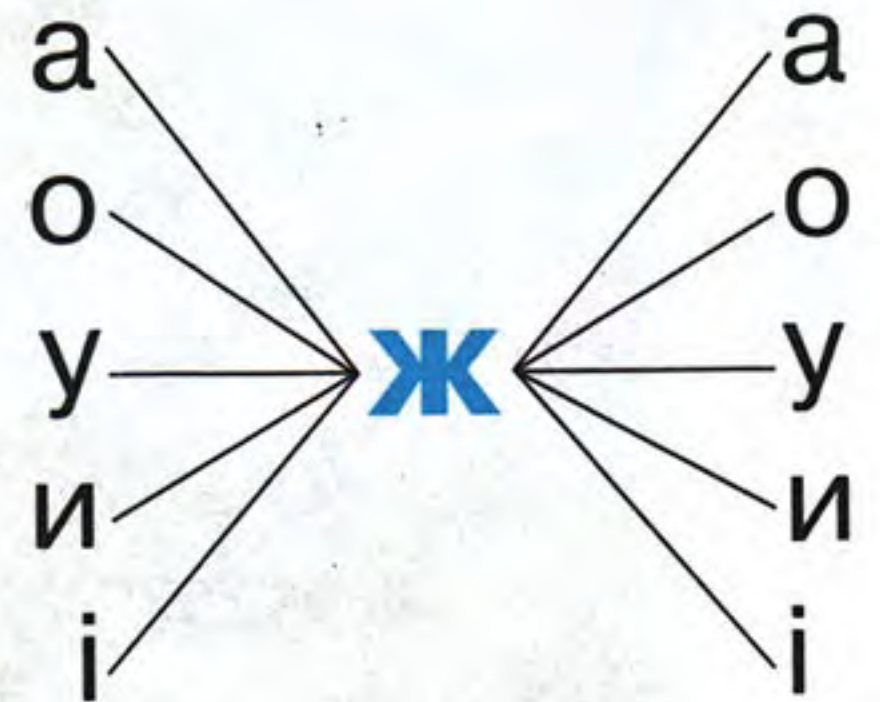
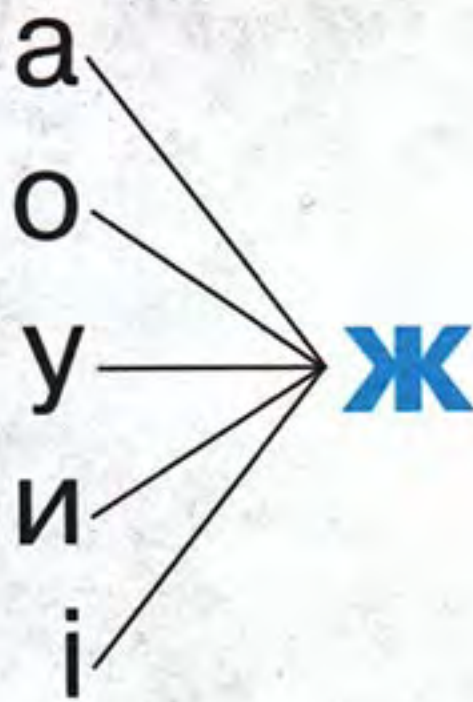

...Вінні-Пух забрів на галявину... А посеред самої галявини ріс височенний дуб, а на ньому — **жолуді**. З вершечка дуба долинало голосне гудіння-дзижчання: ж-ж-ж-ж-ж!

Вінні-Пух подумав: «Оте “ж-ж-ж” — це неспроста. Дуб “жикати” не може, отже, “жикають” бджоли».

За Аланом Мілном

[—● | —● | =●]
[ж'о | лу | д'і]

жа

жарт

жар | ту | ва́ | ти

жар | тів | нік

жо

жов | тий

жов | тень

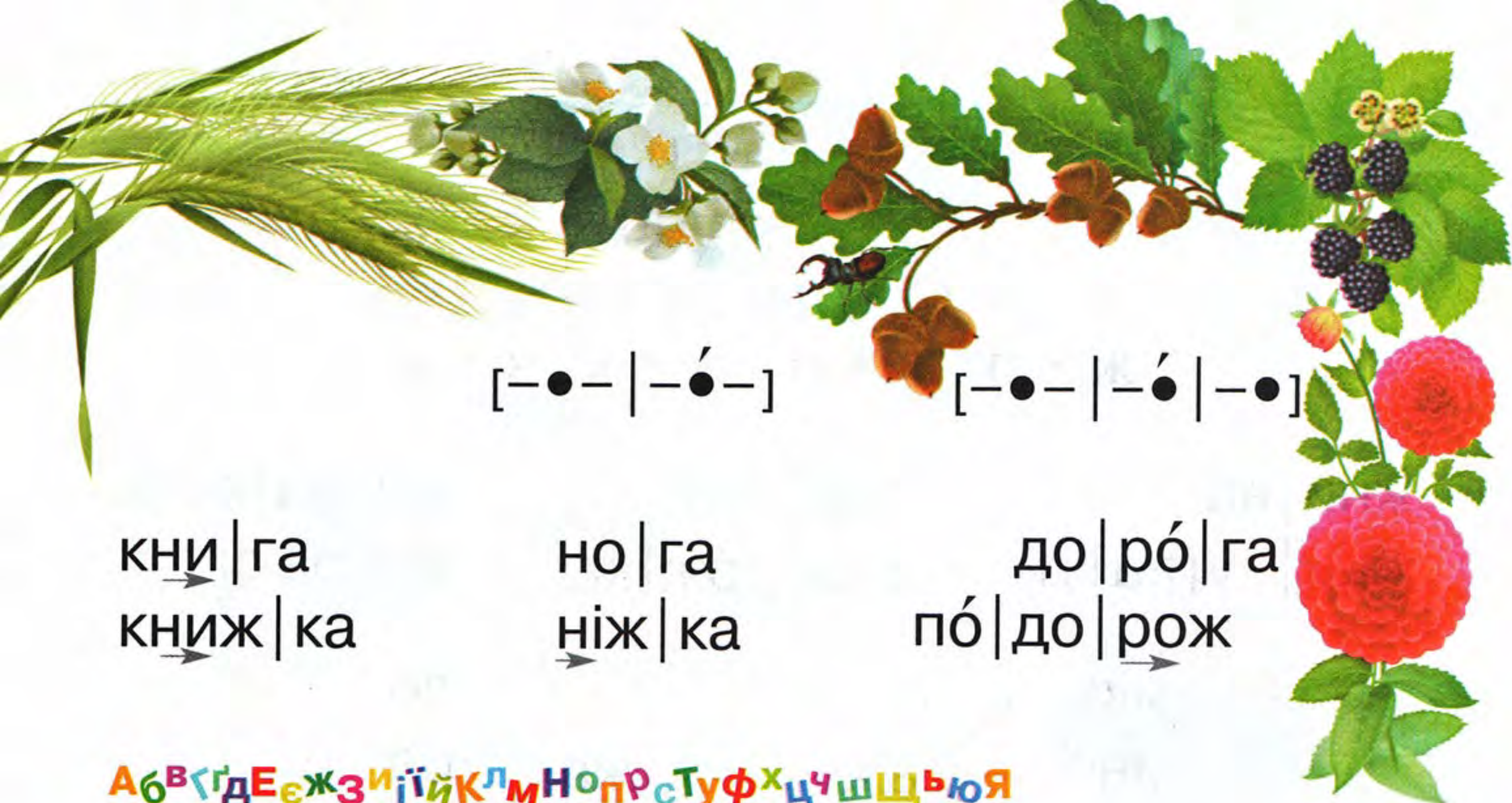
жо | лудь

жу

жук

жу | ра | вель

жу | рав | лі | на

[- • - | - • -]

[- • - | - • | - •]

кни|га
книж|ка

но|га
ніж|ка

до|ро́|га
по́|до|рож

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ле|тів
про|ле|тів

ли|ші́|ло|ся
за|ли|ші́|ло|ся

Вінні-Пух поліз на дерево. Ліз, ліз, ліз і муркотів пі|сень|ку:

І вед|ме|ди|ки, й вед|ме|ді
люб|лять мед і все на меді.
Ж-жи! Ж-жи! Ж-жи!
Чому це так, скажи?

Йому залишилося ліз|ти зов|сім мало.
Ну, тільки ста|ти на гі|лоч|ку — і...
Т-р-рісь!!!
— Рятуйте! — крикнув Пух.
Пролетів три метри донизу
й ударився об іншу гілку.

За Аланом Мілном

а и у и

ж • р ж • р ж • к ч • ж

жни|ва́

сто́|рож

жу|ра|вель

жни|ву|ва́|ти

сто|ро́ж|ка

жи|ра́ф

мір
мас
пейз → аж

жа → ло
ра
смин

Жабеня плакало:
— Чому я таке мале?
— Бо мало їси! — кумкнула
мама жаба.
— Ква! То я знаю, що мені
робити.
Ковть! — і з'їло комара.
Глянуло на себе у воду, як у люстерко.
Підросло, але мало...

За Юрієм Ярмишем

?? Про що мріяло жабеня?

жало
3412

жайворонок — ворона, ...

ка|жу́
роз|ка|жу́

дру|жу́
дру|жі|ти

но|ви|на́
но|вій

ТАЙНА

А у мене новина:
В мене тайна є одна!
А яка у мене тайна —
Я нікому не скажу́.

От Галиночці, зви|чай|но, —
Я із Галею дружу.

Тільки я скажу потóму:
— Не кажи, гляди, нікому,
А розкажеш хоч комусь,
Я з тобою роздружусь.

Марія Пригара

Знайдіть серед букв слова: *новина, скажу, розкажеш.*

а	о	н	о	в	и	н	а	а	ь	ю	р	в	є	ф	м	б	л
у	п	ь	с	к	а	ж	у	к	а	є	п	и	х	ч	в	и	я
є	а	м	и	р	к	н	а	ь	з	р	о	з	к	а	ж	е	ш

Коли так кажуть?

Сорока на хвості разносить.

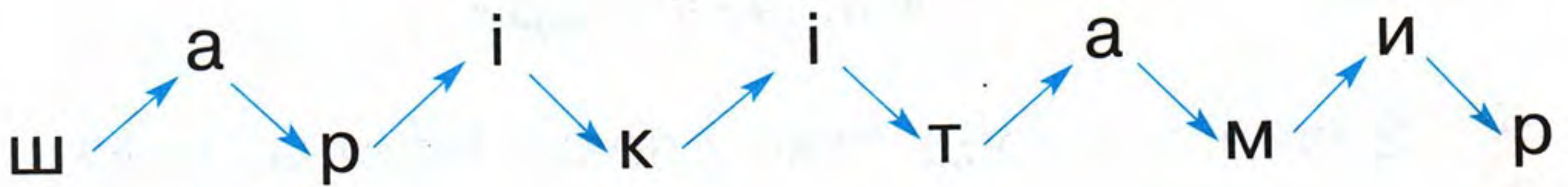
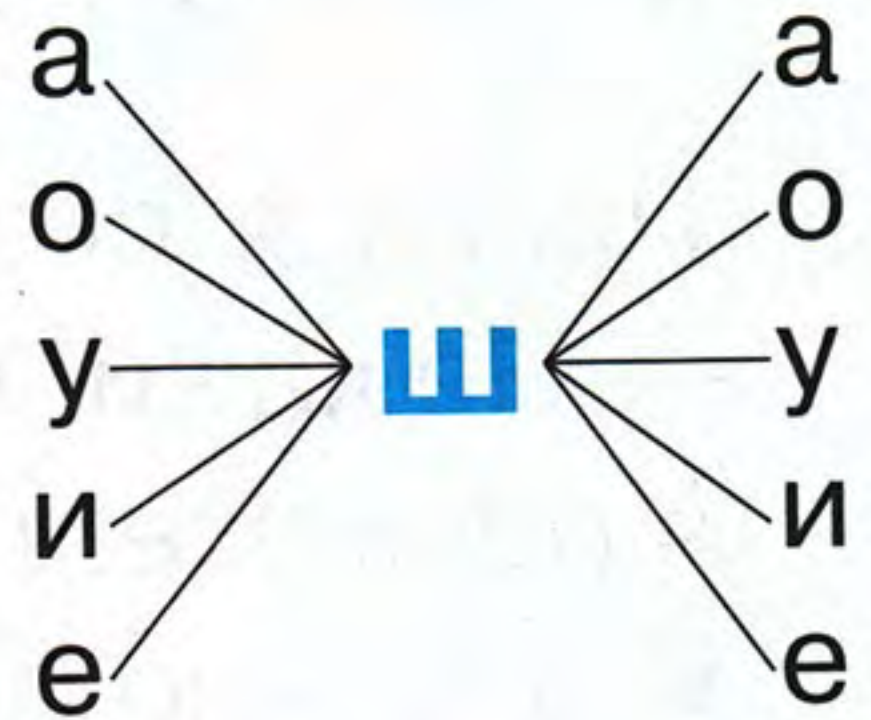
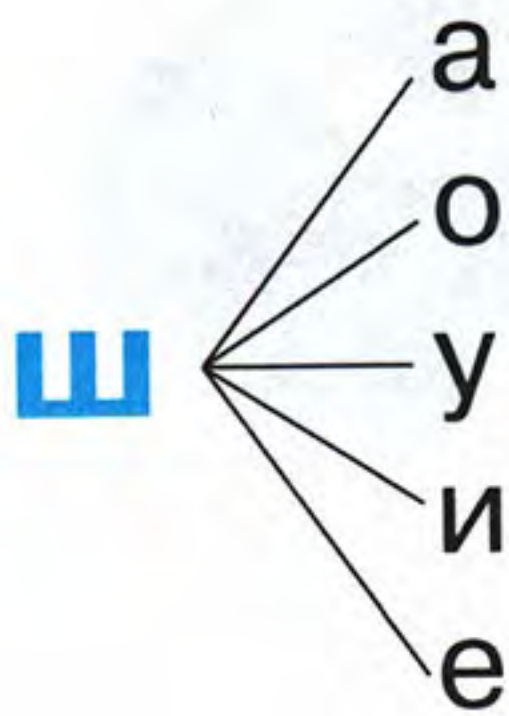
Ш ш

Каштан у дощ згубив каштаненя,
розгублено обшукує кишені.
А те каштаненя, мов кошеня,
принишло у траві зеленій.

Надія Кир'ян

[- ● - | - ● -]
[каш | та́н]

ша
ша́ | хи
ша́х | та
шах | та́р

шу
шум
шу́ | ба
шуб | ка

шко
шко́ | да
шко | ла
шко | ля́р

шати
3412

шкода
34215

[- ́ - | - •]

жи | ти

ши | ти

[- • - | - ́ - | - •]

жа | ти

ша | ти

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

іш | ла́

піш | ла́

не | сті́

при | не | сті́

ОРИСЯ КОШИКА ВЗЯЛА

Орися кошика взяла́
 В ма|лень|кі ру|че|ня|та,
 І на ба|зар вона пішла
 До другої кім|на|ти.
 А пе|ред тим, коли іти,
 Вона сказала діду,
 Що треба морк|ви принести́
 Й картоплі для обіду.

Володимир Сосюра

Хто?

взяла → що?

пішла → куди?

сказала → що?

ПО + + Р

КАР + ТОП +

вус
ву|са́|тий

ко|ло|со́к
го|ло|со́к

до|зрі́в
до|зрі|ва́й

КОЛОСОК

Тільки вийду на поля:

— Шу-шу-шу... —

шумить здаля.

То вусатий колосок

подає свій голосок:

— Шу-шу, шу-шу,

шу-шу, шу-шу.

А у тому колоску

Ще зернятко у пушку.

Колосочку, дозрівай,

Зерно туго наливай!

— Шу-шу, шу-шу,

шу-шу, шу-шу.

Тамара Коломієць

Знайдіть речення, у яких є слова *вусатий*, *до-*
зрівай.

каш|та́н

ше|по|ті́в

каш|та́н|чик

про|ше|по|ті́в

За|кін|чу|ва|ло|ся літо. На каштановому дереві з'явилися колючі кульки. Якось з однієї кульки ви|зир|нув Каштанчик і упав.

— Де твоя мама? — запитав коричневий і кудлатий Мишко.

— Не знаю, — прошепотів Каштанчик.

Мишко з Каштанчиком пішли в ліс шукати його маму.

— Це не твій синочок?

— Ні! Він же не зелений!..

— Це не твій, бува, синочок?

— Ну що ти? У нього ж хвоста немає...

— Ти такий же ко|рич|не|вий, як і я, без хвоста, як і я. У тебе немає колючок — і в мене немає. Ура! Я знаю, тобі треба барліг, — каже Мишко.

За Володимиром Орловим

Розгляньте малюнок. Розкажіть, до кого ще зверталися Мишко з Каштанчиком. Як ви думаєте, що відповів їжачок?

Знову літечко прийшло,
знову **їдемо** в село!
Гей, дідусю і бабусю,
зустрічайте нас, алло!

Олекса Палійчук

[= ́ | - • | - •]

[йі | де | мо]

[- • | - • | = ́ - | - •]

сироїжка

[сиройіжка]

[= • | - ́ -]

їжак

[йіжак]

ЇЖАЧА ХАТА

Падав, падав сніг ла|па|тий —
за|ва|лив їжачу хату,
а зай|ча|та прибігали,
сніг лапатий від|ки|да|ли,
пра|цю|ва|ли цілий день,
відкопали старій пень.

Олег Січка

свій — свої

[- ́ | = • ---]

ї|хав

мій — мої

за|ї|хав

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

сві́т|ло

сві́т|тять

сві́т|ля|чо́к

сві́т|ті́|ти

ЇЖАЧОК І СВІТЛЯЧОК

Їжа́чок ішо́в лісо́м. Ніс яблу́ко на сво́їх голка́х. Аж бачи́ть — сві́тлячо́к. Це такий пеню́к, що сві́титься вно́чі. Він узяв сві́тлячка, щоб сві́тити ввече́рі, бо діткі ма́ленькі й те́мря́ви бо́ються. Ясно́ стало в хатці. Діти зраділи:

— Як сві́тло стало тепе́р у нас удо́ма!

За Васи́лем Сухо́мли́нськи́м

Хто сказа́в: «Як сві́тло стало тепе́р у нас удо́ма!» (їжа́чок, їжачи́ха, їжаче́нята)?

край
 кра|ї|на
 У|кра|ї|на

Кі|їв
 кі|їв|ський
 Ми|ко|ла|їв

А ЖИВУ Я В УКРАЇНІ...

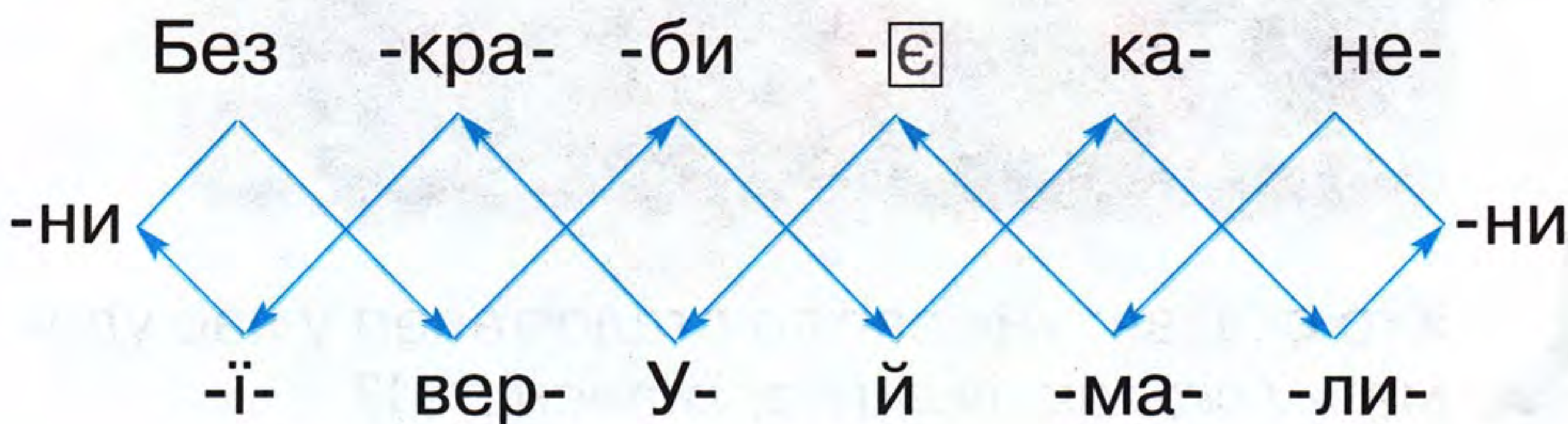
А живу я в Україні,
 в рідній, милій стороні,
 ніжне сонце в небі синім
 усміхається мені.

Ніж|не сонце, віль|ний вітер,
 Далині ясна бла|кить —
 все для того, щоб радіти
 і хо|ті|лось в світі жити.

Ганна Чубач

Складіть слова, рухаючись за стрілочками.

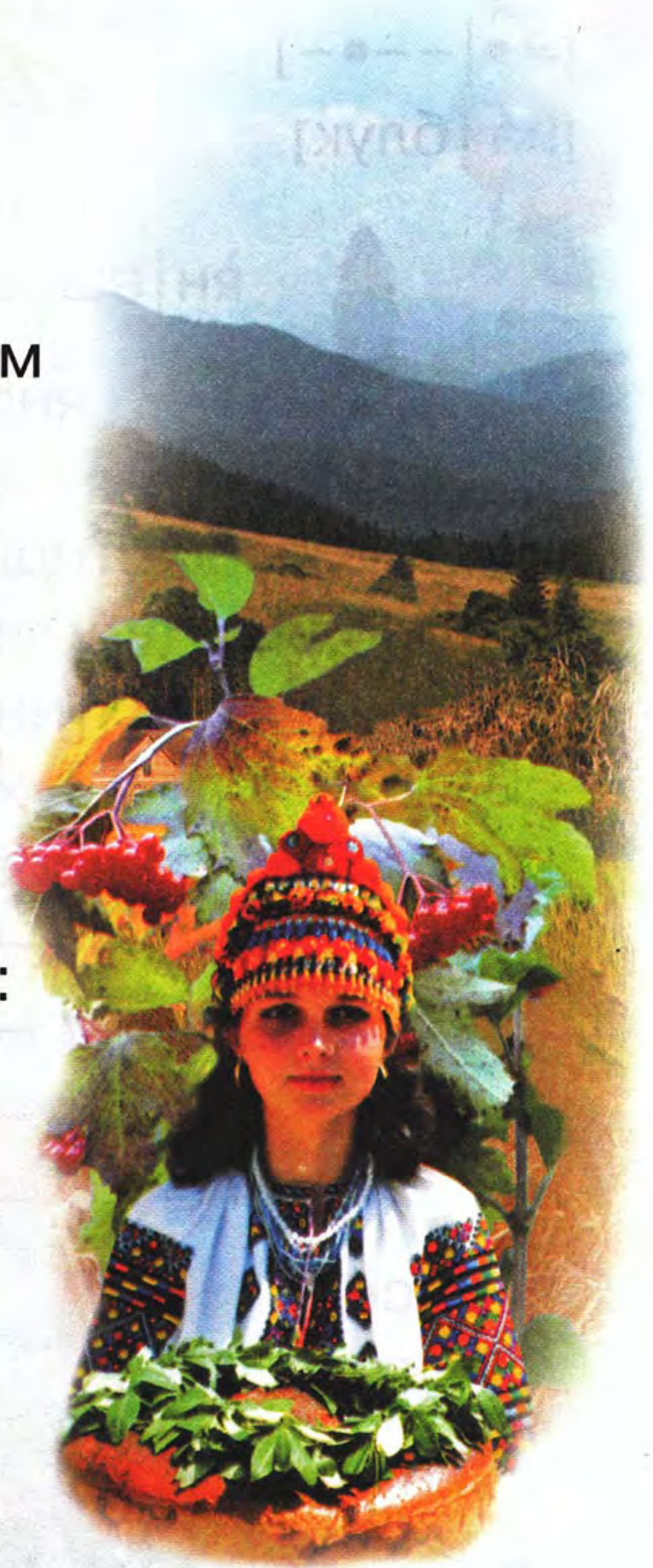
гóр|дість   ме|ло́|ді|я   сніг
 гор|джу́|ся   ме|ло|д́ій|ність   бі|ло|сніж|ні

Я — УКРАЇНКА

Я — українка!
 Горджу́ся й радію,
 Що рідною мовою
 Я володію,
 Шевченковим словом
 Умію писати,
 Слова мелодійні
 І вірші складати.
 Я — українка!
 Живу в Україні,
 На вільній, єдиній
 Моїй Батьківщині,
 Де все мені в радість:
 Ліси і садки,
 Озéра й річки,
 І глибокі ставкі,
 Лани неосяжні,
 І гори, й доли́ни,
 І цвіт білосніжний
 У лузі калини.

Олеся Василенко

Я я

Чванькувато тітка-чапля че-
рез річку чап-чалапа.

— Куди, чапле чепурненька,
чимчикуеш так раненько?

— Йду на ярмарок хутенько,
треба **яблук** чималенько.

За Лесею Вознюк

[—о́—|=●]

[ча́п|л'а]

[=о́|—●—]

[йа́|блук]

[—●|—о́|=●]

тополя

[топо́л'а]

[=о́—|—●]

яхта

[йахта]

[=о́|=●—]

явір

[йавір]

[—●] — на та са

[●—] — ан ат ас

[=●] — ня тя ся

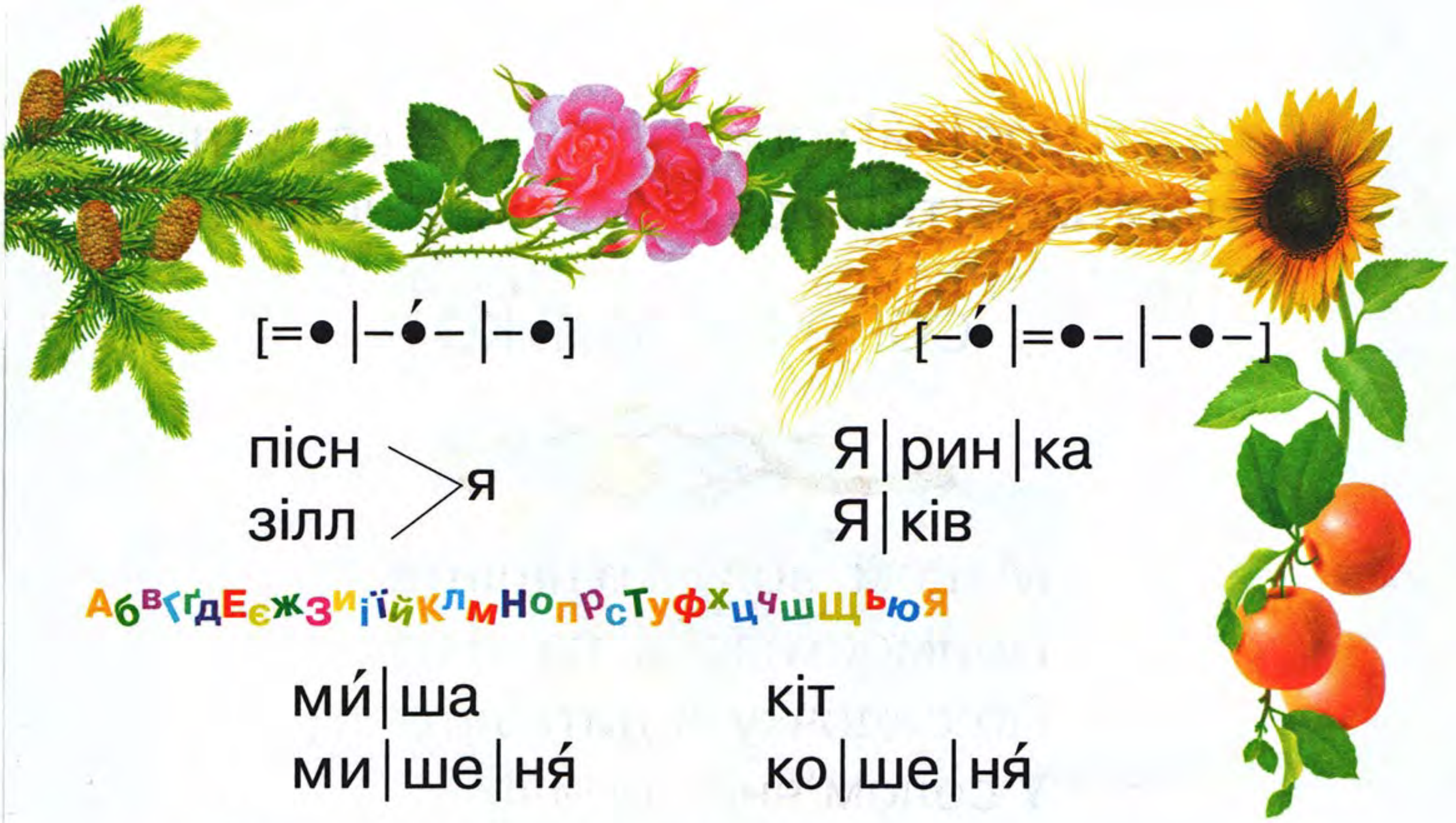
[=●—] — ян ят яс

я — сен
года

я — йце
зик

[=• | -• - | -•]

пісн > я
зілл >

[-• | =• - | -• -]

Я | рин | ка
Я | ків

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

мі | ша
ми | ше | ня

кіт
ко | ше | ня

Яко́сь зранку до пів | дня
вчи́ла ми́шка ми́шеня:
— Не ляка́йся, — пи | щить йому, —
як в дво | рі почуєш: му-у-у!
І не б́ійсь, як в пташ | ни | ку́
хто́сь гукне: ку-ку-рі-ку!
Та як ня́вка щось в дво́рі, —
щоб бу́ло мені в но́рі!

Леонід Куліш-Зіньків

мос|ті|лось
при|мос|ті|лось

но|силь
під|но|силь

СОНЯЧНЕ ЯБЛУКО

Медом яблучко налите
Примостилось на гіллі.
По садочку ходить літо
У солом'янім брилі.
Літо яблука зриває
І підносить діт|ла|хам.
Гарну пісеньку співає:
— Цьому дам і тому дам.
Для моїх малят хороших
Подарую цілий кошик.
По|куш|туй|те, любі діти,
По|да|ру|но|чок від літа.

Вадим Крищенко

Доповніть слова й прочитайте з ними речення: ..блучко, л..то, солом'..нім.

хо | ді | ти
при | хо | ди | ти

пи | та | ти
за | пи | ту | ва | ти

МІККІ МАУС

 Міккі Маус — це веселе мишеня. Воно вперше з'явилося в мультфільмах Волта Діснея.

Мультфільми з Міккі Маусом мали великий успіх. Люди приходили в кінотеатри й запитували: «А ви сьогодні показуєте Міккі?»

Знамените мишеня встигло побувати пожежником, диригентом і торговцем.

Нині Міккі Маус зі своїми друзями підказує малюкам, як діяти в певній ситуації.

Розкажіть, у яких мультфільмах ви бачили Міккі Мауса.

Ю ю

— Хто ти і звідки? — запитав **юнак** у вітра.
 — Я — волелюбний вітер! У спеку обдаю
 всіх прохолодою. Наповнюю човнам ві-
 ри́ла. Змушую працювати вітрякі́. Запилюю
 квіти й трави... Люблю **волю**...

За Анатолієм Григоруком

[=● | -ó-]

[йу | на́к]

[-ó | =●]

[во́ | л'у]

[=ó- | -●]

юнга

[йунга]

[- = ● -]

ключ

[к л'у ч]

[-●- | - = ó-]

верблюд

[верб л'у д]

[-●] — ну

ту

су

[●-] — ун

ут

ус

[=●] — ню

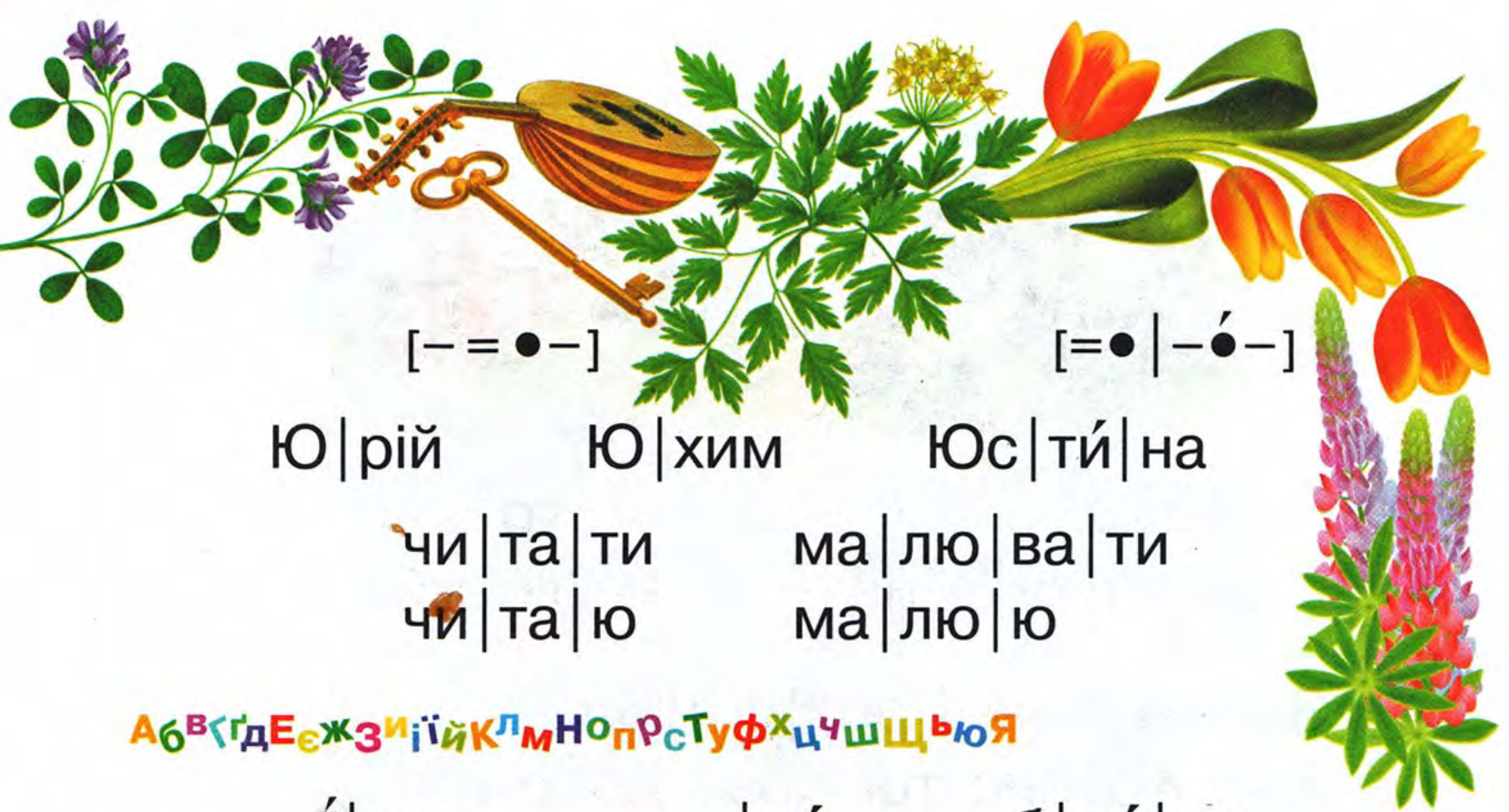
тю

сю

[=●-] — юн

ют

юс

[- = ● -]

[= ● | - ● -]

Ю | рій

Ю | хім

Юс | ті | на

чи | та | ти

ма | лю | ва | ти

чи | та | ю

ма | лю | ю

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ї | хав

тяг | ну́в

об | ра́ | зив

при | ї | хав

на | тяг | ну́в

об | ра́ | зив | ся

Лесик приїхав до дідуся й бабусі. Друзі по | да | ру | ва | ли йому ка | пе | лю | ха. Лесик на | тяг | ну́в його на голову. І раптом від нього все за | хо | ва | ло | ся... Дов | ко | ла за | лу | нав ре | гіт. Лесик об | ра | зив | ся.

— Лесику, не ображайся, — каже дідусь, — бо маєш справжню шапку-невидімку.

За Яремою Гояном

Озвучте кожну третю букву на малюнку. Прочитайте назву оповідання.

за́|пах

за|па|ху́|щ|ий

го́|жий

не|го́|жий

Запаху щий і роз|ло|гий
зріс лю|бис|ток край дороги.
Там йому при|єм|но дуже,
там з він дру|житьь.

З , ко|лос|ком
і ба|бу|си|ним ...

В теп|лий день і день негожий
зуст|рі|ча|є пе|ре|хо|жих.

Тетяна Петровська

Складіть букви. Дізнайтеся, чим пахне літо.

к і в а т м и   д о м е м

г у р а ш м и   л х і о б м

Що?
Що робить?

Літо
пахне

кни́ж|ки

ду́|ма|ла

кни|га́р|ня

за|ду́|ма|лась

УСІ КНИЖЕЧКИ ХОРОШІ

Мама дала Настусі гроші й сказала:

— Настусю, піди до книгарні й купи кни|жеч|кі.

У книгарні було дуже багато книжо́к! Дівчинка стоїть перед по|ли|це|ю. В очах у неї сяє радість, бо вона вже вміє читати:

— Ця — про , а ця — про , а ця про — , а ця про — . А он та про — , а та про — сірого , — читає Настуся.

Вона задумалася: «Що ж робити? Грошей мало, а книжечо́к он скільки!»

За Василем Сухомлинським

Яку пораду ви б дали Настусі?

До якого з підкреслених слів підходить схема?

[- • - | - •́ | = •]

Є є

[=● | =●]

[в'і | йе]

 Восени буває різна погода: сіє, **віє**, туманіє, шумить, гуде і зверху йде.

— А як же це розуміти? — запитала Євгенія.

— А ось так, — сказала бабуся. — Сіє і зверху йде — значить падає дощ, віє, шумить і гуде — бушує вітер, туманіє — опускається на землю туман.

За Іваном Сенченком

[—● | =●']

кує

[куйе]

[—●' | =●]

синє

[син'е]

[—=● | —●' | =●]

квітує

[кв'ітуйе]

[—●] — не те се

[●—] — ен ет ес

[=●] — нє тє сє

[=●—] — єн єт єс

І барвінком, і рутою,
і рястом квітчає
весна землю, мов дівчину,
в зеленому гаї.

Тарас Шевченко

[- ́ | = • =]

[= • | - ́ -]

ма | лю | є
ви | ши | ва | є

гра | є
спі | ва | є

є | ди | но | ріг
єв | ша́н

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

мі́й
мо | є́ | му́

сум
су | му́ | є

вес | на́
вес | ні́ | є

Зірка не спить
у моєму вікні.
Зірці не спиться.
Не спиться й мені.
Зірка сумує,
лиш зрідка змигне,
ніби, манюня,
втішає мене,
ніби шепоче:
— Скоро ж — весна!..
Я засинаю — й вона засина.

Анатолій Костецький

Яка буває зірка (срібна, перлиста, промениста, ясна)?

сумує — _____, _____.
1 2 3 4 5   1, 2, 3   3, 2, 1

ЄНОТИ

У крам|ни|ц|і єно́ти
запитали: — Є — ноти?
— Є ноти, є ноти,
ша|нов|ні єноти!
І тепер єноти
вивчають ноти:
— До, ре, мі, **ф**а,
соль, ля, сі!
До, сі, ля, соль,
фа, мі, ре, до!

Анатолій Камінчук

Що запитували єноти в крамниці?
Що їм відповіли?

Чим цікаві слова *Є НОТИ, ЄНОТИ*?

Проспівайте ноти в правильному порядку.

кри|вів   ра|да   лов|лю
 пе|ре|кри|вів   на|ра|да   на|лов|лю

... — Ой, ти мене на|ля|кав! — сказав Кролик і спитав: — Ти куди?

— Я йду до ставка раків ловити, — сказав Єнот.

— А ти не боїшся того, хто в ставку сидить? Єнот за|зир|нув у ставок. Там хтось сидів і дивився на нього. Єнот пере|кривив його. Той пере|кривив Єнота.

— Там хтось у воді сидить страшний!

— Синку, — сказала мама, — іди до ставка й у|сміх|ни|ся тому, хто в ставку сидить.

— Тепер ми будемо дружити і я наловлю раків.

За Ліліан Муур.

Придумайте початок казки.

Хто налякав єнота?

Рано-вранці тато з Гріцем
змайстрували годівницю
для синиці з **горобцем**.
Є в ній просо і **пшениця**.
Їжі тут не для одного,
тож бажаємо смачного!

Вадим Слєпцов

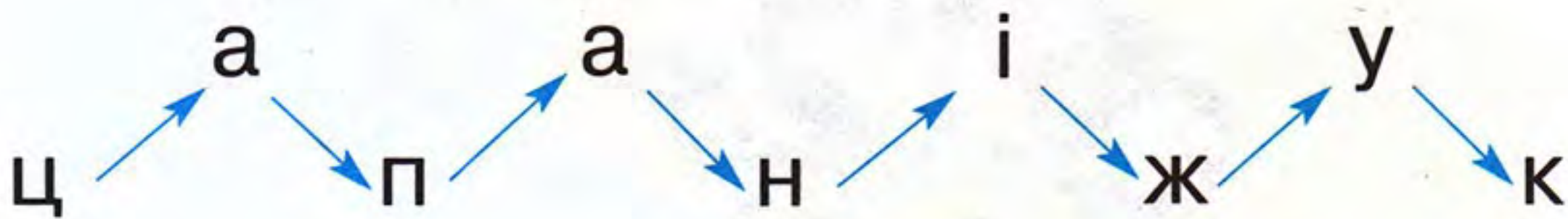
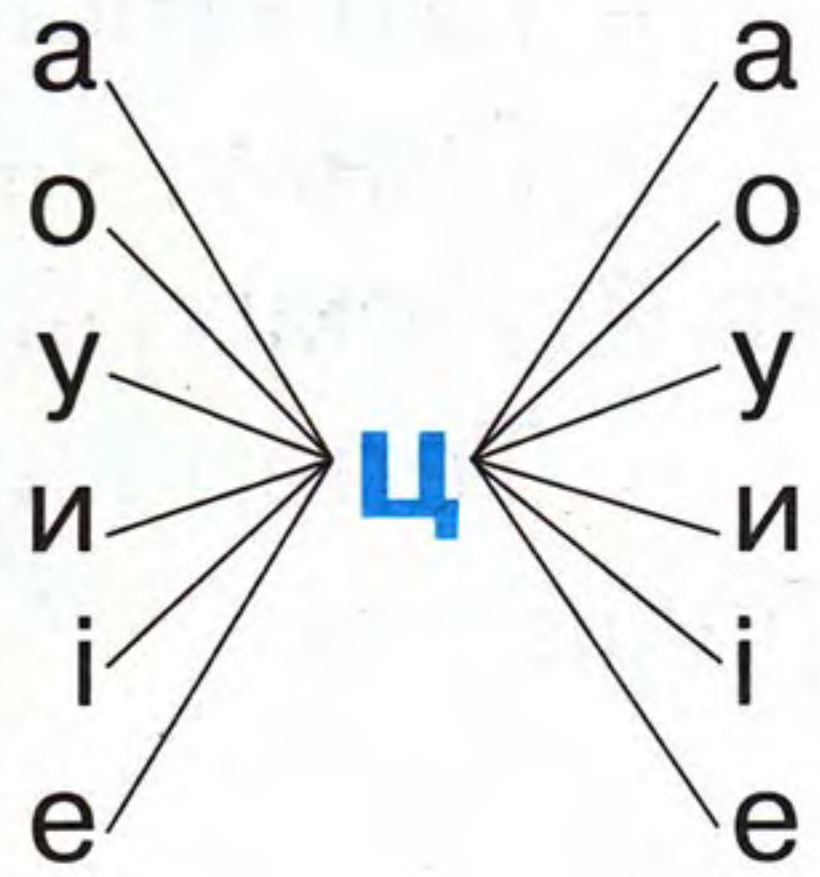
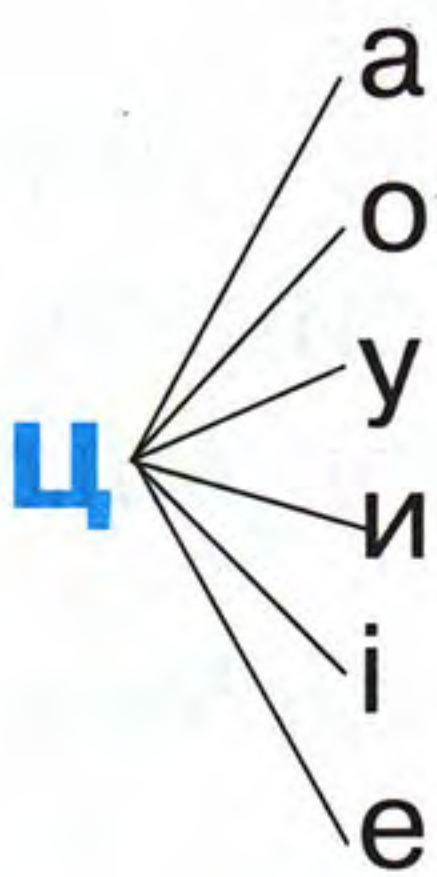

[- ● | - ● - | - ●́ -]

[го | роб | цём]

[- - ● | - ●́ | = ●]

[пше | ні | ц'а]

ця
си | ні | ця
су | ні | ця
па | ли | ця

мі́сяць
[= ●́ | = ● =]
[м'іс'ац']

со́нце
[- ●́ - | - ●]
[сонце]

це
міс | це
се́р | це
о | зе́р | це

[--●|=●|-'=]

[-●|-'|=●]

па|ла́ц
па́|лець

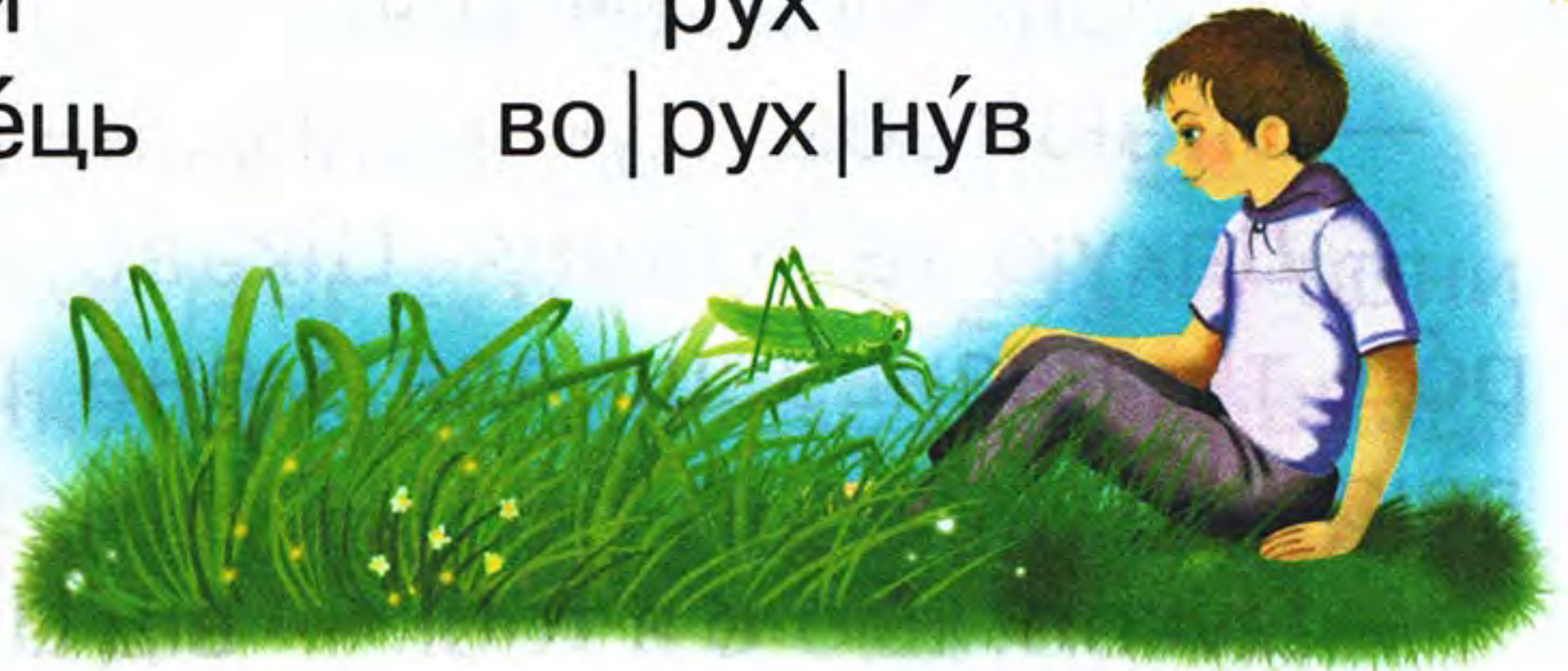
gré|бінь
гре|бі|не́ць

цу́|кор
лан|цю́г

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

стри|ба́|ти
стри|бу|не́ць

рух
во|рух|ну́в

Ярик сидів і дивився, як хви́лька несе листок верби в струмку. Біля хлопчика гойду́ла|ся травинка. На ній у|мос|тив|ся маленький зелений коник-стрибунець. Він во́рухнув довгими вусами. Розкинув то|нень|кі крильця. Підніс догори колінця задніх лапок і потер ними об крильця.

Тієї ж миті — забриніло, задзвеніло, наче трава черкну́ла* об вітер. То сюрчав зелений коник-стрибунець.

За Ніною Бічуя

* Черкну́ла — ударила чим-небудь об щось.

цвіс|ті
за|цві|ла́

цú|кор
цу|крó|вий

Це було влітку. На городі зацвіла картопля, буйно зеленіли буряки та морква, по тину поплелася квасоля.

Одного разу сюди потрапила Цукерка. У яскравому вбранні вона пробиралася крізь густу зелень.

Тут обізвалася Цибуля:

— Вітаю тебе, Цукерочко, на рідній землі!

— Дякую за вітання. Цікаво, чому цей город ти називаєш для мене рідною землею?

— Цукор, **Щ**о є в тобі, — від Цукрового Буряка. Цукровий буряк і цукор — твої родичі.

Це зацікавило Цукерку, і вона запитала в Цукрового Буряка:

— Це правда, **Щ**о ми родичі?

— Цілком, — сказав Буряк. — Хто цурається свого роду, той **Щ**астя не має.

За Оксаною Березій

? ? Яких родичів зустріла Цукерка на городі?
Прочитайте слова, у яких є буква ц.

сто|я|ли   по|лю|ють   на|бри́д|ло
 по|ліч|ці   за|лі|зуть   при|вча́|ти|ся

СЛУХНЯНІ КАПЦІ

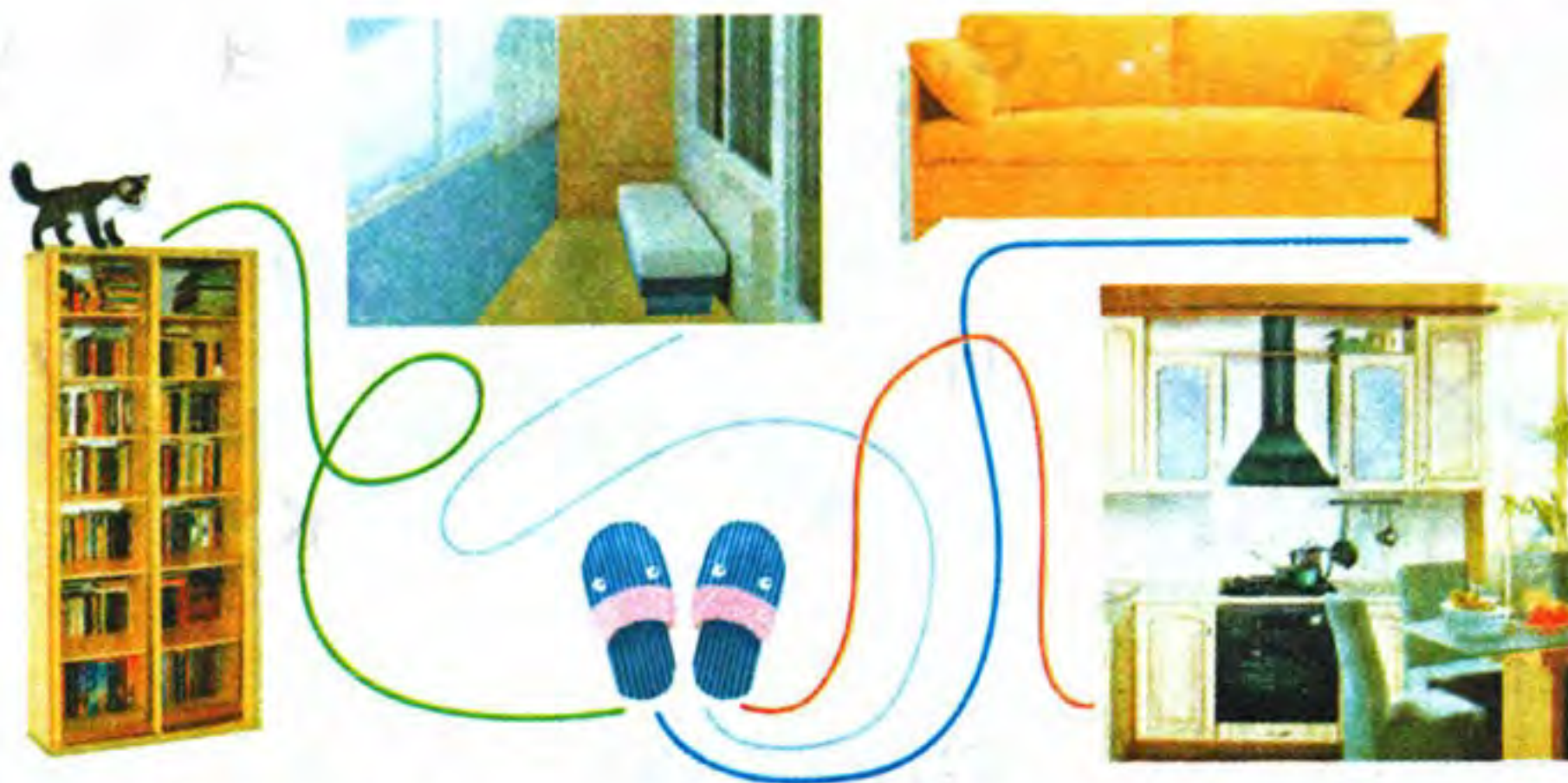
Андрійкові капці завжди десь бігали. А татові й мамині стояли на полічці. Андрійкові капці то полюють на кота під диваном, то залізуть на книжкову шафу по м'яч. А часом — лівий піде на балкон, а правий — на кухню.

Якось татовим капцям це набри́дло:

— По|слу́|хай|те, діти, — сказали вони Андрійковим капцям, — ви вже не маленькі. Досить беш|ке|ту|ва́|ти. Пора привчатися до порядку.

І Андрійкові капці одразу стали привчатися до порядку. Навіть кіт Маркіз здивувався.

За Галиною Манівою

Розкажіть за малюнками, у якій послідовності губилися Андрійкові капці. Якими вони були спочатку? Якими стали потім?

ВРАНЦІ

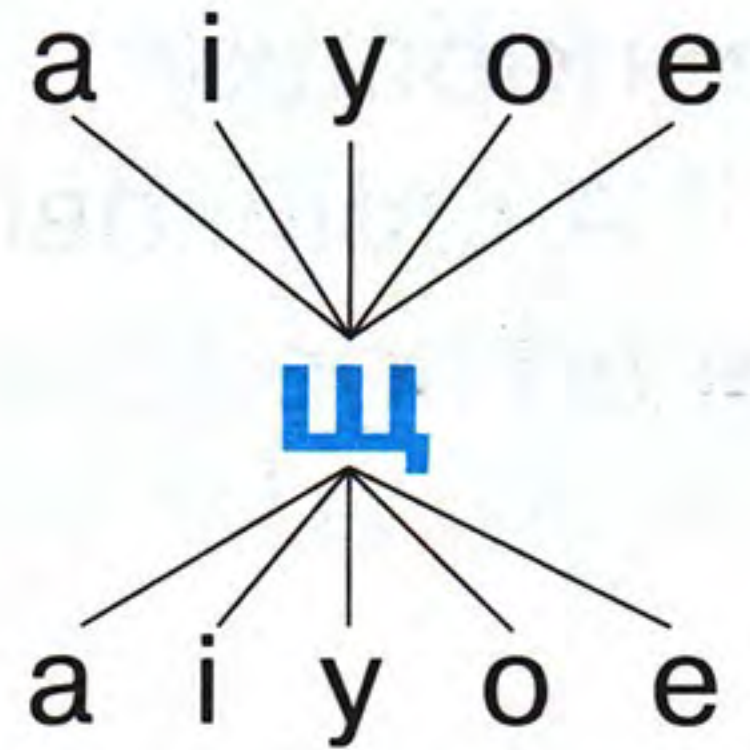
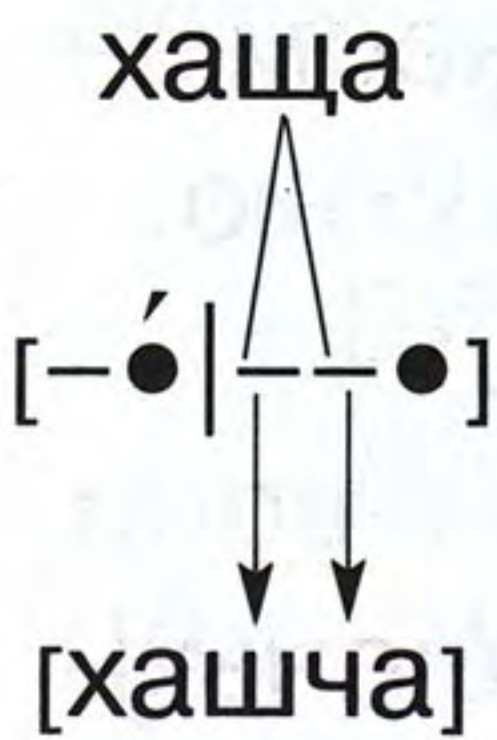
Ми з Івасем вудкарі,
Хоч і невеличкі.
Встали вранці на зорі
І гáйда до річки.
Тут замовкни — сядь чи ляж
І не кліпай оком.
Клюнуло...
— У мене **лящ**. А у тебе?
— Окунь.

Вадим Крищенко

[= ● ---]

[л'ашч]

ща
ща | бѐль
ща | вѐль

ще
щѐ | бет
щѐр | бѐт

щи
щира
щи | рий

що — рóку   щу́ка
 — зимі́   щу́чка
 — весні́   щукáр

що — рáнку
 — дня́
 — но́чі

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

ви | бли́с | ку | є   ві | я | лом   по | па́ | да | ли

 Проти сонця виблискує озеро. Раптом при березі щось бовть! То щука не | на | же | ра за дріб | ни | ми рибками погна́ | ла | ся. Вони віялом знялися вгору. Збли́с | ну | ли срі́б | лом. І зно | ву попадали у воду.

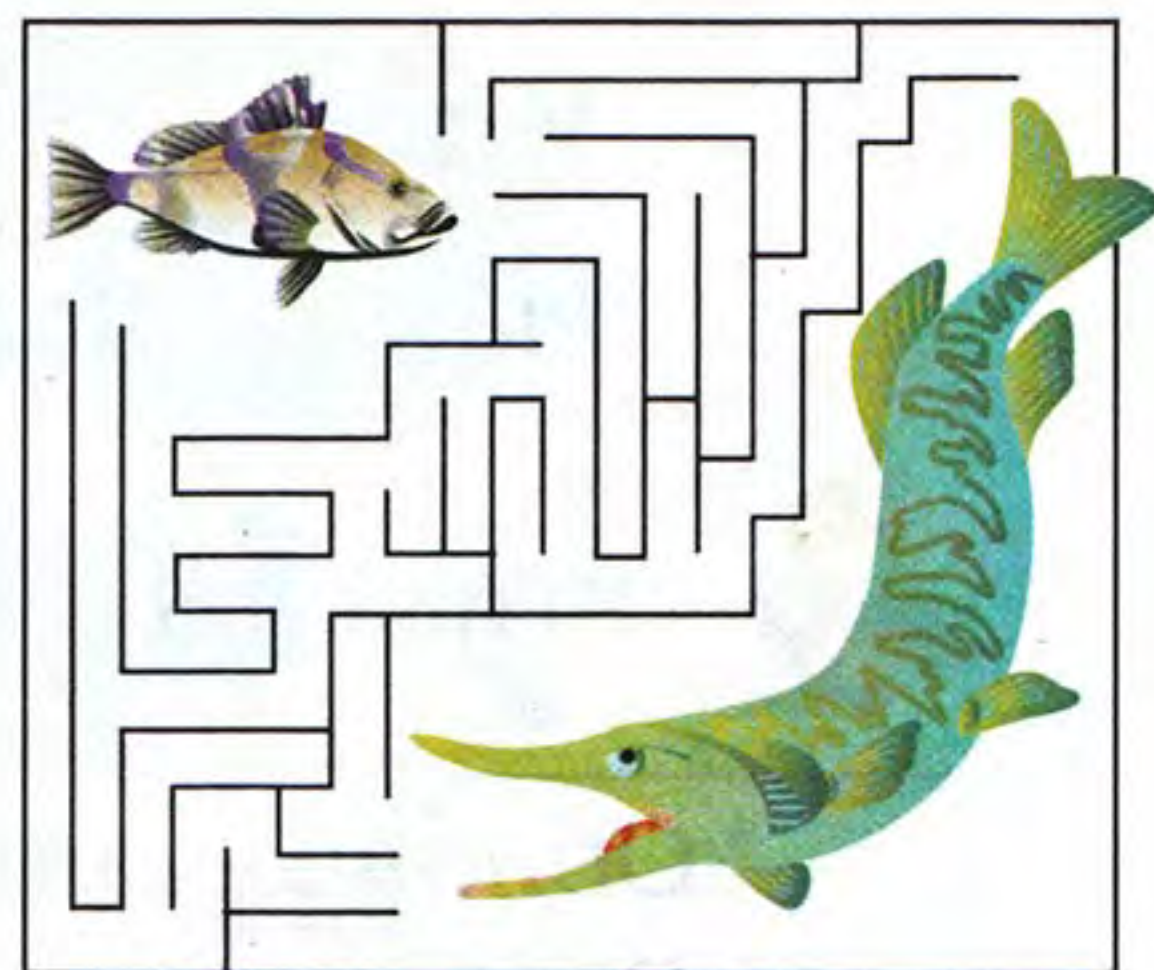
Ні, не до | гна́ | ла щука.

За Григором Тютюнником

*Ой чук, чуки, чук!
 Наловив дід щук.*

Проведіть рибку по озеру так, щоб її не впіймала щука.

Через річку по місточку
у барвистому віночку
в парі з дощиком веселим
йде на ярмарок веселка.
Здавна мріє про обнову* —
вишиванку веселкову.
Вишиванки приміряла,
візерунки** добирала.
Каже дощик: — Зупинися
та у річку подивися!
До лиця тобі обнова —
вишиванка веселкова.

Леся Вознюк

?! Що порадив дощик веселці?

Доберіть слова, що починаються складами:
щастя, щєбіт, щирість, щітка, ...

У пуці дощі полощуть куці.

На площі дощі полощуть плащі.

* Обно́ва — нова річ.

** Візеру́нок — малюнок із різних кольорів.

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

по|ли|ва́в кро|ку|ва́в стри́б|ну́ла

Івасик сидів біля роз|чи|не|но|го вікна. **Дощик** рясно поливав міський асфальт, клумби, дитячі май|дан|чи|ки. Він крокував вулицями, будинками й деревами і залишав мокрі сліди. Одна крапелька стрибнула на ніс котові, який висунув мордочку з під'їзду великого будинку.

Нарешті небо у|сміх|ну|ло|ся. Сонячні промін|чи|ки віталися з крапельками дощу. Від стис|кання їх долоньок у|тво|рю|ва-лися різ|но|ко|льо|ро|ві барви-веселочки: червона, по|ма|ран|че|ва, жовта, зелена, блакитна, синя, фіолетова.

За Тетяною Гаркушею

Як дощик крокував містом? Які картини ви уявили, коли читали про нього?

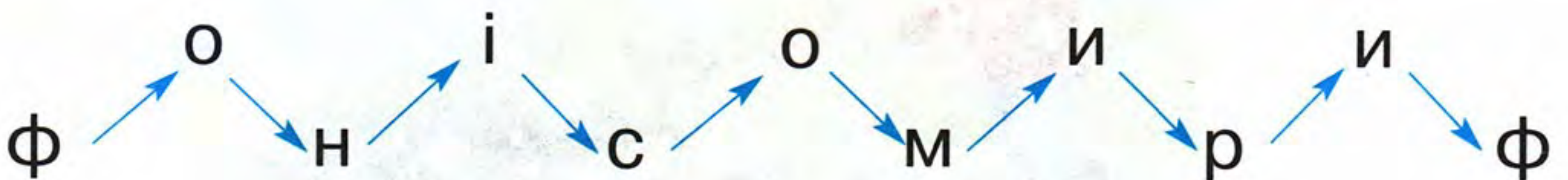
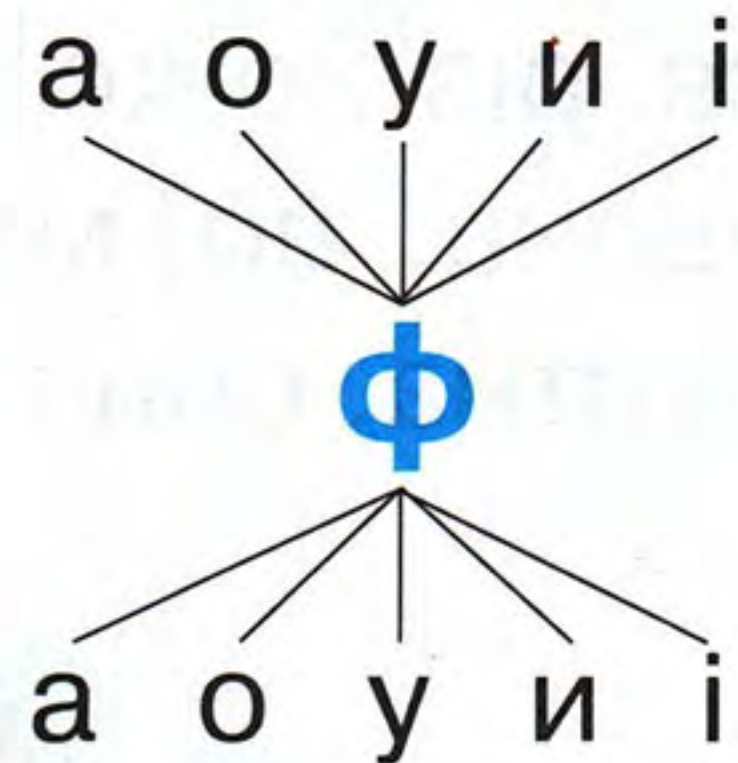
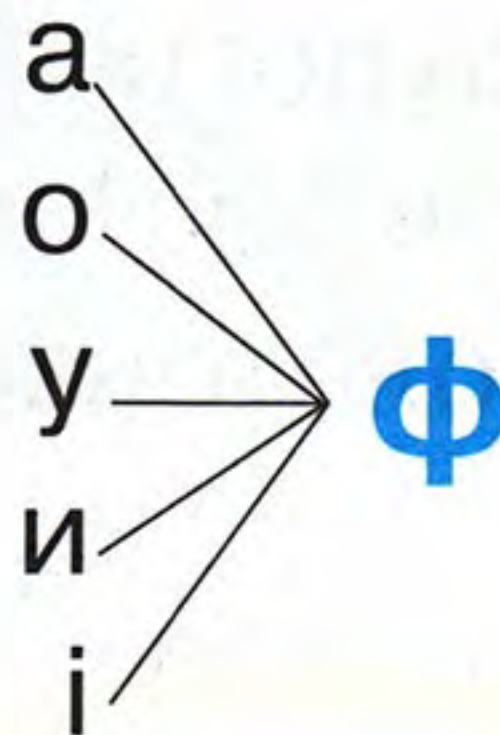
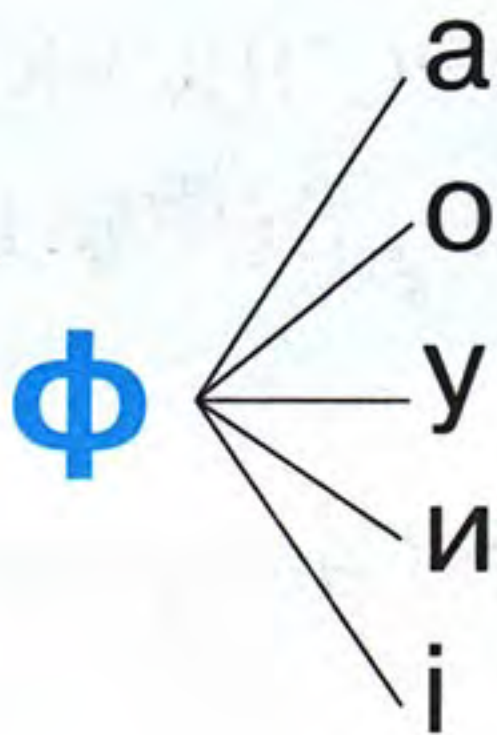
Вимовте звуки у виділеному слові.
Назвіть сім кольорів веселки.

ФФ

 — Привіт! Мене звати Фунтик. Я живу на фермі. Мене люблять і дають багато кісток. Найсолодшу я заховав, але не пам'ятаю де. Може, діти взяли? Ні. А може, біля ставка?

За Елкою Майнاردус

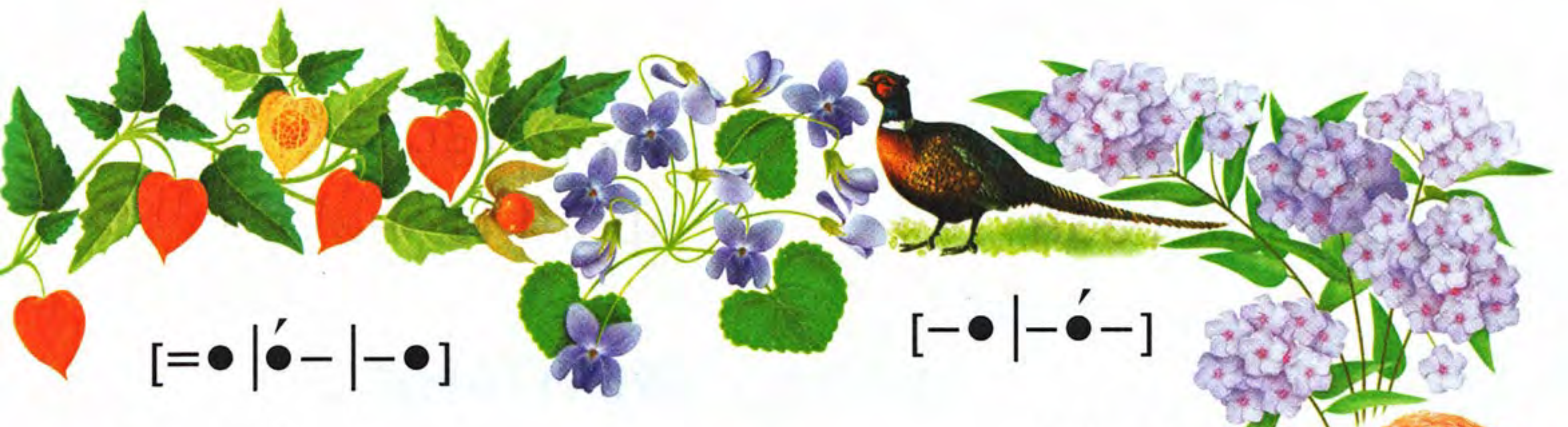
[—●—|=●]
[ф'ер|м'і]

фа
фа|та
фар|тух
фа|сон

фі|о|ле|то|вий
фан|тас|ти|ка
фіз|куль|ту|ра

фі
фі|ніш
фільм
дель|фін

[=• | •́ - | -•]

[-• | -•́ -]

футбо́л
футля́р
фле́йта

теле — фо́н
          — гра́ф

фа́рба
фа́кел
фло́к | си

А Б В Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

га | да́ | ти
при | га | да́ | ти

роз | гри | ба́ | ти
роз | гри | ба́ | ю

...А може, у лісі? Білочка не знає, а колючий їжачок тільки фирк|нув: ф-р-р-р! Його краще не займати. Побіжу до ставка. Може, качкі знають? А качкі — шу|бовсть у воду! А лебедя я і сам боюся! Він так засичав: с-с-с-с!

І куди я міг її за|хо|ва|ти? А-а-а! Пригадав! Мчу до парника і з усіх сил розгрибаю землю.

Ось вона, моя кісточка!
Фу-у-у, стомився.

За Елкою Майнардус

Кого зустрів Фунтик?

фла|мін|го
фа|зán

фон|тán
фон|та|ни

ФОНТАНИ

Майже в кожному куточку світу можна побачити фонтани. Це справжнє диво!

Увечері, коли вмикається світло і звучить музика, вода у фонтані переливається різними кольорами. Таке враження, ніби фонтан співає і танцює.

Люди дуже люблять гуляти і фотографуватися біля фонтанів.

? ? Які ви бачили фонтани? Який настрій вони у вас виклика́ли?

Зберіть і прочитайте слова́.

портфель — , .
1 2 3 4 5 6 7 8   4 2 3 4   5 2 3 6 7 8

фо́|то

фо|то́|граф

фо|то|гра́|фії

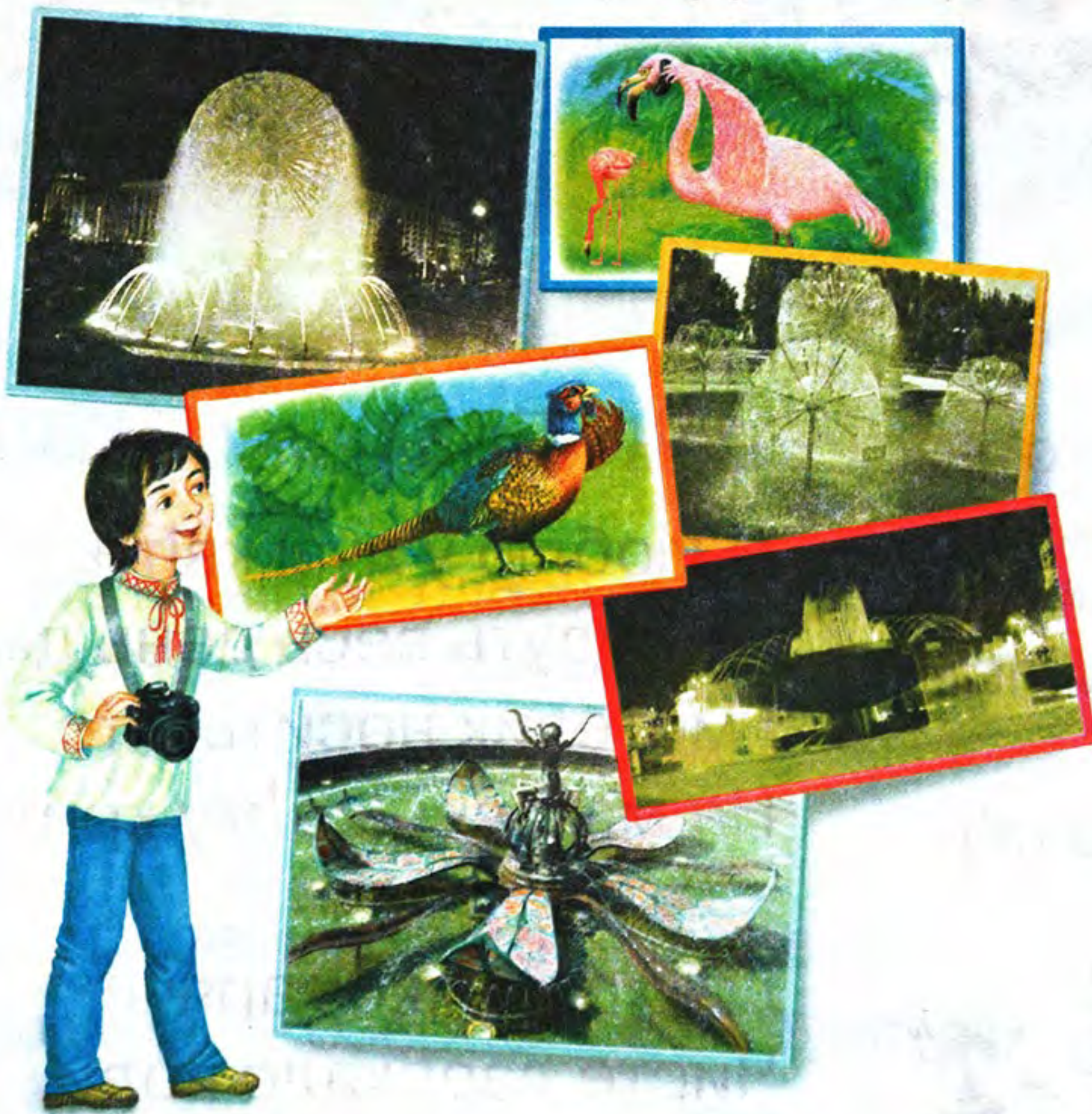
фо́|кус

ФОТОГРАФ

Фотограф був дуже та|ла|но|ви|тий. Він зробив стільки фотографій, що й не злічити. Спочатку він робив знімки «Зеніт», а потім у нього з'явився цифровий . Усі фотографії можна переглянути на .

Знімки фотографа всім по|до|ба|ю|ться.

За Дзвінкою Матіаш

Усно продовжіть речення: **Фотограф був здібний, ...**

ДЖ

Одного разу на головній площі чарівного міста крізь товстий шар асфальту пробилося маленьке **джерельце**. У ньому вода була чиста й студена. Згодом із неспокоїного джерельця люди влаштували водограй.

[- ● | - ●̇ = | - ●]
[д̇же | р̇ел̇ | це]

Відтоді на площі дзвенить музика ясного водограю, райдугою сонячною переливається та людей звеселяє.

За Юрієм Ярмишем

Я ЛЮБЛЮ У ЛУЗІ КВІТИ...

[- = ● =]
∧
джміль
∨
[д̇жм̇'іл̇]

Я люблю у лузі квіти,
Де гудуть весь день джмелі,
І метелик носить літо
На ма | лень | ко | му крилі.

Гріє сонечко гаряче
Чисте дзеркало води.
І зелений коник скаче,
Сам не відає куди.

[- = ● =]

У долині теплий вітер
сушить трави від роси.
Я кажу: «Усе на світі
по|чи|на|є|ться з краси!»

[- ● -]

Ганна Чубач

Створіть малюнок за змістом вірша.

Порівняйте малюнки. Чим вони відрізняються?

Знайдіть у вірші слова *джмелі*, *дзеркало*, *коник*, *вітер*. Прочитайте з ними речення.

Загадка

З-під землі біжить водичка,
але це не озерце, не струмочок,
і не річка, а цілюще [- ● | - ● ' = | - ●].

Визначте за схемою відповідь до загадки.

ДЗ

Дзьобнув хлібця горобець, —
дзьоб обтер об стовбурець.
Барабольки подзьобав —
по бруківці пострибав.

Грицько Бойко

[= ● —]

[дзьоб]

[— о́ | — ● —]

Гудзик

[Гудзик]

[— — о́ | — ● —]

Дзвоник

[Дзвоник]

по́ле

по | льо | вік

ка | пе | лю́х

ка | пе | лю́ | шок

ПОЛЬОВИЧОК

Польовик-польовичок,
золотий капелюшок,
золота борідка,
вуса — наче щітка.

Солом'яні постольці*
топчуть землю звично.

В нього дзво|ник у руці —
ко|ло|сок пше|ніч|ний.

* *Постольці* — постолы — м'яке взуття без підошви.

[- ' - | - • | - •]   [- ' | - •]

Дзінь-дзень! —
дзвонить дзвоник
всенький день.
Кличе він щоліта
косарів косити.

Павло Мовчан

Яким би ви намалювали польовичка?

ДЗВІНОЧКИ

Ми дзвіночками звемо́ся,
Хоч ніхто не чув ніколи,
Щоб хоч раз ми подзвонили
Тими дзвониками в полі.

Катерина Перелісна

Загадка

Покривлю́сь — перекривля́є.
Зажму́рюсь — мене немає.
Хоч воно для всіх нас зряче,
А само себе не бачить.

Я такий же, як знак розділовий,
і відомий шкільній дівчорі.
Та в словах української мови
я пишусь не внизу, а вгорі.
Я є у словах п'ять, п'ятірка і п'ята,
а також у слові м'ята.

За Дмитром Білоусом

[— = ● =]

[п'ят']

[—●— | — = ● | —●—]

[ком | п'ю | тер]

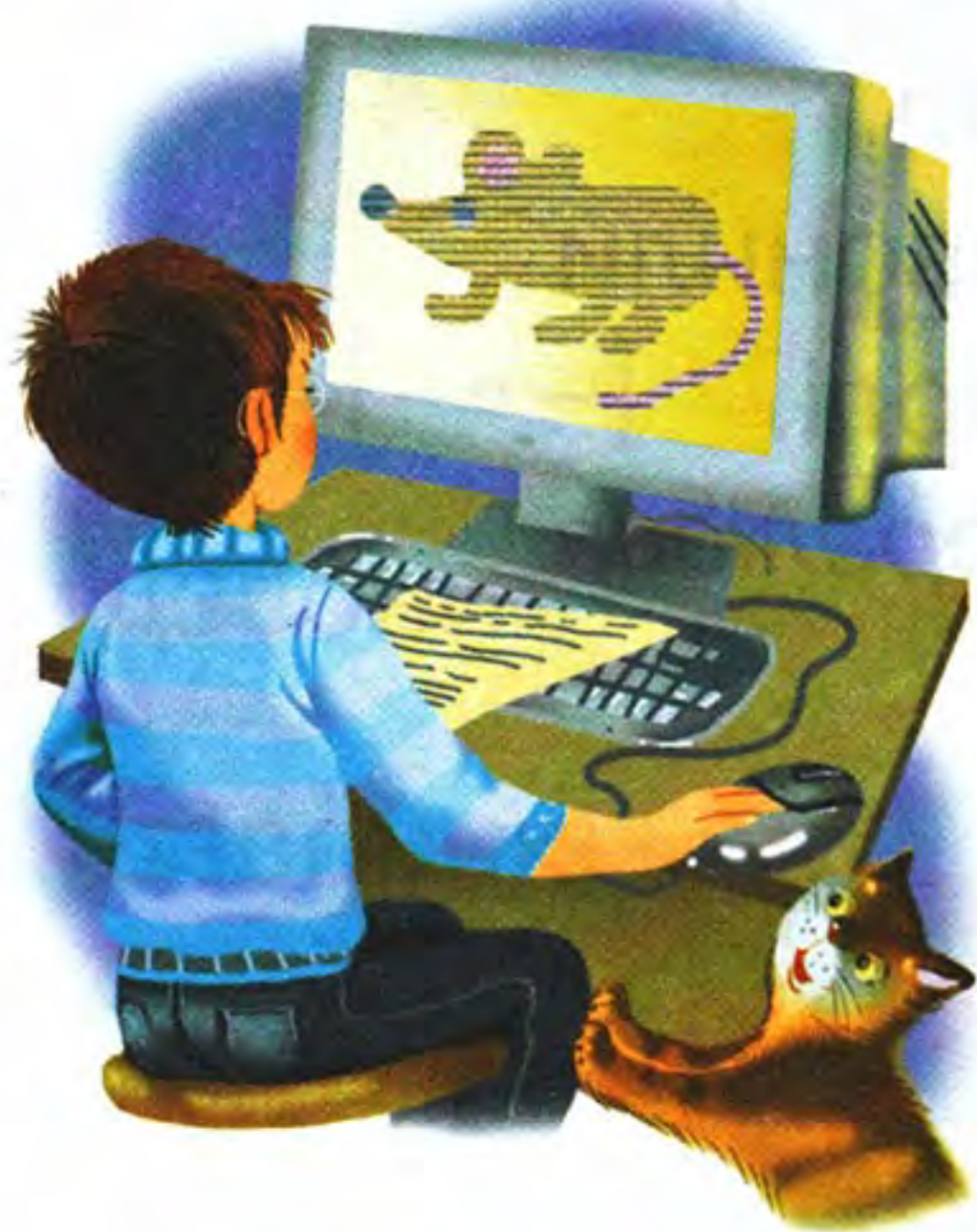
[— = ● | — ●]

[м'я | та]

ру | м'я | ний
ру | м'я | ні | ти
ру | м'я | нець

зо | ря
ряс | но
ряд | но

су | зі | р'я
по | дві | р'я
пі | р'я

КОМП'ЮТЕРНА МИШКА

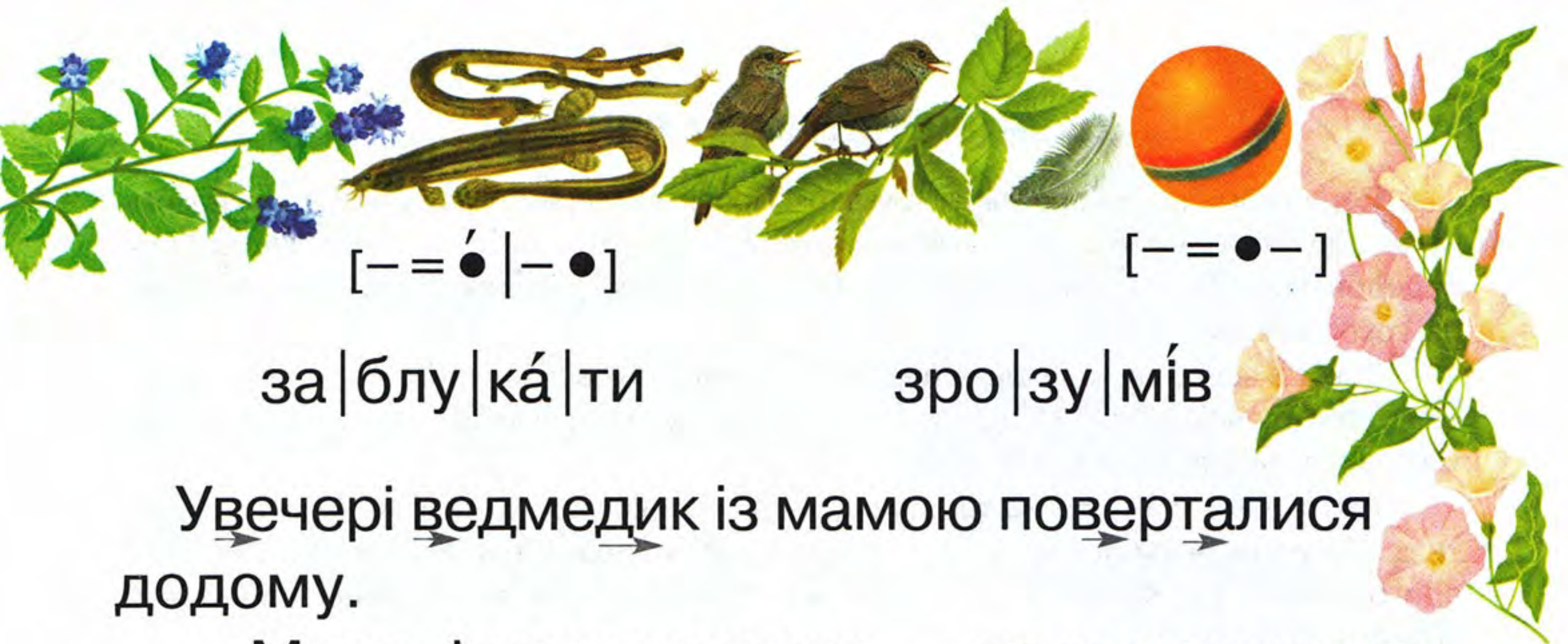
Кіт-воркіт муркоче —
Мишку з'їсти хоче.
Каже: — У комп'ютера
Мишка є комп'ютерна.
Заведіть під ліжком
І для мене мишку!

Олена Полянська

Загадка

Б'ють мене старі й малі
І в повітрі, й на землі,
Та від цього не вмираю,
Тільки весело стрибаю.

[- = • | - •]

[- = • -]

за|блукá|ти

зро|зумів

Увечері ведмедик із мамою поверталися додому.

— Мамо, ідемо швидше, — просило ведмежа, — бо заблукаємо.

— Не хвилюйся, — заспокоїла ведмедіця сина. — Бачиш сім яскравих зірочок? Якщо їх з'єднати, то вийде ківш із довгою ручкою. Це — сузір'я Велика Ведмедіця.

— Мамо, а над великим ковшиком є ще маленький ковшик! Це теж сузір'я?

— Так. Це Мала Ведмедіця. На кінці цього сузір'я світить Полярна зірка. По ній легко знайти дорогу додому.

Ведмедик зрозумів: тепер вони не заблудяться.

За Наталією Гуркіною

Яку назву має сузір'я, що нагадує ківш?

ШАНОВНІ БАТЬКИ ТА ВЧИТЕЛІ!

Перед вами новий підручник «Буквар». Просимо звернути увагу на умовні позначення. Під піктограмою пропонується текст для читання вчителем. Такий вид роботи передбачає розвиток умінь одного з виду мовленнєвої діяльності: слухання-розуміння, говоріння, аудіювання.

Текст є засобом залучення першокласників до усвідомленого сприйняття слова як найголовнішої мовної одиниці, у якій реалізуються звукова, семантична й граматична складові української мови.

Піктограма вказує на те, що відповідний текст або уривок може читати учитель або учень, який добре читає. Піктограмою позначене злиття двох звуків — приголосного і голосного (ПГ і П'Г), яке сприймається як графічна одиниця й читається зливо.

Добукварний період. Навчальний зміст добукварного періоду поданий на основі тематичного підходу. Кожна тема включає сюжетний малюнок або серію малюнків, текст, який забезпечує реалізацію завдань такого виду мовленнєвої діяльності, як слухання-розуміння, аудіювання, говоріння. Робота над текстом передбачає: лексичний аналіз слова, читання тексту учителем, розвиток мовлення на основі почутого, аналіз сюжетного малюнка до тексту, ознайомлення з граматичними поняттями. Важливим завданням добукварного періоду є формування в учнів фонетичного слуху, удосконалення звуковимови, граматичного ладу мовлення. У цій роботі важливо звернути увагу на артикуляцію звуків, на їхнє творення мовним апаратом. Перед цим потрібно ознайомити дітей з немовними звуками (тема «Моя родина» (оповідання А. Конельського «Як Івасик братика колисав»). На цьому етапі в учнів формуються початкові вміння виділяти речення з мовного потоку, будувати їхні графічні моделі, виділяти з речень окремі слова й ділити їх на склади (теми «Я — школяр», «Я — школярка»), створювати звуко-складові моделі слів, дотримуючись такої системи: моделювання односкладових слів з одним приголосним твердим звуком, пізніше — односкладових слів із м'яким приголосним, двоскладових слів без м'яких приголосних, а потім — із м'якими приголосними. Працюючи з темами «Мої друзі», «Моя школа», учитель має можливість ознайомити дітей зі словами — назвами предметів, ознак, явищ дійсності (хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять?) без використання термінів. Аналітико-синтетична робота над реченням у добукварний період здійснюється за трьома напрямками: складання речень за сюжетними малюнками, добір речень, які відповідають запропонованим схемам і складання речень із запропонованих учителем слів. Ці слова підкреслені в тексті. Важливо, щоб учитель читав їх не цілісним реченням. Предметом побудови й аналізу мають бути речення, різні за метою висловлювання, — розповідні, питальні й спонукальні (без уживання термінів).

Букварний період. Протягом букварного періоду першокласники вивчають усі букви абетки, оволодівають початковими вміннями читати за букварем, здійснювати звуко-буквені зіставлення. Продовжується робота над розвитком усіх видів мовленнєвої діяльності.

Уперше на сторінках «Букваря» пропонується **текст для читання** вчителем, що надрукований **дрібним шрифтом**. Цей текст учитель використовує для подачі нової букви й закріплення вивчених звуків у добукварний період. У виділених словах тексту потрібний звук стоїть у зручній позиції і легко виокремлюється.

Наведемо приклад роботи над одним із розворотів букваря.

Тема: закріплення звуків [з], [з'], вивчення букви, яка їх позначає.

Вивчення нового матеріалу розпочинається з повідомлення теми уроку, після чого вчитель пропонує дітям послухати текст й запам'ятати слова із звуками [з], [з']. Подальша робота проводиться при закритих букварях за таким алгоритмом: аналізування змісту тексту; виокремлення слів із відповідними звуками (ці слова виділені); створення звуко-складових моделей слів; установлення місцезнаходження звука в слові; характеристика звука; позначення його відповідною буквою; характеристика структури букви; її місцезнаходження в українській абетці; робота над розворотом букваря; читання злиття звуків.

Наступним видом роботи є розгляд і аналізування сюжетного малюнка, під час якого доцільно звернути увагу на відповідність малюнка й тексту. Подальшою роботою є аналіз звуко-складових схем виділених слів і звуко-буквених зіставлень. Променеві таблиці, які подані під сюжетним малюнком, дають змогу формувати в учнів техніку читання злиття з вивченою буквою, а також буквосполучень із нею. На наступній сторінці зверху у віночку зібрані предмети, у назві яких є вивчений звук — буква. Під малюнком пропонуються звуко-складові моделі слів — назв предметів.

Описана методика роботи над розворотом «Букваря» стосується всіх учнів класу. Учитель має враховувати рівні сформованості читацьких умінь кожної дитини. Для цього пропонується матеріал для трирівневої диференціації: променеві таблиці злиття, буквосполучення, односкладові слова, колонки слів — пропонуються учням, які мають недостатній рівень сформованості читацьких умінь; тексти, у яких наявні кілька невивчених літер, для учнів, які уміють читати в повільному темпі, а тексти, що позначені літерами з абетки, — для дітей, які добре читають.

Робота над текстом. Запропоновані прийоми роботи з текстом ураховують особливості жанру, сюжету й композиції. Вони спрямовані на навчання учнів сприймати твір на слух, усвідомлювати зміст, запам'ятовувати розвиток подій, персонажів твору та їхні дії, визначати свою оцінку, відчувати особливості художньої мови, сприймати звукову образність слова. Це такі прийоми: постановка «живих» картин (тобто відтворення характеру розмови мімікою, жестами), відтворення звуконаслідування, реплік персонажів твору за зразком учителя (промовити тихо чи голосніше, голосно; виразити почуття — захоплення, радість, стурбованість; наміри, прохання); театр (розігрування описаних картин), переривання тексту завданням для прогнозування розвитку подій; складання сюжетної схеми, моделювання системи образів.

Так, навчальний матеріал для вивчення букви «и» включає текст (за Е. Шимом), який читається вчителем, і текст, що читається учнями (за Б. Сахно). В обох творах ідеться про лисичку. Текст для вчителя — діалог між лисицею і сорокою. Про те, що другим співрозмовником є сорока, діти довідуються із сюжетного малюнка. Читаючи й аналізуючи твір, учитель робить особливий акцент на словах: «Апчхи-и-и-и!», побажанням сороки: «Будь здорова, лисонько!» і відповіді лисиці: «Хвіст наскрізь сирий, хоч викручуй та повісь на куц ліщини сушити». Спробуємо уявити описану ситуацію, поспівчуємо лисоньці. А другий текст про розмову між двома лисичками: грибом і тваринкою. У цікавій формі учні одержують знання про багатозначність слова, висловлюють міркування, чому ці персонажі не змогли порозумітися між собою.

Організовуючи роботу з художнім твором, учитель повинен сам відчувати красу художнього слова, викликати захоплення в учнів, системно прокладати доріжку до літературного читання в другому класі.

Навчальне видання

ЗАХАРІЙЧУК Мар'яна Дмитрівна

НАУМЕНКО Віра Орестівна

Буквар

**Підручник для 1 класу
загальноосвітніх навчальних закладів**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

*Художники: В. Дунаєва, О. Здор, Н. Михайличенко, Ю. Мітченко,
О. Колесник, Т. Семенова, О. Федько*

Фото на обкладинці В. Фаліна

*Редактор Н. Забаштанська
Художнє оформлення та макет В. Мітченка
Художній редактор О. Здор
Технічне редагування І. Селезньової
Комп'ютерна верстка С. Груніної, І. Селезньової
Коректор І. Барвінок*

Підписано до друку 15.05. 2012.

Формат 70×100/16.

Гарнітура Петербург. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 14,3. Обл.-вид. арк. 12,09+0,54 фор.

Ум. фарбовідб. 58,5. Тираж 196 135 прим.

Зам. № 2-0551.

Видавництво «Грамота»

вул. Паньківська, 25, м. Київ, 01033,

тел./факс: (044)253-98-04, тел.: 287-11-44, 287-11-66, 287-11-88

E-mail: gramotanew@bigmir.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 341 від 21.02.2001 р.

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика «Глобус»»

61012, Харків, вул. Енгельса, 11.

Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011

www.globus-book.com